

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
รูปแบบการเสริมสร้างสำนักกรักชุมชนของเยาวชน
ตำบลหอคำ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

โดย
จินตนา เกตุพิมล และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
สิงหาคม 2562

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
รูปแบบการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนของเยาวชน
ตำบลหอคำ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

โดย
จินตนา เกตุพิมล และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
สิงหาคม 2562

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่ม คิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลง ชื่นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้ง ชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ใน กระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อ สงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การ ทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถ นำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่นๆ หรือพื้นที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนใน ท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบ แผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไข ปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือ ทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าว มาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่า ได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่กวิจัยเป็นอย่าง ยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงได้ปรับรูปแบบการ เขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนอออกมาใน รูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดย ไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้น การนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วย ให้ นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็น การทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียน โครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่สนับสนุนทุนวิจัยให้กับโครงการรูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนตำบลหอคำ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ทำให้ทราบประวัติศาสตร์หอคำ บริบทชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อความศรัทธา การสร้างจิตสำนึกรักชุมชน การอนุรักษ์ ฟื้นฟู รักษาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของคนในชุมชน ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ เอกชน ได้ตระหนักถึงคุณค่ามรดกวิถีวัฒนธรรมชีวิตความเป็นอยู่ของคนลุ่มน้ำโขงให้ยั่งยืน เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและประเทศต่อไป

ทีมวิจัยชุมชนหอคำ นำโดย นางสาวจินตนา เกสรสมบัติ หัวหน้าโครงการ นางนิรัญ เดชเมื่อนักพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลหอคำ นางสาวเสาวนีย์ ทีหอคำ ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลหอคำ นายประสิทธิ์ นาหอคำ ผู้ใหญ่บ้านหอคำหมู่ 1 นางชั้นทอง ขุนพิทักษ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหอคำหมู่ 1 ร.ต.ต. สมัย นารินทร์รักษ์ รองประธานสภาเทศบาลตำบลหอคำ นายวรจักร์ เสมียนสิงห์ สมาชิกเทศบาลตำบลหอคำ นายอาทิตย์ ชัยจันทร์ธา สมาชิกเทศบาลตำบลหอคำ นายวิศกรดี ศรีเหล่า ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหอคำ นายมงคล นิลเกตุ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหอคำเหนือหมู่ 13 นายโสภณ ทีหอคำ แกนนำชุมชนบ้านหอคำเหนือหมู่ 13 นางสาวสุวรรณี นามวงศ์ ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์เด็กวัดสุวรรณราชดาราาม นางสาวศรีวรรี ศรีแก่น แกนนำชุมชนบ้านหอคำ หมู่ 1 นางสาวจันทร์จรี จันทร์ทองศรี ตัวแทนกลุ่มเยาวชน นางมาลัย ธารสาร ตัวแทนกลุ่มแม่บ้านหอคำ หมู่ 1 นางจารุพัทธ์ วุฒามนตรี ตัวแทนกลุ่มแม่บ้านวัดป่าเทพวิมุตติ นางนันทวัน พลพันธ์ อสม. นางพัชรพร นิลเกตุ อสม. นายกันยา นาหอคำ กลุ่มประมงบ้านหอคำ นายทรงศักดิ์ สายทองมาตร กลุ่มประมงบ้านหอคำ นางลัดดา ทีหอคำ ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรริมโขง และกลุ่มเด็กและเยาวชนคนฮักน้ำของจำนวน 20 คน ขอขอบพระคุณผู้ประสานงานศูนย์วิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย ดร.พิภพ หัสสา และนางสาวชไมทิพย์ จันทร์เทศ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย เป็นอย่างสูงที่คอยให้คำปรึกษาคำแนะนำ ให้กำลังใจ และสนับสนุนงานวิจัยโครงการนี้ด้วยความเอาใจใส่เสมอมาจนประสบความสำเร็จ ขอขอบพระคุณ คุณพินมาดา แอศิริ นักวิชาการอิสระที่คอยเกื้อหนุนข้อมูลเสมอมา ขอขอบคุณ อ.จตุรงค์ ศรีสุธรรม จากราชภัฏอุดรธาณีนุญย์บึงกาฬ ที่ให้คำแนะนำ และสนับสนุนข้อมูลอย่างดียิ่ง ขอขอบพระคุณคุณพ่อทวี เทพสุรินทร์ ปราชญ์ชาวบ้านหอคำ ที่คอยแนะนำ พูดคุยและเล่าเหตุการณ์บ้านเมืองในสมัยก่อนให้ทีมได้รับรู้ ขอขอบพระคุณ คุณแม่ประเนียร ทีหอคำ ประธานกลุ่มเกษตรกรบ้านหอคำ ที่คอยเอ็นดู แนะนำ สนับสนุนให้พวกเราทำแต่ความดี ขอขอบคุณคณะผู้สูงอายุ คุณแม่ประเวียน พนาสิกุล คุณแม่พุง กงระหัด คุณแม่อนงค์ พิมพ์พิกันต์ ที่คอยมองดูอย่างเอ็นดู สนับสนุน และคอยให้ข้อมูลชุมชนแก่พวกเรา ขอขอบคุณท่าน ผอ.ศรีจันทร์ เจริญจิตร ผู้อำนวยการโรงเรียนหอคำพิทยาสรรค์ ที่คอยสนับสนุนกลุ่มเด็กเยาวชนให้ร่วมกิจกรรม แห่งความดีนี้ ขอขอบคุณ ท่านนายกรกฎ ศรีแก่น นายกเทศบาลตำบลหอคำที่คอยสนับสนุนบุคลากรช่วยงานวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณ พี่ปลัดสุนทร สุดแก้ว ปลัดเทศบาลตำบลหอคำ ที่คอยสนับสนุนให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมา และที่สำคัญเราทีมวิจัยทุกท่าน ขอขอบพระคุณพี่น้องชาวบ้านหอคำและหอคำเหนือทุกหลังคาเรือนคอยส่งเสริม คอยให้กำลังใจและให้ข้อมูลที่ชัดเจนพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของพวกเราให้ก้าวไปภายใต้คำว่า อยู่ ดี มี สุขตลอดไปค่ะ

คณะวิจัยตำบลหอคำ

สิงหาคม 2562

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการรูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ ตำบลหอคำ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณี วัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชน 2) เพื่อศึกษาสถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ 4) เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ ขอบเขตพื้นที่วิจัย จำนวน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านหอคำหมู่ 1 และบ้านหอคำเหนือ หมู่ 13 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประเด็นวิเคราะห์เอกสาร ประเด็นสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ แผนที่เดินดิน เวทีเสวนา การวิเคราะห์ข้อมูลเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและมีการนำเสนอเป็นการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา โดยมีผลการศึกษาดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ บริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชน

1.1 “หอคำ”มีชื่อมาจากที่ตั้งของวังหรือเรียกว่า “หอคำ”ของเจ้านางสุมังคลาพระธิดาของพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช แห่งล้านช้างเวียงจันทน์ ซึ่งในขณะนั้นพระนางสุมังคลาทรงพระครรภ์และหนีภัยทางการเมืองมาประทับและคลอดพระโอรสที่ภูส่น้อยหอคำ พระนามว่า “เจ้าหน่อกษัตริย์”ซึ่งต่อมาพระองค์ได้เป็นกษัตริย์แห่งนครจำปาศักดิ์ “บ้านหอคำ” นอกจากจะเป็นที่ตั้งพระราชวังของพระนางสุมังคลา บริเวณนี้ยังสามารถที่จะพัฒนาในการเคลื่อนสินค้าได้ สถานการณ์การเมืองที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับก่อนหน้าที่นี่ลาว (ล้านช้าง) มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 อาณาจักร คือ อาณาจักรหลวงพระบางและอาณาจักรเวียงจันทน์ จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงปลายสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ซึ่งมีอาณาจักรที่กว้างใหญ่รวมทั้งภาคอีสานและสิบสองจุไทย เมื่อ พ.ศ.2238 พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชเสด็จสวรรคต และพระองค์เองไม่มีทายาทสืบทอด จึงเกิดการแย่งชิงอำนาจระหว่างอำมาตย์กับราชวงศ์ ราชวงศ์ส่วนใหญ่แตกหนีกระจัดกระจายไป ขณะนั้นมีอำมาตย์ชื่อ “พระยาหลวงเมืองจัน” ผู้เป็นใหญ่ของมหากลาโหม อยู่ที่ปากห้วยหลวง (โพนพิสัยในปัจจุบัน) สถาปนาตัวเองขึ้นเป็นกษัตริย์แทนพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ข้าราชการบริพารทั้งหลายอยู่ไม่ปกติสุขเพราะคิดว่าพระยาหลวงเมืองจัน ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากราชวงศ์ ดังนั้นพระยาหลวงเมืองจันจึงคิดเอาพระนางสุมังคลามาเป็นพระมเหสี ซึ่งขณะนั้นเองพระนางยังทรงพระครรภ์แต่ก็ไม่สามารถต้านทานอำนาจของพระยาหลวงเมืองจันได้ พระนางสุมังคลาจึงได้ไปขอความช่วยเหลือจากพระครูโพนสะเม็กให้ช่วยคุ้มครอง ซึ่งสมัยนั้นบารมีทางด้านศาสนาของพระครูโพนสะเม็กกว้างขวางยิ่งนัก เมื่อพระนางสุมังคลาได้ไปขอพึ่งใบบุญ ด้วยความที่ท่านเป็นบรรพชิตจึงคิดว่าไม่เหมาะที่จะให้พระนางสุมังคลามาพำนักด้วย อีกทั้งยังคงไม่ปลอดภัยจากการตามล่าของพระยาหลวงเมืองจัน ท่านจึงคิดหาวิธีช่วยเหลือโดยการออกอุบายว่าจะพาพระนางสุมังคลาร่วมไพร่พลบริวารลงไปปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุพนม ระหว่างนั้นขบวนเสด็จได้เดินทางมาถึงภูส่น้อยหอคำที่บ้านพันลำสมสนุก ซึ่งพระครูโพนสะเม็กคิดว่า พระนางสุมังคลาคงปลอดภัยจากเงื้อมมือพระยาหลวงเมืองจัน จัดให้ไพร่พลสร้างที่ประทับให้พระนางสุมังคลาและพระนางให้ประสูติกาลเป็น พระราชโอรสมีพระนามว่า “เจ้าหน่อกษัตริย์หรือ เจ้าชายศรีสมุทรพุทธางกูร ทางด้านของพระครูโพนสะเม็กนำไพร่พลที่เลืกร่องเรือลงไปบูรณะองค์พระธาตุพนมในปี พ.ศ.2235-2245 ดังที่ท่านได้ตั้งปณิธานเอาไว้ ปี พ.ศ.2257 พระครูโพนสะเม็กได้ทูลเชิญเจ้าศรีสมุทรพุทธางกูรโอรสของพระนางสุมังคลาที่เกิดอยู่ภูส่น้อยหอคำมาเป็นกษัตริย์แห่งนครจำปาศักดิ์สืบมา

1.2 ที่ตั้งอาณาเขตตำบลหอคำ มีเนื้อที่ทั้งหมดโดยประมาณ 40.04 ตารางกิโลเมตร หรือจำนวน25,033 ไร่ ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดบึงกาฬ 26 กิโลเมตร ถนนทางหลวงสาย บึงกาฬ-หนองคายบ้านหอ

คำ หมู่ที่ 1 มีเนื้อที่ 7,307 ไร่ บ้านหอคำ หมู่ที่ 13 มีเนื้อที่ 5,257 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป ตำบลหอคำ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำโขงไหลผ่านไหลหมู่บ้าน มีหนองน้ำธรรมชาติที่สำคัญเหมาะต่อการทำเกษตร เช่น หนองเมือก หนองกุดเป่ง ฝายน้อย ฝายใหญ่ เป็นต้น ลักษณะหมู่บ้านตั้งอยู่เป็นแนวยาวตามถนนทางหลวงสาย หนองคาย-นครพนม และแนวยาวตามลำน้ำโขง

2. สถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน

2.1 คุณค่าและความสำคัญของเยาวชน ปัจจุบันเยาวชนถือเป็นอนาคตของชาติ เป็นกลุ่มคนที่มีพลังอันสำคัญที่จะสามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชนในอนาคต เป็นผู้สืบทอดความรู้ ภูมิปัญญา และเป็นดวงใจของพ่อแม่และคนในครอบครัว เยาวชนควรได้รับการศึกษาที่ดี พ่อแม่ในยุคปัจจุบันจึงมุ่งเน้นเรื่องการศึกษาของลูกมากกว่าจะให้มาช่วยประกอบอาชีพเพราะผู้ใหญ่เองคิดว่าถ้าหากบุตรหลานของเรามีได้เรียนสูงๆจะสามารถทำงานและส่งเสียครอบครัวให้มีความสุขได้นั่นเอง แต่สังคม ณ ปัจจุบันมีเรื่องราวของเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์มากมายเช่น โทรศัพท์เป็นต้น ปัจจัยที่ทำให้จากการลงสัมภาษณ์ ทุกคนเองมองเห็นคุณค่าในตัวของเยาวชนที่หลากหลายเช่น เป็นผู้นำในอนาคต เป็นผู้สร้างบ้านแปงเมือง เป็นตัวอย่างของคนรุ่นหลัง และเป็นผู้ชี้แนวทางและนำแสงสว่างมาให้ชุมชนต่อไปได้

2.2 สถานการณ์ปัญหาของเยาวชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนทางทีมวิจัยได้รวบรวมจากการสังเกต การสัมภาษณ์ เวทีประชุมและข้อมูลจากหน่วยงานราชการ ซึ่งสามารถรวบรวมได้ดังนี้ 1) **ติดเกมส์/ติดโทรศัพท์** จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในชุมชน พบว่ามีเด็กและเยาวชนติดเกมส์/ติดโทรศัพท์จำนวน 11 คน แบ่งเป็นหญิง 9 คน ชาย 2 คน 2) **ดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่** จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในชุมชน พบว่ามีเด็กและเยาวชนที่ดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่เป็นประจำจำนวน 3 คน เป็นเพศชายทั้งหมด การดื่มพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชนที่นี้โดยสาเหตุเกิดจากเห็นพฤติกรรมของผู้ใหญ่บางกลุ่มที่จับกลุ่มดื่มเหล้ากันตอนเย็นๆของทุกวันทำให้เด็กในชุมชนซึมซับเอาวัฒนธรรมเหล้านี้เข้าไปโดยไม่รู้ตัวส่วนการสูบบุหรี่ของเด็กๆก็เป็นการเห็นตัวอย่างจากผู้ใหญ่เช่นเดิมและอีกอย่างเด็กเองอยากรู้อยากเห็นและอยากลองนั่นเอง 3) **สารเสพติด** จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในชุมชน พบว่า มีเด็กและเยาวชนสารเสพติดจำนวน 1 คน เป็นเพศชาย การติดยาของเด็กคนนี้นี้เนื่องจากอายุของเด็กที่อยู่ในวัยที่อยากลองตลอดเวลาทำให้เด็กติดยาแต่สถาบันครอบครัวของเด็กเอง พ่อแม่และพี่สาวก็คอยดูตลอดเวลาแต่ตัวเด็กเองก็ติดเพื่อนที่อยู่ในชุมชนอื่น(เด็กบ้านอื่นเข้ามาเป็นเพื่อน) ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นเด็กติดยาเพราะพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ติดยาขอบประเทศลาวอยู่แล้วทำให้การเสี่ยงต่อเรื่องนี้ค่อนข้างสูง 4) **ขบถจกยานยนต์ซิ่ง/แว่น** จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในชุมชน พบว่า มีเด็กและเยาวชนขบถจกยานยนต์ซิ่งจำนวน 11 คน เป็นเพศชายทั้งหมด การที่เด็กกลุ่มนี้มีพฤติกรรมขบถแรงและเสียงดังรบกวนชาวบ้านก็เนื่องจากว่าเด็กกลุ่มนี้เองส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายายที่บ้านโดยผู้ปกครองไปทำมาหากินในเมืองหลวงทำให้เด็กก็ถูกตามใจจากผู้ปกครองซื้อรถให้และอาศัยว่าปู่ย่าตายายตักเตือนไม่ฟังเด็กๆก็คคะนองและอยู่ในวัยรุ่นทำให้เกิดปัญหาแบบนี้ในชุมชนแต่ถ้ามีผู้ใหญ่ในชุมชนเห็นพฤติกรรมนี้ก็จะคอยว่าคอยเตือนอยู่เสมอ 2.5) **ติดเพื่อน** จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในชุมชน พบว่า มีเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมติดเพื่อนจำนวน 19 คน แบ่งเป็นหญิง 10 คน ชาย 9 คน การติดเพื่อนของเด็กกลุ่มนี้จากการสอบถามเป็นเพราะว่าเด็กๆเองขาดที่พึ่งในการพูดคุย ขาดที่ปรึกษาหารือที่ดีเพราะเป็นครอบครัวเดี่ยวซะส่วนใหญ่ พ่อแม่ไม่อยู่ไปทำงานในกรุงเทพ ทิ้งไว้กับตายายทำให้ติดเพื่อนมากกว่าที่บ้านและบางส่วนไม่ช่วยงานที่บ้านเลยเลิกโรงเรียนมาก็ไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน เล่นโทรศัพท์บ้านเพื่อน ถ้าเด็กเจอเพื่อนที่ดีก็จะดีไปแต่ถ้าเจอสังคมเพื่อนที่เลวร้ายเด็กก็จะเสี่ยงเสียคนเลยก็มี

และมีปัญหาอื่นๆอีกหรือไม่ เช่น เด็กก้าวร้าว เด็กไม่เชื่อฟังผู้ปกครอง เด็กท้องก่อนวัยอันควร ติดการพนัน เห็นคุณค่าวัฒนธรรมดั้งเดิมน้อย เรียนไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ปัญหาการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องจากสื่อต่างๆ และจากบุคคลใกล้ชิด แต่ร่างกายไม่เหมาะสม เทียบกลางคืน นอนดิ๊กตื่นสายพูดจาไม่เพราะ ไม่รู้จักกาลเทศะ เป็นต้น เนื่องจากหลายสาเหตุที่ทำให้เด็กเหล่านี้มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในสังคมปัจจุบัน จากการลงเก็บข้อมูลของบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ ด้วยยุคแห่งเทคโนโลยีที่มันเข้ามามีบทบาทวิถีชุมชน สิ่งของที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆเช่น โทรศัพท์ หรือสื่อทุกอย่างที่ส่งผลให้เด็กเหล่านี้ทำตามสื่อที่ไม่เหมาะสมอีกส่วนหนึ่งเองเพราะว่าในชุมชนเองมีผู้ใหญ่ที่ทำตัวไม่เหมาะสมให้เด็กเห็นเช่น การตั้งวงกินเหล้า ตั้งวงการพนัน พ่อแม่บางคนทะเลาะกันพอกินเหล้าก็อารมณ์เปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดีทำให้เด็กเหล่านี้เห็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเกิดการเลียนแบบอีกส่วนหนึ่งเด็กก็ติดเพื่อนที่ไม่ดีอีกด้วย

2.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลหอคำ ได้แก่ โครงการ อย.น้อย, รมรงค์ป้องกันลูกน้ำยุงลายในชุมชน, กิจกรรมเด็กไทยฟันดี, การเข้าร่วมอบรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มวัยรุ่น การจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบลหอคำ และการรวมกลุ่มของเยาวชน “คนฮักน้ำของ”

2) การมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการ ในครอบครัวเด็กเยาวชนบางส่วนจะช่วยทำงานบ้านหลังเลิกเรียน เช่น นั่งข้าว ทำกับข้าว กรอกน้ำเข้าตู้เย็น กวาดบ้าน ถูบ้าน เลี้ยงน้อง เป็นต้น ช่วยในการประกอบอาชีพ ช่วยพ่อแม่ปลูกผัก ช่วยพ่อแม่กรีดยาง เป็นลูกมือร้านซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ และหารายได้ช่วยพ่อแม่ด้วยการทำขนมขาย การมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการระดับชุมชนมีการช่วยจัดสถานที่ ล้างถ้วยชามในงานบุญ ประเพณี ช่วยทำทำขนม ร่วมทำกิจกรรมปลูกป่าในชุมชน ทำความสะอาดบริเวณที่สาธารณะ เด็กที่ชอบการแสดงก็จะมีโอกาสแสดงพอรำในงานบุญ ประเพณีและการแสดงต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง และช่วยเหลืองานศพผู้ยากไร้

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชน

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1) ตัวเยาวชน จากการสำรวจเด็กเยาวชน จำนวน 53 คน พบว่าเด็กเยาวชนจำนวน 38 คน เห็นว่ากิจกรรมในชุมชนไม่น่าสนใจ น่าเบื่อหน่าย ขาดการกระตุ้นและการสร้างแรงบันดาลใจ ตัวกิจกรรมเองไม่ต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาทางท้องถิ่นจะมีการจัดตั้งกลุ่ม สภาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นทางการมีโครงสร้างที่ชัดเจน ประธาน รองประธาน หรือกรรมการในหน้าที่ต่างๆกันก็ตามแต่มันก็ยังไม่มีความคืบหน้าในการทำกิจกรรมเท่าที่ควรแต่การสำรวจก็ยังพบเด็กที่ยังเหลืออีก 15 คนที่ยังมีจิตใจอาสาพร้อมที่จะช่วยงานชุมชนในการทำกิจกรรมกับผู้ใหญ่ทุกเรื่องที่พวกเขาสามารถทำได้เช่น การช่วยดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม ทำความสะอาดสถานที่สำคัญต่างๆเช่น วัด โรงเรียน การช่วยในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดง(พอรำ)ในงานบุญต่างๆ การร่วมกันทำกิจกรรมทุกอย่างเด็กเต็มใจและมีความสุขกับการทำกิจกรรมเหล่านี้ยิ่งเต็มที่

2) เพื่อน สำหรับเพื่อนที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนก็คือ เพื่อนเป็นส่วนสำคัญที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ **ด้านลบ** การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมไปในทางที่สุ่มเสี่ยง เช่น เพื่อนชักชวนกันไปในทางที่ไม่ดีไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เทียบตรงกลางคืน เกาะกลุ่มกันมั่วดื่มสุรา สำหรับในชุมชนหอคำ คือ มีพฤติกรรมใน การเกาะกลุ่มกันแข่งรถแว่นบนท้องถนน และติดเกมส์ ซึ่งเป็นปัจจัยส่งผลให้เด็กเยาวชนถูกเพื่อนชักจูงไปได้ง่ายๆ **ด้านบวก** ยังมีเด็กเยาวชนบางส่วนในชุมชนหอคำที่เป็นเด็กดี ช่วยงานพ่อแม่และกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน เด็กกลุ่มนี้ก็จะชักชวนกันมาช่วยงานกิจกรรมของชุมชน

ไม่ว่าจะเป็นการ เก็บขยะ ช่วยงานผู้ใหญ่หยิบจับสิ่งของในการทำกิจกรรมต่าง เช่นการทำเรือไฟ ทำขนมถวายพระ เป็นต้น

3) ครอบครัว ครอบครัวในชุมชนสองหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขยายมีผู้เฒ่าผู้แก่อยู่กับลูกหลาน พ่อแม่ไปประกอบอาชีพในเมืองหลวงหรือต่างจังหวัดและวัยทำงานไปทำงานในต่างจังหวัด ยังคงเหลือกลุ่มเด็กที่เป็นวัยรุ่นอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่ **ด้านลบ** ถ้าครอบครัวใดปิดกั้นความคิดเด็ก ไม่ส่งเสริมและคอยหนุนเสริมเด็กก็จะยิ่งทำให้เด็กในชุมชนยิ่งขาดความมั่นใจในการทำกิจกรรมช่วยในชุมชน **ด้านบวก** ครอบครัวใดที่เข้าใจส่งเสริม เห็นด้วยและคอยเป็นกำลังใจให้เด็กที่คอยช่วยกิจกรรมของชุมชนทุกอย่างก็จะทำให้เด็กเหล่านี้มีแรงฮึดที่จะช่วยเหลือกิจกรรมอื่นๆในชุมชนได้ดียิ่งขึ้นไป

3.2 ปัจจัยสิ่งแวดล้อม

1) สื่อและเทคโนโลยี จากสภาพสังคมปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่วนหนึ่งมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่รวดเร็วจนผู้คนในชุมชนปรับตัวไม่ทัน เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย เช่น เกิดเป็นสังคมก้มหน้า ตัวใครตัวมัน เห็นแก่ตัวและไม่มีความสามัคคี เนื่องจากเทคโนโลยีกับเรื่องเศรษฐกิจเป็นเกี่ยวข้องกันต่างคนต่างดิ้นรนทำมาหากินเพื่อนำเงินมาซื้อสิ่งของที่ไม่จำเป็นทั้งหลาย คนในชุมชนเริ่มขาดความรักความสามัคคีไม่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเหมือนสมัยที่ยุคสมัยที่ผ่านมา

2) ชุมชน คือ ชุมชนขาดการให้ความรู้หรือถ่ายทอดองค์ความรู้ดีๆในชุมชนและชุมชนเปลี่ยนวิถีในการดำเนินชีวิต

3) สังคมวัฒนธรรม สังคมที่เห็นแก่ตัวมากขึ้น เพราะปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาหนี้สิน ปัญหาปากท้องของคนในชุมชนและสังคมที่เปลี่ยนไปเพราะสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายมากขึ้นทำให้ผู้คนต่างๆย้ายเข้ามาเป็นของตนเองไม่ดูแลช่วยกัน

4) นโยบาย หน่วยงานภาครัฐเองก็มีปัญหาในการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน อีกทั้งยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และข้อมูลเชิงพื้นที่ในระดับหมู่บ้าน หรือชุมชน ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงตามความเป็นจริง ไม่ตอบโจทย์ความต้องการในเรื่องที่เด็กเยาวชนอยากจะทำ การเปิดพื้นที่ให้กลุ่มเด็กเยาวชนยังมีน้อยมาก (เวทีของเด็กเยาวชนในชุมชน) และการส่งเสริมกิจกรรมดีๆในชุมชนมีน้อย

4. รูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนตำบลหอค้า คือ เด็กทำผู้ใหญ่หนุนโดยการสร้างพื้นที่ยืนทางสังคมของเด็กและเยาวชนและผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก โดยมีกิจกรรม 1) จัดให้มีการตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อร่วมทำกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้แสดงศักยภาพตนเองและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 2) การเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชน โดยให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบุญ และประเพณี โดยทีมวิจัยได้ ทดลองให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมบุญและประเพณี ดังนี้ บุญออกพรรษา บุญกฐิน และบุญสงกรานต์ 3) การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยทีมวิจัยได้จัดกิจกรรมค่ายเรียนรู้วิถีชุมชนคนหอค้าสู่รูปแบบการสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนบ้านหอค้า วันที่ 22-23 มกราคม 2561

ผลที่เกิดขึ้น ได้แก่ ชุมชนวิจัยมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและกระบวนการทำงานกับเด็ก จากการที่ผู้ใหญ่เป็นคนคิดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชน มาเป็นให้เด็กเยาวชนมีส่วนร่วมออกแบบ ชุมชนได้จัดกิจกรรมและการสร้างพื้นที่ยืนให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการแสดงออกทำให้เกิด “กลุ่มเด็กเยาวชนคนน้ำของ” โดยเด็กกลุ่มนี้เป็นต้นแบบของชุมชน ในงานจิตอาสาทุกอย่างที่อยู่ในชุมชน การศึกษารากเหง้าบริบทชุมชน การสืบทอดมรดกทางประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน การเก็บขยะในชุมชน บุญแข่งเรือยาวประจำปี (เด็กจะมีชู้มทำกิจกรรมดีหลายอย่าง การจัดบุพผาแสดงผลงานที่ผ่านมา การทำขนมไทยถวาย

การรับสินค้าโอท็อปมาจำหน่ายในงาน การผลิตสินค้าจากเศษวัสดุเหลือใช้มาจำหน่ายในงาน) ทำให้เด็กและเยาวชนมีความตื่นตัวและเกิดความหวงแหนชุมชนถิ่นเกิด พัฒนาการของกลุ่มเริ่มจากสมาชิกที่มี 15 คน ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มเป็น 40 คน การวิจัยยังพบว่า พฤติกรรมของผู้ใหญ่ในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นซึ่งเห็นได้จาก การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนการเฝ้าติดตามคอยหนุนเสริมเมื่อเด็กในชุมชนมีกิจกรรมและอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

เด็กเยาวชนสามารถเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นไปได้ชัดเจน 2 คน ผู้ใหญ่นำประวัติศาสตร์ไปเล่าได้ 5 คน กลุ่มเด็กเยาวชนที่พอรำได้มี 25 คน และมีทีมผู้ใหญ่ที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อพอรำ อีก 2 คณะราว 40 คน ชุมชนนำข้อมูลมาต่อยอดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เด็กและผู้ใหญ่ก็จะพอรำต้อนรับนักท่องเที่ยว คนในชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น มีการตั้งกลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มกล้วยหอม และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

กลไก/ภาคีที่ร่วมกันขับเคลื่อนงานวิจัย ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบลหอคำ กลุ่มเยาวชนคนฮักน้ำโขง อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ผู้นำชุมชน ปราชญ์/ภูมิปัญญา กลุ่มออมทรัพย์ องค์การบริหารส่วนตำบลหอคำ การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยตำบลหอคำ (กศน.) วัดหอคำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	
กิตติกรรมประกาศ	
บทสรุปผู้บริหาร	
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์	3
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 ความรู้ที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชน	4
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน	7
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	15
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	
3.1 ขอบเขตการวิจัย	16
3.2 เครื่องมือวิจัย	17
3.3 กระบวนการวิจัย	18
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	
4.1 บริบทชุมชน	37
4.2 สถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน	54
4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชน	61
4.4 รูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนตำบลหอค้า	67

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล	
5.1 สรุปผลการวิจัย	68

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย	70
5.3 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย	71
5.4 ปัญหาและอุปสรรค	72
5.5 ข้อเสนอแนะ	72
5.6 บทเรียน	72
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	

สารบัญแผนผัง

เรื่อง

หน้า

แผนผังที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

16

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 3.1 ตารางวิเคราะห์ปัญหาและจุดเด่นของชุมชน	21
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรตำบลหอค้า	39
ตารางที่ 4.2 รายชื่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน	40
ตารางที่ 4.3 การสาธารณสุข	43
ตารางที่ 4.4 จำแนกอายุเยาวชนจำนวน 53 คน	54
ตารางที่ 4.5 แสดงระดับการศึกษาเยาวชนจำนวน 53 คน	55
ตารางที่ 4.6 จำแนกเพศผู้ให้ข้อมูล	62
ตารางที่ 4.7 จำแนกสถานะภาพผู้ให้ข้อมูล	63
ตารางที่ 4.8 จำแนกระดับการศึกษาผู้ให้ข้อมูล	63
ตารางที่ 4.9 จำแนกอาชีพผู้ให้ข้อมูล	63
ตารางที่ 4.10 จำแนกสุขภาพผู้ให้ข้อมูล	64
ตารางที่ 4.11 จำแนกแหล่งที่มาของหนี้สินผู้ให้ข้อมูล	65
ตารางที่ 4.12 จำแนกสาเหตุของหนี้สินผู้ให้ข้อมูล	65
ตารางที่ 4.13 จำแนกสถานะทางครอบครัวผู้ให้ข้อมูล	65

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
รูปที่ 4.1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลหอคำ	38
รูปที่ 4.2 แผนที่ทำมือแสดงสถานที่และทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญตำบลหอคำ	45
รูปที่ 4.3 อบรมด้านภักยาเสพติด	59

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประวัติของบ้านหอคำไม่มีหลักฐานที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรให้เห็นอยู่ภายในบ้านหอคำ แต่อย่างใด อาศัยจากการเล่าขานจากบรรพชนของหมู่บ้านเล่าต่อกันมาเรื่อยๆ และจากการสันนิษฐานของผู้เรียบเรียงประวัตินี้คาดว่าต้นตระกูลหรือบรรพชนของหมู่บ้านหอคำเป็นชาวเวียงจันทน์ สังกัดได้จากสำเนียงเสียงภาษาเป็นชาวลาวเวียง จาริตประเพณีก็คล้ายคลึงใกล้เคียง หรือเป็นทำนองเดียวกันเป็นส่วนมาก มีผู้พบเห็นหลักฐานเป็นเอกสารบันทึกประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเก่าแก่ตามลำน้ำโขงอยู่ที่วัดไผ่หนึ่งในตัวอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย บอกไว้ว่าบ้านหอคำมีที่มาจากเมื่อยุคก่อนแต่เป็นในปีใด พ.ศ. ไฉนทราบ ในตำนานนั้นเล่าไว้ว่า ในช่วงที่พระธาตุพนมได้มีการปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมขึ้นและเป็นธรรมเนียมว่าเจ้าผู้ครองนครไผ่ที่นับถือพระพุทธศาสนาและมีความเคารพเลื่อมใสศรัทธาต่อองค์พระธาตุพนมจะต้องมาร่วมในการบูรณะปฏิสังขรณ์ และจะต้องนำไพร่พลพร้อมสิ่งของ เงินทองของมีค่ามาร่วมสมทบด้วยในครั้งนี้พระเจ้ากรุงเวียงจันทน์ก็ปฏิบัติด้วยเช่นกัน ได้พาไพร่พลนำวัดมูมีค่า เช่น ทองคำพระพุทธรูปทองคำสัมฤทธิ์ไปร่วมบูรณะองค์พระเจดีย์พระธาตุพนมด้วย โดยเสร็จเรือล่องมาตามลำน้ำโขงการเสร็จครั้งนี้ได้นำพระมเหสีที่กำลังทรงพระครรภ์แก่มาด้วย ครั้นมาถึงตรงที่บ้านหอคำ (ชื่อเดิมเป็นบ้านห้วยขัว) พระมเหสีทรงเจ็บพระครรภ์จึงพักไพร่พล ณ ที่แห่งนี้แล้วเกิดการประสูติกาลขึ้นตามธรรมเนียมของกษัตริย์ลาวหากมีการประสูติกาลจะต้องสร้างที่ประทับให้และเรียกที่ประทับที่สร้างขึ้นว่า “หอคำ” ณ จุดที่ตั้งหมู่บ้านหอคำในปัจจุบัน

ชุมชนบ้านหอคำ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ เป็นชุมชนที่ติดแม่น้ำโขง มีวิถีชีวิตที่ใช้แม่น้ำโขงเป็นหลัก มีอาชีพที่เป็นอาชีพตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายได้ทำมาเช่น การหาปลา การปลูกพืชไร่ของ เกษตรกรรมริมฝั่งแม่น้ำโขงทุกชนิดและยังใช้แม่น้ำโขงเพื่อการอุปโภคชุมชนแห่งนี้ยังมีการเชื่อมสัมพันธ์ สินค้าสองฝั่งโขงอีกด้วย การเป็นจุดผ่อนปรนเพื่อให้พี่น้องในประเทศเพื่อนบ้านเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ได้อย่างสะดวก การทำตลาดนัดชุมชนริมฝั่งโขงในบริเวณวัดสุวรรณราชดารา เพื่อให้มีการกระจายสินค้าทั้งสองฝั่งได้นำสินค้า อุปโภคและบริโภคมาจำหน่ายร่วมกัน การทำตลาดริมสองฝั่งโขงสามารถทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาสังคมที่มุ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและกระแสการพัฒนาสังคมแบบโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมจากภายนอกและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นชุมชนแบบดั้งเดิมที่มีลักษณะของการพึ่งพาอาศัย มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันอย่างในอดีตเกิดการเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบันความเป็นอยู่ของคนชุมชนเกิดความขัดแย้ง ขาดความสามัคคี และมีความเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ที่เคยดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมากทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนประพฤติปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม ขาดสัมมาคารวะ ไม่มีกาลเทศะ ประพฤติตัวมั่วสุมติดยาเสพติด ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมเดิม ไม่รู้จักรักเหง้าของตนเอง ไม่ได้สนใจกิจกรรมและสิ่งดีๆ ในชุมชนเท่าที่ควร ทำให้ชุมชนเกิดปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นอย่างมากมายปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่เกิดปัญหา คือ ชุมชนขาดการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชน และการถ่ายทอดวิถีชีวิตตามวัฒนธรรมประเพณีอย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนที่เป็นวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ศาสนาที่ดั้งเดิม ที่จะช่วยปลูกฝังพฤติกรรมและแนวทางการดำเนินชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนในรุ่นหลังให้เกิดความรักและหวงแหนในประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ที่ผ่านมาจากชุมชนได้มีการทำกิจกรรมด้านเยาวชน เช่น เทศบาลตำบลหอคำมีโครงการด้านเยาวชน มีกิจกรรมค่ายเยาวชน การแข่งขันกีฬาเยาวชน เป็นต้น ทางโรงเรียนมีกิจกรรม

การเรียนการสอนในรายวิชาที่สอนให้รักบ้านเกิด กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี การแข่งกีฬานักเรียน การเข้าวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นต้น ในส่วนของกลุ่มผู้นำอาสาสมัครดำเนินงานกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยเมื่อปี 2551 มีการตั้งกลุ่มเยาวชน “เยาวชนคนน้ำของ” จำนวน 25 คน มีกิจกรรมที่ได้มีการดำเนินการ เช่น การเก็บข้อมูล บริบทชุมชนตำบลหอคำห้วย/หนอง/คลอง/บึงการเก็บข้อมูลวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน การศึกษา ข้อมูลเศรษฐกิจชุมชน/แหล่งท่องเที่ยว/ทำแผนที่ท่องเที่ยวชุมชนการทำแผนที่เดินดิน/ปฏิทินชุมชน วัฒนธรรม/ประเพณี หรือ การช่วยเหลือสังคม สิ่งแวดล้อม เช่นการเก็บขยะริมโขง การช่วยเหลืองานประเพณีต่างๆ เป็นต้น ผลการดำเนินงานทำให้เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมประมาณร้อยละ 60 มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นแต่การดำเนินการของกิจกรรมไม่ค่อยต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของชุมชนยังมีน้อยจากเหตุผลข้างต้นจึงทำให้ทีมวิจัยชุมชนเห็นความสำคัญของการสร้างสำนักรักชุมชนท้องถิ่นของเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา วัฒนธรรมประเพณีบริบทชุมชน รวมทั้งศักยภาพต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนที่จะสามารถนำมาให้เยาวชนและคนในชุมชนปฏิบัติร่วมกันเพื่อสร้างชุมชนให้เกิดความรัก ความสามัคคีขึ้นในชุมชน และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนทุกรุ่นให้เกิดขึ้น

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 คำถามวิจัยหลัก

รูปแบบการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนของเยาวชนตำบลหอคำควรเป็นอย่างไร

1.2.2 คำถามวิจัยรอง

1.2.2.1 บริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชนหอคำเป็นอย่างไร

2.2.2.2 สถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชนในชุมชนเป็นอย่างไร

2.2.2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำเป็นอย่างไร

2.2.2.4 รูปแบบการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชน

1.3.2 เพื่อศึกษาสถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน

1.3.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำ

1.3.4 เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำ

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ผลเชิงวิจัย

1.4.1.1 ทราบข้อมูลบริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อของคนในชุมชน

1.4.1.2 ทราบข้อมูลสถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน

1.4.1.3 เกิดรูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนตำบลหอคำ

1.4.1.4 เด็กเยาวชนและคนในชุมชนให้ความร่วมมือกับกิจกรรมเพื่อส่วนรวมเพิ่มมากขึ้น

1.4.2 ผลเชิงพัฒนา

1.4.2.1 เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู มรดกชนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของคนหอคำ

1.4.2.2 มีแหล่งเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาของคนในชุมชนหอคำได้อย่างยั่งยืนตลอดไป โดยมุ่งเน้นการจัดการจัดการชุมชนด้วยคนในชุมชนเอง

1.4.2.3 ชุมชนมีความสามัคคีที่เกิดจากการมีส่วนร่วมทำให้คนในชุมชนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันด้วยความปกติสุข

บทที่ 2 ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยรูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ ตำบลหอคำ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด หลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ 1) ศึกษา บริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชน 2) เพื่อศึกษา สถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการ เสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ 4) เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ โดยมี รายละเอียดดังนี้

- 2.1 แนวคิดการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชน
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 นิยามศัพท์
- 2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชน

2.1.1 ความหมายของการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชน

การเสริมสร้าง หมายถึง ทำให้เกิดมีขึ้นและเพิ่มพูนให้มากยิ่งขึ้น เช่น การศึกษาสร้างเสริมคนให้เป็น พลเมืองดี. ความหมายจาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 สำนึก หมายถึง รู้ตัว, รู้สึก, รู้, เข้าใจ ความหมายจาก พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย อ.เปลื้อง ณ นคร

จิตสำนึก หมายถึง ภาวะที่จิตตื่นและรู้ตัวสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกาย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 : 325) การที่จะ สร้างสำนึกให้ผู้คนได้ มิใช่จะกระทำเป็นครั้งคราว หรือหนสองหน แต่ต้องกระทำติดต่อกันเป็นนิจ กระทั่งผู้นั้นรู้ ว่าสำนึกคืออะไร และสามารถใช้ได้ถูกกับสถานการณ์ และติดเข้าไปในความคิดจิตใจ ชนิดที่เรียกว่าจิตสำนึก (เรื่องชัย ทรัพย์นรินทร์)

จิตสาธารณะ หมายถึง คำว่าจิตสาธารณะในภาษาไทย เป็นศัพท์ใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาทศวรรษที่ผ่านมา เป็นคำที่ใช้แปลจากภาษาอังกฤษที่เรียกว่า Public consciousness/public mind/public minds/public service/service mind, ส่วนคำแปลในภาษาไทย นอกจากใช้ว่าจิตสาธารณะแล้ว มีคำที่ใช้ ในความหมายเดียวกันคำอื่นๆคือ สำนักสาธารณะ/จิตสำนึกสาธารณะ/จิตบริการ/จิตอาสา/จิตสำนึกทางสังคม เป็นต้น

ความหมายของจิตสาธารณะหรือ Public consciousness มีผู้ให้ความหมายหลากหลายกันไป โดย ภาพรวมอาจสรุปความหมายของ จิตสาธารณะโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สนใจ ได้ดังนี้

1) จิตสาธารณะคือ จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม (จิตสำนึก ในพจนานุกรม ราชบัณฑิตยสถาน 2538 ให้ความหมายไว้ว่า เป็นภาวะที่จิตตื่นและรู้ตัว สามารถตอบสนองสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสิ่งที่สัมผัสได้ การกตระหนักรู้ และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน/การคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์เป็น กลุ่มเดียวกัน

2) จิตสาธารณะ คือจิตอาสา ที่แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ เพื่อส่วนรวม โดยการแสดงออกด้วยการอาสาไม่มีใครบังคับ

3) จิตสาธารณะ คือ การสำนึกสาธารณะ ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคม เห็นคุณค่าของการเอาใจใส่ดูแลรักษาสิ่งต่างๆที่เป็นของส่วนรวม

4) จิตสาธารณะ คือ จิตบริการที่เกี่ยวกับการคิดและการปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เป็นการประพฤติปฏิบัติที่มุ่งความสุขของผู้อื่นที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความตั้งใจดีและเจตนาดี

5) จิตสาธารณะ คือจิตสำนึกทางสังคมที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้อธิบายว่าเป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิดเน้นความเรียบร้อย ประหยัด และมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ความหมายของจิตสาธารณะ มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังนี้

จันทรา ธนสงวนวงศ์ ได้ให้ความหมายว่า จิตสาธารณะ (Public mind) หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เพราะคำว่า “สาธารณะ” คือ สิ่งที่มีได้เป็นของหนึ่งผู้ใด จิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษาร่วมกัน เช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ เช่นโทรศัพท์สาธารณะ หลอดไฟที่ให้แสงสว่างตามถนนหนทาง แม้แต่การประหยัดน้ำประปา หรือไฟฟ้า ที่เป็นของส่วนรวม โดยให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าตลอดจนช่วยดูแลรักษาให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ได้ยาก หรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนร่วมมือกระทำเพื่อให้เกิดปัญหาหรือช่วยกันแก้ปัญหา แต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวมจิตสาธารณะเพื่อส่วนรวมจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมนั้นสามารถกระทำได้ โดยมีแนวทางเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) โดยการกระทำตนเอง ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบและเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม

2) มีบทบาทต่อสังคมในการรักษาประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อแก้ปัญหา สร้างสรรค์สังคม ซึ่งถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกทางสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะว่า คือ การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือการคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้ให้ความหมายว่า การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ นวรินทร์ ตาก้อนทอง ได้ให้ความหมายว่า จิตสาธารณะ คือ การแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ยุทธนา วรณปิตกุล (2542) พร้อมทั้งจะเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (บรรทม มณีโชติ. 2530: 25) มีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม

หฤทัย อาจปรุ (2544) ด้วยความเต็มใจโดยพิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นด้านการรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ด้านการรับรู้และ

ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับจิตใจของมนุษย์ ให้หันมามองถึงประโยชน์ส่วนรวมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมมือกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้มีความสุข และความพยายามในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยคนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตัวบ่งชี้ คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และการพัฒนาสังคม ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว ทักษะทางสังคม คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542) และเพื่อความมั่นใจว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในระดับสถานศึกษา จึงกำหนดไว้ในมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการมีจิตสาธารณะ ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักดูแลของส่วนรวม รวมถึงรู้จักการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ ถ้าบุคคลมีจิตสาธารณะบกพร่อง มีน้อยหรือขาดไป จะส่งผลกระทบต่อหลายระดับ ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว องค์กร ชุมชนประเทศชาติ และมีผลต่อระดับโลกตามมา

แนวคิดเกี่ยวกับ ของการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชน คำว่าสำนึกรักชุมชน ปลูกฝังความรัก ความสามัคคี ความเสียสละของคนในชุมชน ให้คำนึงถึงรากเหง้า บรรพบุรุษของชุมชน รักและหวงแหนไว้เพื่อสืบทอดต่อคนรุ่นต่อไปของชุมชนบ้านหอคำ

2.1.2 ความสำคัญของการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชน

สมพงษ์ สิงหะพล (2542: 16 : กิจกรรมการเรียนรู้จิตสาธารณะ) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นความรู้สึกนึกคิดภายในบุคคล และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้ จิตสำนึกเมื่อเกิดขึ้นแล้วยากนักที่จะหยุดหรือหมดหายไปคนที่มีความจิตสำนึกที่ดีจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกนั้น และใช้จิตสำนึกของตนเพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่างๆ ตามมา เช่น บุคคลที่มีความจิตสำนึกด้านระเบียบวินัย จะไม่ซบถผิดกฎจราจรบุคคลที่มีความจิตสำนึกสาธารณะจะไม่ขีดเขียนในสถานที่สาธารณะ

ในการศึกษาวิจัยรูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ ตำบลหอคำ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาจำลองภาพในอุดมคติ (รูปแบบ) ที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการสร้างจิตสำนึกของเยาวชนให้มีความรักความหวงแหนในแผ่นดินถิ่นเกิด การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนหอคำ ทั้งด้านความเป็นอยู่ การกิน การแต่งกายและภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ความเชื่อ ความศรัทธาต่อศาลเจ้าพ่อกุดเป่ง ความเชื่อต่อแม่น้ำโขง รวมถึงการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้มีความยั่งยืน โดยให้เด็กเยาวชนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงร่วมกับประชาชนทั้งหน่วยงานรัฐและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนในครั้งนี้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

2.2.1 ความหมายของเยาวชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2525 : 673) ให้ความหมายของเยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่ผู้บรรลุนิติภาวะ

แล้วจากการจดทะเบียนสมรส ในทางกฎหมายก็ถือว่าบุคคลที่มีอายุระหว่างนี้เป็นเยาวชนและหากต้องระวางโทษก็จะพิจารณาโทษแตกต่างจากผู้ใหญ่

นันทนา ผดุงเจริญ (2548 : 46 : บทบาทของเยาวชน) ได้อธิบายความหมายของเยาวชน หมายถึง ผู้มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ตำบล โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพสมรส เป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและความอยู่รอดของชาติ เป็นทั้งผู้ได้รับการพัฒนาและสามารถดำเนินการเป็นผู้พัฒนาได้ด้วย

ณัฐพล พลเยี่ยม (2549 : 4 : บทบาทของเยาวชน) กล่าวว่า เยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ทั้งหญิงและชาย ซึ่งเป็นผู้รับช่วงความรับผิดชอบจากผู้ใหญ่ในการประกอบอาชีพ หน้าที่การงานตลอดจนการพัฒนาสังคมและการบริหารประเทศเพื่อก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปในอนาคต

ในการวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดว่า เยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 10-25 ปี ทั้งนี้ไม่นับรวมบุคคลที่สมรสแล้วและอาศัยบ้านหอคำหมู่ที่ 1 และบ้านหอคำเหนือ หมู่ที่ 13 เนื่องจากเป็นกลุ่มในพื้นที่และสามารถจะเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชน พื้นที่ อนุรักษ มรดกประเพณีวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนลุ่มน้ำโขงเพื่อความอยู่รอดของชุมชนและชาติซึ่งเป็นทั้งผู้ได้รับการพัฒนาและสามารถเป็นผู้พัฒนาได้ด้วย

2.2.2 ความสำคัญของเยาวชน

อนุชา จำปามณี ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเป็นเยาวชนที่มีความสำคัญต่อตนเองและประเทศชาติดังนี้

(1) ความสำคัญต่อตนเอง เยาวชนที่ดีต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต คิดดี ทำดีเพื่อตนเองและเพื่อส่วนรวม ปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จะทำให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกันและกัน เป็นที่รักของครอบครัว

(2) ความสำคัญต่อส่วนรวม เมื่อเยาวชนได้รับการปลูกฝังให้เป็นเยาวชนที่ดีแล้ว ก็จะเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต และถ้าประเทศชาติมีพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามกฎระเบียบกติกาของสังคม และนำหลักประชาธิปไตยมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของตน ก็ย่อมทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข

(3) ความสำคัญต่อประเทศชาติ เมื่อสังคมมีเยาวชนที่ดี และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ย่อมเป็นพื้นฐานทำให้เกิดพลเมืองดีในอนาคต และเมื่อสังคมมีพลเมืองที่ดี ย่อมนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างรวดเร็ว

สมพร เทพสิทธิ์า (2540 : 24) ได้กล่าวถึงบทบาทของเยาวชนควรมีดังต่อไปนี้

(1) บทบาทต่อตนเอง คือ เป็นผู้ใฝ่พัฒนาอยู่เสมอ เพื่อพัฒนานตนเองไปสู่ความสุข ความสำเร็จ การมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า

(2) บทบาทต่อผู้อื่น เยาวชนควรมีความเคารพเชื่อฟังและมีความกตัญญูต่อบุคคลที่เคารพ ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณ คบเพื่อนที่ดี ทำตนเป็นมิตรที่ดีของเพื่อน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

(3) บทบาทต่อสังคม เยาวชนควรมีส่วนช่วยในการสงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ผู้ด้อยโอกาส ช่วยในแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ช่วยในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม ช่วยในการพัฒนาสังคม เช่น พัฒนาชุมชนเมือง ชุมชนชนบท

(4) บทบาทต่อสถาบันชาติ เยาวชนควรร่วมกันในการรักษาและส่งเสริมสถาบันชาติให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง ส่งเสริมละรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

(5) บทบาทต่อสถาบันศาสนา เยาวชนควรช่วยกันในการรักษาและส่งเสริมสถาบันศาสนาซึ่งเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของคน

(6) บทบาทต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เยาวชนควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เทิดทูนและรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้มั่นคงสถิตสถาพรตลอดไป

นันทนา ผดุงเจริญ (2548 : 50 ความพร้อมในการดำเนินงานพัฒนาเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี) ได้อธิบายความสำคัญของเยาวชนว่า เยาวชนเป็นผู้มีพลังในการผลิต เป็นผู้ที่จะสืบสานวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เผ่าพันธุ์ และป้องกันราชอาณาจักรและความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในช่วงวัยดังกล่าว จึงถือว่ามีความจำเป็นเพื่อให้กำลังคนในวัยนี้ เป็นวัยที่มีศักยภาพ มีความสามารถสูงทั้งทางร่างกาย และสติปัญญา มีคุณธรรมและจิตสำนึกร่วมรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ เยาวชนต้องเป็นคนที่มีความรู้ มีสติปัญญา มีเหตุผล มีคุณธรรมและวัฒนธรรม มีพละนาถุขที่สมบรูณ์ มีทักษะในการประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรู้ความสามารถในเทคโนโลยีที่เหมาะสมและเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในการวิจัยครั้งนี้ความสำคัญของเยาวชน หมายถึง วัยที่กำลังมีความเจริญเติบโตมีศักยภาพทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจมีความรู้สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม นอบน้อมกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ รักและเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีจิตสำนึกร่วมรับผิดชอบต่อชุมชนสังคม และประเทศชาติ มีทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองได้และเป็นผู้สืบทอดมรดกทางขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมวิถีชุมชนคนลุ่มน้ำรวมถึงดูแลรักษา อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน มีบทบาทหน้าที่ดูแลปกป้อง หวงแหนแผ่นดินถิ่นเกิดอย่างเต็มศักยภาพ

2.2.3 บทบาทหน้าที่ของเยาวชน

บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติสมาชิกทุกคนในสังคมย่อมต้องมีบทบาทหน้าที่ตามสถานภาพของตน ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันไป แต่ในหลักใหญ่และรายละเอียดจะเหมือนกัน ถ้าสมาชิกทุกคนในสังคมได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องก็จะได้ชื่อว่าเป็น "พลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ" และยังส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น สมาชิกในสังคมทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนที่ถือว่าเป็นอนาคตของชาติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อช่วยนำพาประเทศชาติให้พัฒนาสืบไป

ปภาณี ฐิตวิวัฒนา (2535 : 46-53 บทบาทของเยาวชน) ได้อธิบายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเยาวชนไว้ว่า เยาวชนเป็นพลังสำคัญที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต หากได้รับการชี้แนะและปลูกฝังอุดมการณ์ต่างๆ ก็จะมีบทบาทตามความคาดหวังที่พึงปฏิบัติต่อบทบาทของเยาวชน แบ่งได้ 7 ประการ ดังนี้

(1) เยาวชนไทยมีบทบาทเป็นสมาชิกของครอบครัว ซึ่งต้องมีการปลูกฝังให้รู้จักบทบาทของตนในครอบครัว และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ทั้งในยามสงบและยามสงคราม

(2) เยาวชนไทย เป็นกำลังการปกป้องรักษาบ้านเมือง โดยต้องฝึกอบรมให้มีวินัยและความรู้สึกในเรืองชาตินิยม

(3) เยาวชนไทย เป็นพลังในทางเศรษฐกิจ ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นกำลังผลิตที่พอเพียงกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยใช้การศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญ

(4) เยาวชนไทย เป็นพลังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ต้องพัฒนาให้เหมาะสมทั้งในคุณภาพและปริมาณ โดยใช้การศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน

(5) เยาวชนไทย เป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมทั้งด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ไทยและการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของสังคมในอนาคต โดยการเรียนตามหลักสูตรกีฬา ศิลปวัฒนธรรม และการบำเพ็ญประโยชน์

(6) เยาวชนไทย เป็นผู้รับและเป็นผู้ดำเนินการการพัฒนาด้วย หากได้รับการศึกษาและพัฒนา ตนเองให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า

(7) เยาวชนต้องมีความรู้ มีสติปัญญา มีเหตุผล มีคุณธรรมและวัฒนธรรม มีพลานามัยที่ สมบูรณ์ มีทักษะในการประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรู้ความสามารถใน เทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็นกำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสรุปได้ว่า เมื่อเยาวชนสามารถ ปฏิบัติตนตามความคาดหวังที่มอบหมายได้ บทบาทของเยาวชนที่แสดงออกมานั้นจะมีความเหมาะสมและเป็น ที่ ยอมรับ

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (2536 : 179-181 บทบาทของเยาวชน) ได้กล่าวถึงบทบาทของเยาวชน ในการพัฒนาสังคมไทย ไว้ดังนี้ เยาวชน คนหนุ่มสาว โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษา มีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมเป็น อย่างมาก โดยสามารถเข้ามามีส่วนร่วมดังนี้

(1) ศึกษาหลักการสำคัญ ๆ ของการบริหารบ้านเมือง องค์กรต่างๆ ที่ปฏิบัติงานตามความ เกี่ยวข้องสัมพันธ์ ความรับผิดชอบของบุคลากรในองค์กรต่างๆ ในการศึกษาชั้นนั้นจำเป็นต้องศึกษาจากตำราจาก ครูอาจารย์ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ให้ถูกต้อง รวมทั้งคิดหาแนวทางในการที่จะวางแผนเพื่อพัฒนา บทบาทของคนที่จะทำได้

(2) เคารพกฎหมาย ระเบียบแบบแผนที่ถูกต้องของสังคมและปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดี สำหรับบุคคลอื่นๆ ในสังคม

(3) ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ได้มีความรู้ความสามารถที่แท้จริง เพื่อจะได้ช่วยกันรับใช้สังคม ประเทศชาติบ้านเมือง

(4) ควรต้องศึกษาพิจารณาปัญหาต่างๆ ในสังคมตามแนวทางที่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นปัญหา เฉพาะหน้า หรือปัญหาที่ติดตามมาในอนาคต เมื่อศึกษาได้ข้อมูลที่ถูกต้องแล้วก็ประมวลเป็นเรื่องราวเสนอต่อ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อการวางแผนปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาสังคมต่อไป

(5) ควรร่วมมือประกอบกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อพัฒนาสังคม โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในยามว่างจากการศึกษาเล่าเรียน เช่น อาจจัดตั้งชมรม กิจกรรมต่างๆ ในสถาบันการศึกษาเพื่อฝึกฝน ให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ ช่วยกันแก้ปัญหาสังคมในวิถีทางที่ถูกต้อง

(6) ต้องช่วยกันแก้ไขค่านิยมในสังคมไทยเสียใหม่ คือ ต้องนิยมคนดี นิยมคนที่ตั้งใจพัฒนา สังคมและประเทศชาติ ไม่นิยมยกย่องคนเด่นคนดัง คนร่ำรวย และคนได้ลาภยศมาในทางมิชอบ

สมพร เทพสิทธิ์า (2540 : 24-57 บทบาทของเยาวชน) ได้กล่าวถึงบทบาทของเยาวชนควรมี ดังต่อไปนี้

(1) บทบาทต่อตนเอง คือเป็นผู้ใฝ่พัฒนาอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ความสุข ความสำเร็จ การมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า

(2) บทบาทต่อผู้อื่น เยาวชนควรมีความเคารพเชื่อฟังและมีความกตัญญูต่อบุคคลที่ต่อพ่อแม่ ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณ คบเพื่อนที่ดี ทำตนเป็นมิตรที่ดีของเพื่อน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

(3) บทบาทต่อสังคม เยาวชนควรมีส่วนช่วยในการสงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ผู้ด้อยโอกาส ช่วยในการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ช่วยในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม ช่วยในการพัฒนาสังคม

เช่น พัฒนาชุมชนเมือง ชุมชนชนบท

(4) บทบาทต่อสถาบันชาติ เยาวชนควรร่วมกันในการรักษาและส่งเสริมสถาบันชาติให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง ส่งเสริมและรักษาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

(5) บทบาทต่อสถาบันศาสนา เยาวชนควรช่วยกันในการรักษาและส่งเสริมสถาบันศาสนา ซึ่งเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของคน

(6) บทบาทต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เยาวชนควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบัน

พระมหากษัตริย์ เติบโตและรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้มั่นคงสถิตสถาพรตลอดไปบทบาทของเยาวชน ดังที่กล่าวมานี้ การที่เยาวชนได้แสดงบทบาทดังกล่าวได้ถูกต้องสมบูรณ์นั้น ครอบครัวสถาบันการศึกษา ครู อาจารย์ และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องการสนับสนุนอย่างจริงจัง เพื่อเยาวชนจะได้แสดงบทบาทที่จะช่วยพัฒนาสังคมต่อไป

ณัฐพล พลเยี่ยม (2549 : 34-35 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง) ได้สรุปไว้ว่า บทบาทก็คือ การแสดงออกตามสถานภาพที่มี เป็นที่เข้าใจกันแล้วว่าสถานภาพที่บุคคลได้รับนั้นแต่ละคนไม่เหมือนกัน มากน้อยแตกต่างกันไป ดังนั้นบทบาทหน้าที่ที่แสดงออกมามากน้อยแตกต่างกันไป ดังจะยกกล่าวดังนี้

(1) บทบาทหน้าที่ต่อครอบครัว ในสังคมไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในทางศาสนาได้กำหนดหน้าที่ของบุตรธิดาที่จะปฏิบัติต่อบิดามารดา ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว ไว้ว่าเมื่อท่านเลี้ยงมาแล้วควรเลี้ยงท่านตอบ เพื่อฟังคำสอนของท่าน ดำรงวงศ์ตระกูล รักษาทรัพย์สมบัติที่ท่านหามาไว้ให้ได้ ดังนั้นหน้าที่นี้ย่อมเป็นส่วนให้ตระหนักกันอยู่ในครอบครัวไทยนั้น หัวหน้าครอบครัวเมื่อชราลงย่อมสามารถได้รับการดูแลจากบุตรธิดาได้ นอกจากนั้นการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว การเพาะปลูก การทำมาหากินทุกชนิดเยาวชนทุกคนต้องกระทำ เพื่อไม่ให้เป็นการระเหินแก่ผู้ปกครองหรือไม่ก็รับภาระเหล่านี้ในครอบครัวแทนบิดามารดาไปเลย

(2) บทบาทหน้าที่ต่อชุมชนและสังคม เนื่องจากคนเราต้องอยู่ในสังคมดังกล่าวแล้ว บทบาทหน้าที่ที่เยาวชนจะแสดงออกมาในด้านนี้ได้แก่ การหาวิธีการว่าทำอะไรตนเองจะช่วยสังคมได้ เช่น การร่วมมือในการพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภคมีถนนหนทาง สะพาน บ่อน้ำสะอาดที่พัก วัด ศาสนาสถานหรือสิ่งอื่นๆให้ดีขึ้นในขณะเดียวกันนอกจากจะช่วยออกความคิดแล้วยังสามารถรวมกลุ่มเป็นองค์กร เพื่อสร้างงานในรูปแบบต่างๆได้อีก อันจะทำให้งานนั้นมีพลัง มีน้ำหนักในการสร้างข้อต่อรองเมื่อถูกเอาเปรียบทางด้านอาชีพ หรืออื่นๆ

(3) บทบาทหน้าที่ต่อรัฐ ที่สำคัญดังได้กล่าวมาข้างต้น คือ การรับใช้ประเทศชาติ โดยเป็นการเป็นทหารหากไม่มีโอกาสเป็นทหารยังมีทางอื่นที่จะปฏิบัติต่อรัฐได้อีกมากมาย เช่น ช่วยกันเสียภาษีอากรเพื่อรัฐจะได้นำมาพัฒนา ช่วยรักษาความมั่นคงของชาติ เช่น สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นหลักยึดทางจิตใจ เป็นจุดรวมความสามัคคีของคนในชาติ เมื่อเห็นว่ามีบุคคลที่จะเป็นภัยต่อชาติบ้านเมืองควรจะได้รับแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐทันที หากเป็นเพื่อนฝูงก็ควรได้กล่าวตักเตือนชี้แจงแนวทางที่ถูกต้องให้เขาได้รับรู้ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐเป็นสำคัญ

(4) บทบาทหน้าที่ของเยาวชนนั้นมีหลายอย่างดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ บทบาทดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดให้เยาวชนรู้จักรับผิดชอบต่อส่วนรวม อีกทั้งยังเป็นตัวสะท้อนภาพไม่เพียงพอหรือยังไม่พร้อมที่จะทำ

การพัฒนา ฉะนั้นเยาวชนจำต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนพึงมี เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของตนให้พร้อมที่จะพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต

สมพร เทพสิทธา (2540 : 24-57 บทบาทของเยาวชน) ได้กล่าวถึงบทบาทของเยาวชนที่ควรมี สรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) บทบาทต่อตนเอง คือเป็นผู้ใฝ่พัฒนาอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ความสุข ความสำเร็จ การมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า

(2) บทบาทต่อผู้อื่น เยาวชนควรมีความเคารพเชื่อฟังและมีความกตัญญูต่อบุคคลที่ควรเคารพ ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณ คบเพื่อนที่ดี ทำตนเป็นมิตรที่ดีของเพื่อนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

(3) บทบาทต่อสังคม เยาวชนควรมีส่วนช่วยในการสงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ผู้ด้อยโอกาส ช่วยในการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ช่วยในการแก้ไขปัญหาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม ช่วยในการพัฒนาสังคม เช่น พัฒนาชุมชนเมือง ชุมชนชนบท

(4) บทบาทต่อสถาบันชาติ เยาวชนควรร่วมกันในการรักษาและส่งเสริมสถาบันชาติให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง ส่งเสริมและรักษาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

(5) บทบาทต่อสถาบันศาสนา เยาวชนควรช่วยกันในการรักษาและส่งเสริมสถาบันศาสนา ซึ่งเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของคน

(6) บทบาทต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เยาวชนควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เคารพและรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้มั่นคงสถิตสถาพรตลอดไป

ไพศาล ภูโพบูลย์ และคณะ บทบาทหน้าที่ของเด็กและเยาวชนได้ถูกเขียนไว้อย่างชัดเจนในหนังสือเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไว้ดังนี้

(1) เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เยาวชนในสถานภาพของการเป็นบุตร ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) เคารพเชื่อฟังบิดามารดา
- 2) ช่วยเหลือบิดามารดาในทุกโอกาสที่ทำได้
- 3) ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร่าย
- 4) มีความรักใคร่ปรองดองในหมู่พี่น้อง
- 5) ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- 6) ประพฤติตนให้สมกับเป็นผู้ดำรงวงศ์ตระกูล

(2) เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน เยาวชนในฐานะนักเรียน ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) รับผิดชอบในหน้าที่ของนักเรียน คือตั้งใจเล่าเรียน ประพฤติตนเป็นคนดี
- 2) เชื่อฟังคำสั่งสอนอบรมของครูอาจารย์
- 3) กตัญญูรู้คุณของครูอาจารย์
- 4) รักใคร่ปรองดองกันในหมู่เพื่อนนักเรียน
- 5) ส่งเสริมเพื่อนในทางที่ถูกที่ควร

(3) เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ชุมชนคือสังคมขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้านหรือกลุ่มคน โดยเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ จึงต้องมีบทบาทหน้าที่ต่อชุมชนดังนี้

- 1) รักษาสุขลักษณะของชุมชน เช่น การทิ้งขยะให้เป็นที่ ช่วยกำจัดสิ่งปฏิกูลต่างๆ

เป็นต้น

2) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น ไม่ขีดเขียนทำลายโบราณวัตถุในชุมชนช่วยกันดูแลสาธารณสมบัติ

3) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน

(4) เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของประเทศชาติ

1) เข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

2) ปฏิบัติตามกฎหมาย

3) ใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

4) ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

5) สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

6) ช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ที่ทางราชการจัดขึ้น

7) ประกอบอาชีพสุจริตด้วยความขยันหมั่นเพียร

8) ประหยัดและอดออม

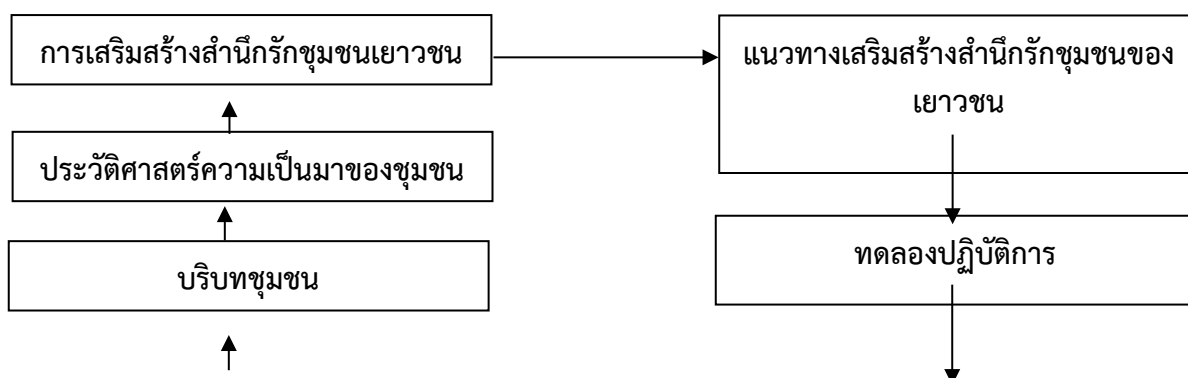
จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของเยาวชน แสดงให้เห็นว่าเยาวชนนั้นมีบทบาททั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งในแต่ละบทบาทล้วนมีความสำคัญที่แตกต่างกันไป ในงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการเสริมสร้างบทบาทของเยาวชนในการสำนึกรักชุมชน ปลุกจิตสำนึกในการสืบทอดมรดกทางประวัติศาสตร์ชุมชน การดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีวัฒนธรรม ความเชื่อ การดูแลรักษา ปกป้อง หวงแหน อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน การเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ โดยมุ่งเน้นบทบาทต่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติเป็นสำคัญ

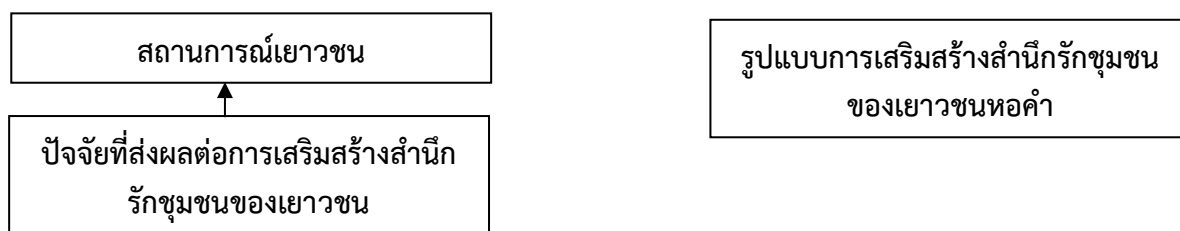
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 จิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชน: กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนอาสาสมัครพัฒนาชุมชนห้วยหมอนทอง โดย อธิพร ทองปัญญา วีระมิตร สุปัญญา ประสงค์ และสันติศรี สอนแต่ง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกและบทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้าคือการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เยาวชนที่มีความสนใจและสมัครใจในการเข้าร่วมกระบวนการวิจัย จำนวน 21 คน กับกลุ่มผู้นำชุมชนและครูในชุมชนห้วยหมอนทอง รวมทั้งผู้ปกครอง จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าอัตราส่วนร้อยละเพื่อแสดงถึงระดับจิตสำนึกของเยาวชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เกี่ยวกับระดับจิตสำนึกและบทบาทในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชนอยู่ในระดับการเห็นคุณค่าเป็นส่วนใหญ่ โดยมีเยาวชนเพียง 1 คน ที่มีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนในระดับการจัดระบบ และเมื่อพิจารณาจิตสำนึกกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน แยกตามรายด้าน 4 ด้าน พบว่า เยาวชนมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าด้านอื่นๆ ในขณะที่เยาวชนมีการแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรมมากที่สุด และการแสดงบทบาทต่างๆ ของเยาวชนมีลักษณะเป็นเพียงผู้เข้าร่วมเท่านั้น เนื่องจากผู้นำและคนในชุมชนมองว่าเยาวชนยังมีความไม่成熟 ไม่สามารถเป็นผู้ทำการพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง และยังอยู่ในวัยที่ควรเรียนหนังสือ ดังนั้นผู้นำและคนในชุมชนจะต้องเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อเยาวชนใหม่ พร้อมกับการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการคิดและทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สร้างจิตสำนึก สิ่งแวดล้อม เยาวชน : นางรุ่งทิพย์ กล้าหาญ นายบรรชกร กล้าหาญ การวิจัยครั้งนี้มี

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและผลการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมแก่เยาวชน โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ จำนวน 30 คน การวิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR : Participatory Action Research) สำหรับเครื่องมือ ได้แก่ แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบสอบถามเพื่อวัดประเมินผลระดับจิตสำนึก มีการเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการบันทึกปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น รวมทั้งการรวบรวมจากแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t - test ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและวิธีการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยรูปแบบของการเรียนรู้ใน 3 ลักษณะคือ การเรียนรู้แบบเป็นทางการ การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งทั้งสามลักษณะจะต้องสอดคล้องกัน เพื่อให้ตอบสนองความต้องการ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพความเป็นจริงของสังคมวัฒนธรรม โดยมีวิธีการเรียนรู้ 3 ประการคือการสร้างกระบวนการต้นแบบไทย ซึ่งเป็นวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เรื่องราวความเป็นจริงเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น การใช้มิติทางวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการกระตุ้นให้เกิดการสนใจใคร่เรียนรู้ ถึงวิถีชีวิต แบบแผนความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติในชุมชนท้องถิ่น และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและเข้มข้นที่เน้นการมีส่วนร่วมสูงสุดและการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมประกอบด้วย การฝึกคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณ์ญาณ การฝึกปฏิบัติและประยุกต์ใช้ การสร้างความรับผิดชอบและสำนึกต่อสังคมสิ่งแวดล้อม การใช้กระบวนการกลุ่ม สำหรับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย กิจกรรมการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและสถานการณ์สิ่งแวดล้อมด้วยเทคนิค PRA การวิเคราะห์สายใยสรรพสิ่ง ด้วยเทคนิค Matric และ LCA การวิเคราะห์สาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้วยเทคนิค Fish bone การศึกษาวิถีชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม การร่วมประเพณีพิธีกรรมของชุมชน การบันทึกกระจกส่องตนด้านสิ่งแวดล้อม การจัดทำโครงการพัฒนาตนเองด้านสิ่งแวดล้อม การจัดทำโครงการเพื่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม การสรุปบทเรียนและใช้ชีวิต ผลการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ปรากฏว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และนักศึกษายังมีการพัฒนาระดับชั้นของจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ได้มีการพัฒนาระดับจิตสำนึกเข้าสู่ระดับชั้นการจัดระบบคุณค่า ถึงร้อยละ 53.3 และนักศึกษาทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับที่มากที่สุด จึงสรุปได้ว่าการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม

2.4 กรอบแนวคิด

แผนผังที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อค้นหารูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ ตำบลหอคำ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งการวิจัยนั้นได้ศึกษาบริบท ประวัติศาสตร์ชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษาบทบาทหน้าที่ความสำคัญของเยาวชนที่มีต่อครอบครัวและชุมชน เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงคุณค่า สืบทอดมรดกขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีความเชื่อความเป็นอยู่ รวมถึงการปกป้อง ห่วงแหนทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนไม่ให้เกิดการทำลาย อนุรักษ์ฟื้นฟูในส่วนที่ขาดหายไปให้ดำรงอยู่ เป็นการปลูกจิตสำนึกของเยาวชนให้มีความรักพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืนสืบไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ” ตำบลหอคำ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อหารูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำเป็นอย่างไร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการโดยใช้เยาวชนเป็นหลักสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชน 2) เพื่อศึกษาสถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ 4) เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ โดยการทำงานทางชุมชนวิจัยมีแนวคิดการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การพัฒนาโจทย์มีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 3.1 ขอบเขตการวิจัย
- 3.2 เครื่องมือวิจัย
- 3.3 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 เครื่องมือและการเก็บข้อมูล
- 3.5 แผนที่เดินดิน
- 3.6 การติดตามและการจัดทำรายงาน
- 3.7 เวทีรายงานความก้าวหน้า
- 3.8 กิจกรรมทดลองปฏิบัติ

3.1 ขอบเขตการวิจัย

3.1.1 ขอบเขตพื้นที่

ได้แก่ พื้นที่การศึกษา จำนวน 2 หมู่บ้าน คือบ้านหอคำหมู่ 1 และบ้านหอคำเหนือ หมู่ 13

3.1.2 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

- 1) เด็กและเยาวชนที่มีอายุ 10-25 ปี จำนวน 53 คน
- 2) ผู้ปกครองจำนวน 53 คน
- 3) ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน
 - 3.1) นายประสิทธิ์ นาหอคำ
 - 3.2) นายประดิษฐ์ พงษากลาง
 - 3.3) นางขันทอง ชุนพิทักษ์
 - 3.4) นายสมศักดิ์ นาหอคำ
 - 3.5) นายมงคล นิลเกตุ
 - 3.6) นางจุฬารรณ พรหมบิล
 - 3.7) นายวรจักร์ เสมียนสิงห์
 - 3.8) นายเขาวลิต โทสาลี
 - 3.9) นายอาทิตย์ ชัยจันทร์
 - 3.10) นายโสภณ ทีหอคำ

- 4) ประชาชนชาวบ้านจำนวน 2 คน คือ
 - 4.1) นายทวี เทพสุรินทร์
 - 4.2) นายเซา นาหอคำ
- 5) เทศบาลตำบลหอคำจำนวน 6 คน
 - 5.1) ปลัดเทศบาลหอคำ
 - 5.2) นายกเทศบาลตำบลหอคำ
 - 5.3) หัวหน้ากองสวัสดิการสังคม
 - 5.4) นักพัฒนาชุมชน
 - 5.5) ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน
 - 5.6) หัวหน้าส่วนกองสาธารณสุข
- 6) โรงเรียนจำนวน 2 โรงเรียน คือ
 - 6.1) โรงเรียนหอคำพิทยาสรรค์
 - 6.2) โรงเรียนบ้านส้าง
- 7) ตำรวจ 5 คน
 - 7.1) พ.ต.ท.ไพศาล ต้นแก้ว สวป.สภ.หอคำ
 - 7.2) ดต.บุญสม ศรีจันทร์ ผบ.หมู่ สภ.หอคำ
 - 7.3) ดต.สมยศ ธาระสาร ผบ.หมู่ สภ.หอคำ
 - 7.4) ส.ต.ต.ศักดิ์ดา อนุทมนตรี สภ.หอคำ
 - 7.5) ส.ต.ต.เจสดา ปัญญาสิทธิ์ ผบ.หมู่ สภ.หอคำ

3.2 เครื่องมือวิจัย

3.2.1 ประเด็นวิเคราะห์เอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูล ประวัติศาสตร์ชุมชน บริบทชุมชน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อของคนในชุมชน โดยศึกษาเอกสารของเทศบาลตำบลหอคำ เอกสารของโรงเรียนหอคำพิทยาสรรค์ หนังสือประวัติความเป็นมาของคนอีสาน (ปู่แผ่นดิน ตื่นแผ่นดิน ละครนี้) พงศาวดารลาวจากพระอาจารย์มอญอี วัดบ้านหอคำเหนือ และในเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ จากอินเทอร์เน็ตเพื่อสืบข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน

3.2.2 ประเด็นสนทนากลุ่ม ใช้เก็บข้อมูลบริบทชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน บริบทชุมชน สถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ รวมถึงการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม แบ่งออกเป็น 1) สนทนากับผู้สูงอายุ จำนวน 8 ครั้ง 2) สนทนากับเด็กและเยาวชน จำนวน 15 ครั้ง 3) สนทนากับหน่วยงาน ผู้นำท้องถิ่น ท้องถิ่น จำนวน 5 ครั้ง

3.2.3 แบบสัมภาษณ์ ใช้เก็บข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ประวัติศาสตร์ชุมชน บริบทชุมชน สถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ แนวทางการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ การสัมภาษณ์ทั้งหมด 170 ชุด โดยแบ่งเป็น 1) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง จำนวน 53 ชุด 2) แบบสัมภาษณ์ ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 4 คน ประกอบด้วย (1) คุณพ่อทวี เทพสุรินทร์ ประชาชนด้านประวัติศาสตร์ชุมชน (2) คุณหมอสมหมาย จันทรรัตน์

ปราชญ์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าพ่อกุดเป่ง (3) คุณแม่ประเนียร ทีหอคำ ปราชญ์ด้านการพัฒนากลุ่มอาชีพในชุมชน (4) คุณพ่อเซวี่ นาหอคำ ปราชญ์ด้านการจักสานกบ งอบ 3) แบบสัมภาษณ์หน่วยงาน จำนวน 60 ชุด ได้แก่ โรงเรียนหอคำพิทยาสรรค์จำนวน 10 คน บุคลากรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรหอคำจำนวน 20 คน เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหอคำ จำนวน 8 คน บุคลากรจากเทศบาลตำบลหอคำ จำนวน 9 คน ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 8 คน พระสงฆ์ จำนวน 3 รูป 4) แบบสัมภาษณ์เยาวชน จำนวน 53 ชุด

3.2.4 ประเด็นเวที ใช้ในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอและคืนข้อมูลและเวทีถอดบทเรียน

3.2.5 แผนที่เดินดิน การทำแผนที่เดินดินเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา บริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้ง อาณาเขต ของดีที่มีอยู่ในชุมชน สถานที่สำคัญในชุมชน ใช้วิธีการลงเดินสำรวจข้อมูลของพื้นที่บ้านหอคำหมู่ 1 และบ้านหอคำเหนือหมู่ 13 โดยมีทีมวิจัยเป็นแกนนำหลัก เด็กเยาวชนจำนวน 20 คน ผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น 5 คน หน่วยงานองค์กร จำนวน 3 คน ผลที่เกิดขึ้นคือ มีแผนที่เดินดินที่เป็นของชุมชนเราเอง การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนซึ่งถือเป็นอีกรูปแบบในการสร้างสำนึกรักชุมชน เก็บข้อมูลโดยการทำแผนที่เดินดิน โดยมีกลุ่มเด็กเยาวชน 30 คน ทีมวิจัยที่เป็นผู้ใหญ่ 15 คน ร่วมกันเดินสำรวจ 1) สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ 2) ลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ดิน แหล่งน้ำ ผืนป่า

3.3 กระบวนการวิจัย

3.3.1 การพัฒนาโจทย์วิจัย

วันที่ 18 เมษายน 2558 ณ บ้านนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต ตำบลหินโงม อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ประชุมพูดคุยแนวทางการทำงานวิจัยในพื้นที่และแนวทางในการพัฒนาชุมชนร่วมเรียนกับนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิตกับอาจารย์พิภพ หัสสา ชุมชนวิจัยหอคำเข้าร่วม 3 คน ทีมวิจัยร่วมเรียนรู้แนวคิดกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นและความรู้เพิ่มเติมในการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาชุมชน

วันที่ 27 ตุลาคม 2558 ณ วัดสุวรรณราชดราม ผู้เข้าร่วมจำนวน 13 คน ประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน ผู้สูงอายุ 2 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คนผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหอคำ 1 คน หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและสวัสดิการสังคม 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 1 คน ตัวแทนกลุ่มสตรี 2 คนนักวิชาการอิสระ 1 คนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอคำ 1 คน วันนี้ได้มีการแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาในชุมชนและพบว่า 1) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชนทั้งทางสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ เด็ก ๆ ที่ไม่ให้ความเคารพ ผู้เฒ่าผู้แก่ เหมือนสมัยก่อน 2) คนในชุมชนขาดความสามัคคี เรื่องที่ต้องการหาคำตอบคือ “จะอย่างไรให้คนในชุมชนมีความสามัคคี”

วันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 บ้านผู้ใหญ่บ้านหอคำ หมู่ที่ 1 ผู้เข้าร่วม จำนวน 12 คน ประกอบด้วย นักพัฒนาอิสระ 2 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 2 คน สูงอายุ 2 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ตัวแทนกลุ่มสตรี 2 คน สมาชิกสภาเทศบาล 1 คน ได้ร่วมวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน พบว่าศักยภาพชุมชนหอคำประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำโขง เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์เพียงพอแก่การเกษตรตลอดทั้งปี มีกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็ง เช่น กลุ่มลูกหยียักษ์ กลุ่มเลี้ยงโค-กระบือ มีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์คือปู่กุดเป่ง หอคำ ที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ซึ่งสามารถนำมาเป็นสิ่งที่ทำให้คนในชุมชนสามัคคีกันได้

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2558 วัดสุวรรณราชมาราม ประชุมเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 15 คน ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและสวัสดิการสังคม 1 คน สมาชิกสภาเทศบาลตำบล หอคำ 2 คน นักพัฒนาอิสระ 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ผอ.รพ.สต.หอคำ 1 คน อสม. 1 คน ผู้สังเกตการณ์ 2 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 1 คน ประธานกลุ่มเกษตรกรทำนา 1 คน ผู้ประสานงาน สกว.1 คน ผู้ช่วยผู้ประสานงานสกว.1 คน เริ่มโดยทุกคนในห้องประชุมแนะนำชื่อและตำแหน่งของตัวเอง จากนั้นอาจารย์ พิภพ หัสสา ได้แนะนำสกว. วัตถุประสงค์ของการมาพัฒนาโจทย์งานวิจัยในครั้งนี้และรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านๆ มา จากนั้นอาจารย์ได้เปิดงานวิจัยปี 2558 ให้ผู้เข้าร่วมได้ดูว่ามีพื้นที่ไหนบ้างและได้ทำเรื่องอะไร คุณจินตนา ได้เล่าว่าพื้นที่เคยมีการทำวิจัยเกี่ยวกับอาชีพในลุ่มน้ำโขงและที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจนมีหน่วยงานข้างนอกคือแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาเข้ามาศึกษาร่วมด้วย

คำถามจากผู้เข้าร่วม

- 1) เรื่องที่จะทำงานวิจัยต้องเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในพื้นที่ใช่หรือไม่
- 2) เรื่องเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตใช่หรือไม่
- 3) มีกรอบในการทำวิจัยหรือไม่

คำตอบจากอาจารย์พิภพ หัสสา เรื่องที่จะทำวิจัยคือเรื่องที่อยู่ในชุมชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องดีที่เราอยากพัฒนาหรือเพิ่มศักยภาพและเรื่องที่เป็นปัญหาในชุมชนที่เรายังหาทางแก้ไขไม่ได้และอยากทำการแก้ไข ซึ่งทุกเรื่องในชุมชนถือว่าเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทั้งสิ้น สำหรับกรอบการวิจัย เรามีกรอบระยะเวลากำกับ งานวิจัยเราจะทำแบบ R&D R คือช่วงหาแนวทางเราให้ระยะเวลา 9 เดือน และ D คือช่วงทดลองปฏิบัติการเราจะให้ระยะเวลา 9 เดือนเช่นกัน

คำถามจากอาจารย์คนก่อตั้งตำบลหอคำเป็นใคร มาจากไหน คำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่คือตำบลหอคำก่อตั้งมาแล้วประมาณ 200 กว่าปี โดยมีเชื้อพระวงศ์จากเวียงจันทร์หนีทัพสงครามแล้วมาตั้งรกรากที่ตำบลหอคำ ขณะย้ายถิ่นฐานพระมเหสีของพระราชาก็ได้ตั้งท้อง จึงได้มาสร้างหอเพื่อจะทำคลอดบุตรและเก็บทรัพย์สินของมีค่า จากนั้นจึงได้ตั้งชื่อนั้นว่า “หอคำ” ซึ่งคำก็หมายความว่าทองคำนั่นเอง

จากนั้นอาจารย์จึงให้ผู้เข้าร่วมบอกจุดเด่นหรือศักยภาพของตำบลหอคำและปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลหอคำ โดยจุดเด่นหรือศักยภาพของตำบลหอคำ มีดังนี้ 1) คนในชุมชนมีความสามัคคี ร่วมมือในการช่วยเหลือกันเมื่อมีงานต่างๆมีกลุ่ม OTOP ที่เข้มแข็งและยังดำเนินการอยู่มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือคนยากไร้โดยชุมชน มีกองทุนที่ดิน ช่วยเหลือคนที่ไม่มียานพาหนะเป็นต้น 2) พื้นที่ในตำบลมีความอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำโขงเพื่อให้ชาวบ้านได้ทำประมงพื้นบ้าน มีหนองน้ำจำนวน 3 ที่คือ หนองเมือก หนองปิง และหนองกุดเป่ง มีป่าสาธารณะ 80-90ไร่ เพื่อให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลหอคำ 1) ปัญหาด้านการเกษตร คือ ต้นทุนสูง ค่าแรงงานสูง แต่ราคาผลผลิตต่ำ 2) สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เพราะสารเคมีเยอะ คำถามจากอาจารย์ อะไรที่ทำให้คนเปลี่ยน ? 1) เทคโนโลยีที่ทันสมัย 2) ความมั่งคั่งของคน 3) รูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยน โดยเมื่อก่อนคนในชุมชนจะแข็งแรงเพราะต้องทำมาหากิน ขุดดินหาผักหาปลาที่เกิดตามธรรมชาติไม่มีสารเคมี แต่ทุกวันนี้สะดวกสบาย ไม่ต้องไปขุดดิน หาผักหาปลา ซื้ออาหารที่มีสารเคมีมากินทำให้สุขภาพไม่ดี 4) สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยน 5) คนรุ่นใหม่ไม่มีสัมมาคารวะสืบทอดเจ้าของตัวเอง

โดยจากการพูดคุย ผู้เข้าร่วมให้ความสนใจในเรื่อง วิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เปลี่ยนไป อาจารย์จึงได้ฝากให้ผู้เข้าร่วมลองกลับไปพูดคุยกันว่าจะทำอะไรเพื่อจะให้มีมาสอดคล้องกับประเด็นที่ทุกคนสนใจและทางทีมผู้เข้าร่วมได้เสนอว่าการประชุมครั้งต่อไปอาจจะทำเหมือนสภากาแฟที่จะเชิญผู้นำทุกภาคส่วนมาร่วมพูดคุยกัน การนัดประชุมครั้งต่อไปขอให้ทีมปรึกษากันก่อนและจะติดต่อกลับมาที่อาจารย์อีกที

วันที่ 6 ธันวาคม 2558 ณ โรงเรียนหอคำพิทยาสรรค์ประชุมเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยผู้เข้าร่วมจำนวน 30 คน กำนัน 1 คน นักพัฒนาอิสระ 1 คน หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและสวัสดิการสังคม 1 คน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอคำ 2 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหอคำ 1 คน อสม. 1 คน ผู้สังเกตการณ์ 2 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 1 คน ประธานกลุ่มเกษตรทำนา 1 คน ผู้ประสานงาน สกว. 1 คน ผู้ช่วยผู้ประสานงาน สกว. 1 คน เด็กเยาวชน 10 คน ประชาชนชาวบ้าน 2 คน ตัวแทนกลุ่มประมง 2 คน กระบวนการ กล่าวต้อนรับโดย นายวรจักษ์ เสมือนสิงห์ สท.ตำบลหอคำ จากนั้นได้มีการอธิบายแผนที่เดินดินที่ทีมได้จัดทำขึ้น โดยมีท่านสท.วรจักษ์และนายประสิทธิ์ นาหอคำ เป็นผู้อธิบาย จากนั้นคุณจินตนา ได้นำเสนอเรื่องประวัติศาสตร์ ความเป็นมา บริบทชุมชน ตำบลหอคำ อาชีพหลักของคนในพื้นที่คือ 1. ทำสวนยางพารา 2. ทำสวนปาล์ม 3. ทำนา สิ่งที่ชุมชนอยากศึกษาคือ อยากศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชุมชน จากนั้นอาจารย์พิภพ หัสสา ได้แจกกระดาษ A4 ให้ผู้เข้าร่วมคนละ 1 แผ่น เพื่อเขียนจุดเด่นและปัญหาของชุมชนจากนั้นให้ทุกคนอ่านสิ่งที่เขียนให้ผู้เข้าร่วมฟังและสรุปได้ดังนี้

ปัญหา	จุดเด่น
1. คนรุ่นใหม่เสื่อมวัฒนธรรม ไม่รู้จักรากเหง้า 2. ไม่ค่อยมีเวลา 3. ปัญหาหนี้สินจากการประกอบอาชีพ 4. ขาดทุนในการประกอบอาชีพ 5. คนมีหน้าที่แต่ไม่ทำหน้าที่ 6. บางคนทำเกินหน้าที่ 7. ความมั่งง่าย 8. ขาดการดูแลสิ่งแวดล้อม 9. ซื้อสินค้าที่ทำเองได้ 10. อากาศแปรปรวน 11. คนในชุมชนขาดความสามัคคี เห็นแก่ตัว 12. เด็กไม่รู้จักกาลเทศะ 13. เด็กติดยาเสพติด 14. ผู้สูงอายุติดบ้าน ไม่เข้าสังคม	1. มีป่าชุมชน 2. มีหนองน้ำสาธารณะเพื่อใช้ทำมาหากินเยาะ 3. มีแม่น้ำโขงสายน้ำที่หล่อเลี้ยงคนในชุมชน 4. มีความเชื่อเรื่องศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ศาลเจ้าพ่อกุดเป่ง) 5. หอคำ ที่มาของชื่อตำบล 6. มีกลุ่มอาชีพที่ขึ้นชื่อระดับจังหวัด คือ กลุ่มลูกหยี 7. หาดทรายขาว 8. แข่งเรือยาว 9. ผ้าหมี่ขิด

ตารางที่ 3.1 ตารางวิเคราะห์ปัญหาและจุดเด่นของชุมชน

อาจารย์พิภพ หัสสา ได้สรุปและวิเคราะห์สถานการณ์ในชุมชน ดังต่อไปนี้

- 1) ด้านครอบครัว ประกอบด้วยสถานการณ์ เด็กไม่รู้จักกาลเทศะและเด็กติดยาเสพติด
- 2) ด้านชุมชน ประกอบด้วยสถานการณ์ คนในชุมชนขาดความสามัคคี, เห็นแก่ตัวคนมีหน้าที่แต่ไม่ทำหน้าที่, บางคนทำเกินหน้าที่, ความมั่งง่าย

3) ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำการเกษตร แม่น้ำโขง และหนองน้ำที่มีจำนวนมาก

4) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยสถานการณ์ หนี้สิน, ปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ

5) ด้านสังคม ประกอบด้วยสถานการณ์ ปัญหาผู้สูงอายุว่างงาน ติดบ้าน ไม่แข็งแรง แล้วให้ทีมปรึกษากันว่าจะทำเรื่องอะไรและให้เลือกพื้นที่ที่จะทำการวิจัยหรือจะทำทั้งตำบล และได้ข้อสรุปดังนี้

1) ทีมจะทำแค่ 4 หมู่ คือ หมู่ที่ 1 บ้านหอคำ หมู่ที่ 2 บ้านสะง้อ หมู่ที่ 11 บ้านไทยเจริญ หมู่ที่ 13 บ้านหอคำเหนือ

2) เรื่องที่ทำอยากจะให้ช่วยแก้ไขปัญหาคือหลาย ๆ ด้านทีมจึงเสนอจะทำเรื่องการแก้ไขปัญหานี้จากการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจารย์ได้ชวนคุยต่อว่าชื่อเรื่องควรจะไปในแนวทางอย่างไรจึงได้ชื่อเรื่องคือ “รูปแบบการเสริมสร้างทัศนคติในการลดหนี้สิน เพื่อการพึ่งตนเอง ชุมชนตำบลหอคำ”

วันนี้อาจารย์พิภพ ยังไม่ยอมให้ทีมสรุปว่าจะทำเรื่องข้างต้นจริงหรือไม่ จึงอยากให้ทีมไปลองคุยกันซ้ำและแนะนำให้ทีมเริ่มเขียนประวัติศาสตร์ชุมชน บริบทชุมชน ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ทีมจะทำการวิจัยแล้วส่งให้อาจารย์

วันที่ 20 ธันวาคม 2558 บ้านคุณ จินตนา เกตุพิมล ประชุมปรึกษาหารือหัวข้อวิจัยที่จะทำจากการพัฒนาโจทย์ผู้เข้าร่วม ประกอบด้วยคณะทำงาน จำนวน 10 คน นักพัฒนาอิสระ, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, อสม., ประชาชนชาวบ้าน จุดมุ่งหมายของทีมคือเพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน โดยใช้วัฒนธรรมบุญฮีต 12 คอง 14 มาเป็นประเด็นในการสร้างสำนึกชุมชน

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2559 บ้านคุณ ศรีวรรี ศรีแก่น หัวข้อวิจัย ผู้เข้าร่วม ประกอบด้วย คณะทำงาน จำนวน 15 คน นักพัฒนาอิสระ, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, อสม., ประชาชนชาวบ้าน, สท.หอคำ เก็บรวบรวมข้อมูลบุญฮีต 12 คอง 14 และเขียนข้อเสนอโครงการเพื่อส่งให้อาจารย์พิภพ หัสสา พิจารณา

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2559 บ้านคุณมาลัย ธนะสาร หัวข้อวิจัยผู้เข้าร่วม ประกอบด้วย คณะทำงาน จำนวน 10 คน รวบรวมข้อมูลบริบทชุมชน และเขียนร่วมเขียนข้อเสนอโครงการเพื่อส่งให้อาจารย์พิภพ หัสสา พิจารณา

วันที่ 2 พฤษภาคม 2559 เวทีการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยชุดปี 2560 ณ ศูนย์ฝึกอบรมอาชีพชนบทจังหวัดหนองคาย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ทีมวิจัยตำบลหอคำ ทีมวิจัยตำบลบ้านม่วง ทีมวิจัยตำบลผาตั้ง ทีมวิจัยตำบลปะโค ทีมวิจัยตำบลเวียงคุก ทีมวิจัยตำบลพระธาตุบังพวน ข้อเสนอแนะจากอาจารย์พิภพ หัสสา

- อยากให้ทีมกลับไปตั้งคำถามงานวิจัยว่าอยากศึกษาเรื่องอะไรจริงๆ (อาจารย์มองเห็นว่าโจทย์วิจัยของทีมกว้างเกินไป) จากการนำเสนอปัญหาคนในชุมชนที่ทีมพบว่า คนในชุมชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ให้กลับไปดูว่าไม่เหมาะสมอย่างไร คนในชุมชนรักกันน้อยลง ให้กลับไปดูว่าสาเหตุอะไรที่เขารักกันน้อยลง

- กลไกที่ทีมจะใช้เป็นตัวขับเคลื่อนไม่ชัดเจน คือทีมจะใช้ผู้เฒ่าผู้แก่หรือเยาวชน และยังขาดการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

- เรื่องที่จะทำคือเรื่องที่ทำให้ชุมชนมีโอกาส มีรายได้และเกิดผลดีแก่ชุมชนมากที่สุด

วันที่ 6 มิถุนายน 2559 ณ วัดสุวรรณราชดารามการพัฒนาไจทยวิจิตรจารย์เจ้าร่วม จำนวน 17 คนประกอบด้วย ผู้ประสานงาน สกว. 1 คน ผู้ช่วยผู้ประสานงานสกว. 1 คนผู้ใหญ่บ้าน 1 คนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คนตัวแทนประมง 2 คนตัวแทนเกษตรริมโขง 2 คนทีมวิจัย 7 คน และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอคำ 1 คน บรรยายการในการประชุม มีความเป็นกันเอง ผู้เข้าร่วมเป็นทีมหลักๆ รูปแบบการประชุมเป็นแบบไม่เป็นทางการ เริ่มโดยอาจารย์พิภพ หัสสา ได้ชวนคุยเรื่องพัฒนาการวิจัยของพื้นที่ จากนั้นคุณจินตนา เล่าเรื่องการเข้าร่วมประชุมพัฒนาไจทยวิจิตรจารย์เจ้าร่วมว่าทำอะไร “จากการแลกเปลี่ยนที่ผ่านมาพบว่า เจ้าพ่อกุดเป่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนในชุมชนเคารพนับถือ บริเวณศาลเจ้าพ่อกุดเป่งเมื่อก่อนบริเวณศาลเจ้าพ่อเป็นป่ารกทึบชื่อป่ากุดเป่ง มีพื้นที่ 100 ไร่ มีต้นไม้ใหญ่ล้อมรอบเป็นป่าไผ่และต้นตะแบก และเคยมีบึงที่มีจะเข้อาศัยอยู่ ซึ่งต้นไผ่นำมาใช้ประโยชน์ด้านสาธารณสุขเป็นส่วนใหญ่ ชาวบ้านมีความเชื่อว่าเจ้าพ่อกุดเป่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ดูแลคน ดูแลสัตว์ ดูแลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ดูแลทุกอย่างที่เป็นของชุมชนวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อกุดเป่งการงดทำงานวันพระการขอพรเจ้าพ่อ/การแก้บนแสดงความเคารพ พิธีกรรมทำนา เลี้ยงขึ้น เลี้ยงลง บุญแข่งเรือโดยการเชิญไปนั่งที่หัวเรือ-หากทำตามประเพณี ถือว่าเป็นเรื่องดีในชุมชน แต่ถ้าไม่ทำตามประเพณีหรือฝ่าฝืนหรือลบหลู่ก็จะเกิดสิ่งที่ไม่ดีกับคนในชุมชนจากที่เห็นว่าเจ้าพ่อกุดเป่งมีความสำคัญกับคนในชุมชนทีมจึงใช้ประเด็นนี้เป็นตัวนำเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยได้ชื่อโครงการว่า “การเรียนรู้ความเชื่อและศรัทธาเจ้าพ่อกุดเป่งเพื่อสร้างสำนักชุมชนหอคำ ตำบลหอคำ อำเภอมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ”

วันที่ 20 มิถุนายน 2559 เวทีถกแถลงรองข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย ชุดปี 2560 ณ ศูนย์ฝึกอบรมอาชีพชนบทจังหวัดหนองคาย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย นายภาสกร บัวศรี ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู นายยุทธนา วงศ์โสภา ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดเลย นางพัชรินทร์ ไชยรบ ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี อาจารย์พิภพ หัสสาและนางสาวชไมทิพย์ จันทรเทศ ทีมวิจัยตำบลหอคำ ทีมวิจัยตำบลบ้านม่วง ทีมวิจัยตำบลประโค ทีมวิจัยตำบลพระธาตุบังพวน ทีมวิจัยตำบลผาตั้ง ข้อเสนอแนะจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิโครงการรูปแบบการเรียนรู้ศาลเจ้าพ่อกุดเป่งแบบมีส่วนร่วมเพื่อฟื้นฟูสำนักกรักชุมชนหอคำตำบลหอคำ อำเภอมือง จังหวัดบึงกาฬ คุณภาสกร บัวศรี ให้เติมคำว่า “ความเชื่อความศรัทธาต่อศาล...” ให้ระบุให้ชัดเจนต่อท้ายด้วยว่า จะทำอะไรอะไรลงหาประเด็นที่เป็นรูปประธรรม มาต่อท้ายว่าจะทำอะไร เช่น เพื่อพัฒนา เพื่อแก้ปัญหา คุณยุทธนา วงศ์โสภา เสนอแนะว่าในเอกสารไม่ระบุว่าจะทำอะไรไม่ต้องเรียนรู้ ที่ผ่านมามีการเรียนรู้อะไร ในเอกสารระบุความเชื่ออย่างเดียว เพียงพอหรือไม่ในระดับโรงเรียนมีการสอนความเชื่อหรือไม่ ผู้เฒ่าสอนอย่างไร มีการสอนหรือไม่มีการเรียนรู้ผ่านพิธีกรรมหรือไม่ เครื่องเช่นแต่ละอย่าง มีความหมายอะไรให้เพิ่มรายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ ในข้อเสนอโครงการ ในเชิงปรากฏการณ์ที่พบกำหนดโจทย์ให้ชัดเจนว่าจะนำไปใช้เพื่ออะไรสามารถใช้ภาษาในชุมชนมาเขียนได้ แล้วให้อธิบายความหมายคุณพัชรินทร์ ไชยรบ แผนที่ชัดเจนมากเจ้าพ่อกุดเป่ง อธิบายได้ดีมาก

วันที่ 19 สิงหาคม 2560 ณ วัดสุวรรณราชดารามบ้านหอคำ ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ เป้าหมายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อเท็จจริงด้านประวัติศาสตร์ บริบทชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน (โศก) กลุ่มเป้าหมายปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน ตัวแทนกลุ่มองค์กร 4 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน อสม. 2 คน ชาวบ้าน 6 คน ทีมวิจัย 4 คน นักวิชาการอิสระ 1 คน เยาวชน 3 คน รวมทั้งสิ้น 23 คน ผลที่ได้รับ ได้รับความรู้ประวัติศาสตร์รากเหง้าของตัวเองที่มาจากคุณพ่อ ทวี เทพสุรินทร์ ซึ่งเป็นปราชญ์ในชุมชน การก่อตั้งสถานที่สำคัญในชุมชน อาทิ เช่น วัด โรงเรียน การเมืองการปกครองที่มีมาแต่โบราณ ความรู้ประสบการณ์ทำงาน 18 ปี กลุ่มลูกหยีักษ์ จากคุณแม่ประเนียร ประธานกลุ่มเกษตรกรบ้านหอคำ เล่าถึงประวัติการก่อตั้งกลุ่มเพื่ออยากให้คนในชุมชนมีรายได้ ไม่ต้องไปหางานทำที่อื่น การทำงานเป็นทีมรวมถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม การมีใจรัก และมีจิตอาสาถือเป็นสิ่งสำคัญที่นำพาให้ชุมชนอยู่อย่างมีความสุข

วันที่ 28 สิงหาคม 2559 ที่บ้านคุณจินตนา เกตุพิมล เพิ่มเติมข้อมูลงานวิจัย และซักซ้อมเตรียมตัวนำเสนอข้อมูลตัวแทนนักวิจัย 10 คนทีมแบ่งงาน ที่จะทำการนำเสนอข้อโครงการ วันที่ 5 กันยายน 2559

วันที่ 5 กันยายน 2559 เวทีพิจารณาข้อเสนอโครงการชุดวิจัยปี 2560 ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย ผู้เข้าร่วม ทีมวิจัย 6 พื้นที่จำนวน 57 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายฯ 3 คน Noed หนองคาย 2 คน นักศึกษาฝึกงาน 5 คนรวม 71 คน ชุมชนหอคำนำเสนอ “โครงการรูปแบบการเรียนรู้ศาลเจ้าพ่อกุดเป่งของเยาวชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อฟื้นฟูสำนึกรักชุมชนหอคำ” มีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ **รศ.ดร.เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์** “การที่หยิบเอาศาลอันเป็นที่เคารพของชาวบ้านมาโยงกับการฟื้นฟูสำนึกรักชุมชน ซึ่งมองว่าไม่ใช่เรื่องเดียวกัน การสร้างสำนึกรักชุมชนมีหลายวิธีการเพื่อให้เกิดสำนึกและการเรียนรู้ศาลเจ้าพ่ออาจจะเป็นวิธีการหนึ่ง การเรียนรู้ทำให้เรารู้จักรากเหง้า ประวัติศาสตร์ สำนึกจะสร้างขึ้นเมื่อเห็นประโยชน์สิ่งที่เขาทำ ทั้งนี้จะให้เด็กสำนึกรักเรื่องอะไร จะต้องทำเรื่องที่มีประโยชน์ต่อเด็กคือเรื่องใช้การเรียนรู้ศาลเจ้าพ่อเป็นเครื่องมือ ปัจจัยกระตุ้น หากทำเรื่องนี้ทำแล้วคนในชุมชนจะทำตาม ควรเป็นการฟื้นฟูสำนึกรักชุมชน อาจจะใช้ประเด็นป่า การอนุรักษ์น้ำ จะต้องคิดให้ตกผลึกเพื่อดูหัวข้อ ได้เนื้อหาที่ตรงกับใจเรา อยากให้ใช้ภาษาชาวบ้าน ใช้ภาษาที่คนอ่านแล้วเข้าใจ” **รศ.ดร.ประสิทธิ์ คุนรัตน์** “หอคำเป็นที่อยู่/ที่พำนักของพระมหากษัตริย์ แต่เราไม่ได้หยิบยกขึ้นมา แต่กลับไปเล่นเรื่องศาลเจ้าพ่อกุดเป่ง หมู่บ้านสร้างมาและนับถือผีมาก่อนเป็นส่วนหนึ่งของความกตัญญู การที่จะสร้างสำนึกรักชุมชนเป็นความละเอียดอ่อน มองเห็นปัญหาของชุมชนจะมองลูกหลานอย่างไรเพื่อให้สืบสานต่อไป เมื่อมองดูแล้วมีแต่ลูกเหวตา ลูกบั้งเกิดเกล้า เพื่อจะฟื้นฟูสิ่งนี้มาแต่ไม่ควรเอาเจ้าพ่ออย่างเดียว ซึ่งเจ้าพ่อเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น มองว่า “เป็นรูปแบบการเรียนรู้หรือการเสริมสร้างจิตสำนึกรักชุมชนของเยาวชนชุมชนหอคำ” ศึกษาสภาพกายภาพ ดิน น้ำเป็นอย่างไร ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ที่หมู่บ้านเราเป็นหมู่บ้านของกษัตริย์ จากนั้นมาถึงผีบรรพบุรุษ เพื่อให้เกิดจิตสำนึก ดังนั้น จะต้องหาหลายๆ เรื่องมาเป็นเครื่องมือ เช่น ศาล เป็นเครื่องมือหนึ่ง อาจจะมีเรื่องกุด/น้ำมาร่วมในวัตถุประสงคืมีแต่ศาลเจ้าพ่อ ควรจะมีเรื่องอื่นๆ เพื่อไปสู่การสร้างสำนึก จากปัจจัยเหล่านี้นำมาสู่ความรักที่ประชุมข้อมูลกายภาพ ได้พาน้องๆ เก็บข้อมูลไม่ว่าเศรษฐกิจ สังคม แต่อยากให้เด็กรุ่นใหม่ที่มีมองไม่เห็นความสำคัญได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย” **ผศ.ดร.บุญชู แก้วส่อง** “ข้อมูลกายภาพ อยากให้ทีมพาน้องๆ เก็บข้อมูลไม่ว่าเศรษฐกิจ สังคม อยากให้เด็กรุ่นใหม่ที่มีมองไม่เห็นความสำคัญได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย พื้นที่ผี พรหมณ์ จำ เยอะมาก น่าสนใจมาก มีชั้นหากเจ้าพ่อใส่ชุดแบบนี้ชอบแบบไหน การสร้างสำนึกรักมีหลายวิธี ซึ่งเจ้าพ่อกุดเป่งเป็นหนึ่งวิธี หอคำมีของดีไม่ใช่แค่เรื่องเจ้าพ่อ มีทั้งประวัติ ลักษณะกายภาพ ปุชนียบุคคลทั้งที่มองเห็นตัวและไม่เห็นตัว มีกิจกรรมตามประเพณี” เสนอให้ใช้ชื่อว่า “โครงการรูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ”

3.3.2 การออกแบบวิจัย

เวทีออกแบบวิจัยระดับจังหวัด ชุมวิชัยปี 2560 วันที่ 8-10 ธันวาคม 2559 ณ โรงแรมฟ้าหลวงรีสอร์ท อ.เมือง จ.อุดรธานี เป้าหมาย เพื่อเติมความรู้ แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอีสาน และเรียนรู้เครื่องมือและออกแบบวิจัย กลุ่มเป้าหมายทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ จำนวน 80 คน ได้แลกเปลี่ยนปูพื้นฐานแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และยกตัวอย่างการทำงานบนฐานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เปิดเวทีทัศน์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านพื้นที่ดำเนินการจริง และให้ที่ประชุมได้ซักถาม แลกเปลี่ยน ทางทีมพี่เลี้ยงได้จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ และเน้นการทำความเข้าใจแบบค่อยเป็นค่อยไป และเติมความรู้เรื่องการออกแบบการวิจัย ฐานคิดสำคัญของการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และเป้าหมายที่มุ่งให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยน การสร้างจิตสำนึก และให้เกิดพลังและสร้างความร่วมมือ นำเสนอให้เห็นถึงเส้นทางการวิจัยที่เริ่มจากการพัฒนาโจทย์ การเตรียมการ การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การค้นหาทางเลือกแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการ การปฏิบัติการ สรุปผลและนำเสนอผล และที่สำคัญคือการขยายผล/การใช้ประโยชน์การแตกกรอบประเด็นการวิจัย เป็นการให้นักวิจัยได้เรียนรู้องค์ประกอบต่างๆ ของประเด็นที่ศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำไปใช้ในการเตรียมเขียนรายงาน ซึ่งองค์ประกอบของการวิจัยประกอบด้วย ประเด็นหลัก ประเด็นรอง ประเด็นย่อย และบางประเด็นอาจจะมีย่อยของประเด็นย่อย ทีมวิจัยได้เรียนรู้แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ขั้นตอน/กระบวนการ ความสำคัญของข้อมูลที่จะนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยว เรียนรู้กระบวนการ/เครื่องมือการออกแบบวิจัยผ่านการทำงานจริง ผลที่ได้จากการเข้าร่วมเวที 1) เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทีมวิจัยและระหว่างทีมวิจัย ตลอดจนทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยง 2) องค์ประกอบของทีมวิจัยที่เป็นผู้ใหญ่และเด็กเกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างกัน เด็กเยาวชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและซักถามผู้ใหญ่ในทีม

วันที่ 16 มกราคม 2559 ณ วัดสุวรรณราชดารา บ้านหอคำหมูที่ 1 ตำบลหอคำ อำเภอมือ จังหวัดบึงกาฬ มีการแบ่งปันความรู้จากการเข้าร่วมเวทีการออกแบบวิจัยระดับจังหวัด ให้กับทีมวิจัยในชุมชนที่ไม่ได้เข้าร่วมเวทีด้วยได้ทราบถึงแนวทางการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยชุมชนในครั้งนี้ รวมถึงการชี้แจงรายละเอียดงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้นประมาณ 238,000 บาทกรอบในการใช้จ่ายเพื่อใช้ในการวิจัยรูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมาย เด็กและเยาวชน จำนวน 8 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 2 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ตัวแทนจากกลุ่มองค์กร 4 คน เจ้าหน้าที่ทหารพราน 2 คน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอคำ 1 คน

วันที่ 28 มกราคม 2560 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลหอคำ อ.เมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ผู้เข้าร่วม เด็กและเยาวชน 10 คน ตัวแทนกลุ่มองค์กร 6 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน อสม. 4 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหอคำ 2 คน สมาชิกสภาเทศบาล 2 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 1 คน ทีมวิจัย 4 คน ผู้ประสานงาน สกว. 1 คน ผู้ช่วยผู้ประสานงาน สกว. 1 คน รวมทั้งสิ้น 36 คน กระบวนการดำเนินงาน อ.พิภพ หัสสา ผู้ประสานงาน สกว. ได้ให้โจทย์ถามผู้เข้าร่วมประชุมว่าทำไมอยากเป็นผู้นำ? ทั้งนี้คุณแม่ประเนียร ที่หอคำ ประธานกลุ่มเกษตรกรหอคำ ตอบว่าการที่คนอีสานโดนดูถูกตลอดว่าเป็นคนยากคนจน หลายครอบครัวที่ต้องไปทำงานหาเงินทิ้งแม่แก่ๆกับลูกไว้ที่บ้าน ต้องดิ้นรนเลี้ยงครอบครัว ซึ่งคำดูถูกนี้เอง

ทำให้กลุ่มของแม่ประเนียรต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้ไม่ต้องออกไปทำงานที่อื่น จนถึงปัจจุบัน กลุ่มลูกหทัยักษ์ได้รับรางวัลโอท็อปสี่ดาว และเป็นที่รู้จักทั่วประเทศ มีหน่วยงานจากหลากหลายที่มาศึกษาดูงาน และกลุ่มยังมีความเข้มแข็งและมีเงินทุนหมุนเวียน มีการแบ่งปันผลกำไรให้กับสมาชิกทุกปี คุณแม่ชั้นทอง ชุนพิทักษ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหอคำหมู่ที่ 1 ตอบว่าการที่ก้าวเข้ามาเป็นผู้นำชุมชนเพราะด้วยความชอบอยากเห็น ชุมชนคนหอคำมีความรักใคร่สามัคคี ถึงมีบางที่ที่ท้อแต่ก็มีความสุข คุณประสิทธิ์ นาหอคำ ผู้ใหญ่บ้านหอคำ หมู่ที่ 1 กล่าวว่าตนเองเคยไปศึกษาดูงานจากต่างประเทศมาหลายๆที่อยากให้บ้านเมืองของเราพัฒนา ด้าน ตัวแทนเยาวชนบอกว่าชอบงานด้านนี้อยากทำเพื่อชุมชนคนหอคำ จากนั้นผู้ประสานงานได้ตั้งประเด็นคำถาม ว่ามีใครบ้างที่อยู่ในชุมชนมีส่วนหล่อหลอมเยาวชนให้มีความรักบ้านเกิด และให้ผู้เข้าร่วมแบ่งกลุ่มเพื่อ ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยรูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำโดยเนื้อหา ประกอบด้วย 1) การศึกษาบริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อของคนในชุมชนหอคำ 2) ความสำคัญของเยาวชนในระดับครอบครัวและระดับชุมชนกิจกรรมของเยาวชนในระดับ ครอบครัว 3) ผลการดำเนินกิจกรรมและปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อเยาวชนในการดำเนินกิจกรรม 4) บทบาทของเยาวชนในการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ 5) รูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชน หอคำ

3.3.3 การถอดบทเรียน

วันที่ 19 พฤษภาคม 2560 ณ วัดสุวรรณราชดรามบ้านหอคำ วัดอุปประสงค์เพื่อถอดบทเรียนของ การศึกษาการวิจัย รูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ รองประธานสภาเทศบาลตำบลหอคำ 1 คน รองนายกเทศบาลตำบลหอคำ 1 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจ 2 คน ผู้สูงอายุ 35 คน ทีมวิจัย 13 คน ผู้นำท้องที่ท้องถิ่น 4 คน ประชาชนชาวบ้าน 1 คน ผู้ประสานงาน สกว. 1 คน ผู้ช่วยผู้ประสานงาน สกว. 1 คน เนื่องจากเวทีถอดบทเรียนวันนั้นมีผู้มาร่วมเป็นคนใหม่มากขึ้น ผู้ประสานงาน สกว.จึงอธิบายความเป็นมาของ สกว.ย่อมาจากสำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัยขึ้นกับสำนักนายกรัฐมนตรี ต้องการให้คนในชุมชนได้รู้จักรากเหง้าและตัวตนของตนเอง ที่สำคัญเป็นการสร้างสำนึกให้คนในชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หลังจากนั้นคุณจินตนา เกตุพิมล หัวหน้าโครงการ ได้พูดถึงความเป็นมาของโครงการว่าทำไมถึงอยากทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ”ว่าในปัจจุบันเยาวชนมีความแข็งแกร่ง ไม่อ่อนน้อมเหมือนเมื่อก่อน ไม่รู้จักผู้ใหญ่ ไม่รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชุมชนคนหอคำแล้ว จึงได้ขอสนับสนุนจากสำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัย ปี 2560 มาศึกษา “รูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำเพื่อให้ได้แนวทางที่จะทำให้เด็กเยาวชนในชุมชนหันมารักถิ่นฐานบ้านเกิดเป็นทายาทสืบทอดทางมรดกละวัฒนธรรม เริ่มตั้งแต่การพัฒนาจิตวิทยาวิจัยทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่รวม 25 ครั้งก่อนที่จะไปนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาสนับสนุนงวดที่ 2 อาจารย์พิภพ หัสสา ได้ถามผู้เข้าร่วมเวทีถอดบทเรียนว่าเด็กมีความสำคัญอย่างไร? จากเวทีสรุปได้ดังนี้ ความสำคัญระดับครอบครัว (1) เป็นทายาทสืบทอดวงศ์ตระกูล (2) ช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครองตามความสามารถ (3) เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า (4) ร่วมคิดตัดสินใจ วางแผนในครอบครัว ความสำคัญระดับชุมชนและทำได้ดี ได้แก่ (1) ช่วยงานบุญประเพณี (2) รักษาความสะอาด เก็บขยะในชุมชน (3) เล่นกีฬา ส่วนที่ทำไม่ได้มีดังนี้ (1) ติดเกมส์, ติดโทรศัพท์ (2) ชิงรถ (3) ติดยาเสพติด (4) ดื่มเหล้า (5) นอนดึกตื่นสาย ซึ่งแต่ละประเด็นอาจารย์ให้หาข้อมูลระบุว่าแต่ละอย่างทั้งทางที่ดีไม่มีเด็กเยาวชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องก็คนลักษณะใดที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลและส่วนรวม ที่ผ่านมามีแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างไรระดับครอบครัวแนวทางคือ บ่น ตำ ตี ใช้ไม่ได้ผลแล้วจะใช้วิธีการใดระดับชุมชน ซึ่งมีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนี้

ครู “แก้ไขโดยผ่านการเรียนการสอนประสานผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (สนทนา กลุ่ม) ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ ประกาศหอกระจายข่าว เข้าพบผู้ปกครอง ส่งเข้าอบรม 50 เปอร์เซ็นต์ ประสานครอบครัวไม่ได้ผลตำรวจ ประสานงานผู้นำท้องท้องถิ่นอบรมเยาวชนด้านภัยยาเสพติด เยาวชน เข้าค่ายอบรมสำหรับคนที่เป็นผู้ป่วยจิตเวช วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ท้องถิ่น ประสานหน่วยงานในชุมชนจัดหารายชื่อเด็กที่มีกลุ่มเสี่ยงนำเข้าอบรมอาชีพ”

เทศบาลตำบลหอค้า “มีเงินอุดหนุนให้ กีฬาต้านยาเสพติด ได้ผลบางส่วน สท.เขาวลิตร์ โทสาลี เสนอ บ้าน วัด โรงเรียน ต้องช่วยกันดูแล”

ปราชญ์ชาวบ้าน “ผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกหลาน บอกสอนในความประพฤติที่ดีงาม”

ตัวแทนครอบครัว “พฤติกรรมการเล่นลูกมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ครอบครัวสำคัญ แต่ถ้าหากครอบครัวเอาไม่อยู่ ชุมชนต้องเป็นแรงเสริม หรือช่วยกันดูแลในฐานะลูกหลานของชุมชน”

ผู้ใหญ่บ้าน “ทุกคนล้วนมีภาระในครอบครัว แต่ถ้าสละเรื่องส่วนตัว/ครอบครัว มาให้ความสนใจเรื่องชุมชน/ส่วนรวม จะช่วยให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สะท้อนโอกาส/ความเป็นไปได้ของโครงการนี้ เห็นภาพของผู้นำ อบท. ผู้สูงอายุ แกนนำ หากเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ที่กำลังดำเนินการเรื่องเดียวกัน ถือว่าหอค้ามีโอกาส/เป็นไปได้ (ทรงคือ)”

3.3.4 เวทีคืนข้อมูล

วันที่ 15-16 ธันวาคม 2560 ณ วัดบ้านเหนือ หมู่ที่ 13 ตำบลหอค้า อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ วัดอุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนคนหอค้า บริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ กลุ่มองค์กรในชุมชน ของดีที่มีอยู่ในชุมชนวิเคราะห์พื้นที่ชุมชนคนหอค้าสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้เห็นถึงคุณค่า คุณประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนด้วยตัวเอง ผู้เข้าร่วม เด็กและเยาวชน จำนวน 5 คน ชาวบ้านหมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 13 จำนวน 40 คน อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ศูนย์การศึกษาบึงกาฬ จำนวน 5 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอค้า จำนวน 4 คน อสม. จำนวน 2 คน ครูพี่เลี้ยงเด็ก จำนวน 1 คน ประธานกลุ่มองค์กร 2 คน ทีมวิจัย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสวัสดิการเทศบาลตำบลหอค้า 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 63 คน ผลที่ได้รับ ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถบอกที่มาที่ไปของประวัติศาสตร์รากเหง้าของตนเองเป็นใคร?มาจากไหน? สภาพพื้นที่ชุมชน จุดแข็ง จุดอ่อน? เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการสะท้อนทั้งปัญหาและแนวทางการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป

3.3.5 ประชุมรายงานความก้าวหน้า

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2560 ณ วัดโพธิ์ตาก ตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป้าหมาย เพื่อรายงานความก้าวหน้างานวิจัยของแต่ละทีมและแลกเปลี่ยนหลักการเขียนบทที่ 1 และบทที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย ทีมวิจัยจำนวน 6 ทีม จำนวน 32 คน และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดหนองคายจำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 34 คน ผลที่เกิดขึ้น ทีมวิจัยได้เรียนรู้แนวคิดการวิจัยท้องถิ่น ขั้นตอน กระบวนการความสำคัญของข้อมูลที่จะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวเรียนรู้กระบวนการ เครื่องมือการ

ออกแบบวิจัยผ่านการทำงานจริงเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยง องค์ประกอบของ ทีมวิจัยเป็นผู้ใหญ่และเด็กเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เด็กเยาวชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและซักถาม

วันที่ 1 มีนาคม 2560 ณ วัดแก้วเสด็จชัยมงคล ต.บ้านม่วง อ.สังขม จ.หนองคาย โดยมี ผู้เข้าร่วมจากทีมวิจัย 6 ทีม ประกอบด้วยทีมวิจัยจากตำบลหอคำ 5 คน ทีมวิจัยจากตำบลบ้านม่วง 9 คน ทีมวิจัยจากตำบลผาตั้ง 11 คน ทีมวิจัยจากตำบลปะโค 10 คน ทีมวิจัยจากตำบลเวียงคุก 6 คน ทีมวิจัยจากตำบล พระธาตุบังพวน 11 คน ผู้ประสานงาน สกว. 1 คน ผู้ช่วยผู้ประสานงาน สกว. 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 54 คน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อให้ทีมวิจัยทั้ง 6 ทีมได้เข้ามารายงานความก้าวหน้าของแต่ละทีม 2) เพื่อให้ทีม วิจัยได้มาแลกเปลี่ยนวิธีการทำงานและเติมเต็มข้อมูลพร้อมกับสะท้อนปัญหาในกลุ่ม 3) เพื่อวางแผนในการ ดำเนินกิจกรรมต่อไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายที่วางไว้ **ผลที่เกิดขึ้น** 1) ทีมวิจัยทั้ง 6 ทีมได้รายงาน ความก้าวหน้าให้ผู้เข้าร่วมและหน่วยงานที่สนับสนุนทราบการดำเนินงานที่ผ่านมา 2) เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้วิธีการทำงานเติมเต็มข้อมูลของพื้นที่วิจัยทั้ง 6 ทีม ให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์มากขึ้น 3) เกิดการ วางแผนในการดำเนินงานในกิจกรรมต่อไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่วางไว้ อ.พิภพ หัสสา เสนอวิธีการที่แปลกใหม่ที่ไม่ได้อยู่ในตัวโครงการรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นนำมาเขียนในบทที่ 2 พัฒนาการของ เด็กที่วาดขึ้นดีในด้านใดบ้าง

วันที่ 22-23 มีนาคม 2560 ณ ศูนย์ฝึกอบรมอาชีพชนบทจังหวัดหนองคาย กลุ่มเป้าหมาย ทีม วิจัยจำนวน 6 ทีมประกอบด้วย ทีมหอคำ 6 คน ทีมปะโค 9 คน ทีมเวียงคุก 8 คน พระธาตุบังพวน 6 คน ทีม ผาตั้ง 6 คน ทีมบ้านม่วง 14 คนและศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดหนองคายจำนวน 2 คน รวม ทั้งสิ้นจำนวน 51 คน วันที่ 22 มีนาคม 2560 ทุกทีมนำเสนอความก้าวหน้าการดำเนินงานวิจัย โดยทีมหอคำ ทำงานวิจัยมาแล้ว 2 ปีมีการพัฒนาทีมวิจัยมาแล้ว 21 ครั้ง เพื่อต้องการให้คนในชุมชนมีความรู้ ชุมชนมีของดี มากมายแต่คนในชุมชนไม่สนใจไม่ให้ความสำคัญ ผู้คนต่างคนต่างอยู่เฉยๆ ไม่มีโอกาสได้สืบทอดความรู้ที่เป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้เด็กไม่มีจิตสำนึกรักบ้านเกิดของตัวเอง โตมาก็อยากไปทำงานที่อื่นไม่ได้กลับมาพัฒนาบ้าน ตัวเอง ดังนั้นทีมวิจัยจึงต้องการสร้างจิตสำนึกของทุกคนในชุมชนโดยให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ร่วมดำเนินการ บทที่ 2 ทีมได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากที่นักวิชาการเขียนไว้ในอินเทอร์เน็ตและแนวคิด จากนักวิชาการในพื้นที่ บทที่ 3 ทีมกำลังเก็บข้อมูลในชุมชนแต่ยังไม่เสร็จจึงยังไม่สามารถสรุปเป็นแนวทางได้ วันที่ 23 มีนาคม 2560 อาจารย์ทบทวน “บทเรียนที่ได้จากเมื่อวาน” จากนั้นได้ให้ทุกทีมจัดโต๊ะเป็น 6 กลุ่มตาม ทีมวิจัย จากนั้นให้ทีมวิจัยเปิดคอมพิวเตอร์เพื่อจัดทำเค้าโครงรูปเล่มวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่ปกนอก ปกใน กิตติกรรมประกาศ สารบัญ สารบัญรูปภาพ สารบัญตาราง บทสรุปผู้บริหาร บทที่ 1-3 ผู้ประสานงานใช้วิธีการ เปิดให้ดูทีละหัวข้อแล้วให้ทีมวิจัยพิมพ์และจัดรูปแบบ หากทีมใดที่ทำมาแล้วก็ให้ปรับแก้ตามที่ผู้ประสานงาน นำเสนอ บทที่ 2 หาข้อมูลเรื่องอะไร บทที่ 3 แต่ละทีมมีวิธีการอย่างไร **ผลที่เกิดขึ้น** ทีมได้เรียนรู้รายละเอียด และจัดทำจัดทำรูปเล่มวิจัยไปพร้อมกัน ตั้งแต่หน้าปก กิตติกรรมประกาศ บทสรุปผู้บริหาร บทที่ 1-3 ซึ่งบทที่ 3 ได้แนวทางที่ทีมต้องกลับไปทำต่อและทุกทีมต้องเพิ่มข้อมูลหรือเพิ่มสิ่งที่เห็นในระหว่างทำงานเข้าไปในบทที่ 3 **ผลที่เกิดขึ้น** 1) กิจกรรม วันที่ 1 ทุกคนได้ทราบความก้าวหน้าการทำงานวิจัยของทุกทีมระหว่างการนำเสนอ ยังพบว่าแต่ละทีมมีปัญหาการทำงานที่แตกต่างกัน เวทีนี้จึงมีโอกาสนี้ให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงาน ทั้งงานวิจัย งานทางสังคมและชีวิตส่วนตัว ทุกคนได้ร่วมคิด ค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาของแต่ละทีม เห็นการให้ กำลังใจเป็นห่วงเป็นใยกันและกันซึ่งบรรยากาศแบบนี้ไม่ค่อยเห็นจากที่อื่นและเห็นทุกทีมยังสู้ถึงแม้กิจกรรมวัน

แรกจะดีก็ไม่มีใครหนีออกไปก่อน 2) ทีมได้เรียนรู้รายละเอียดและจัดทำจัดทำรูปเล่มวิจัยไปพร้อมกัน ตั้งแต่หน้าปก กิตติกรรมประกาศ บทสรุปผู้บริหาร บทที่ 1-3 ซึ่งบทที่ 3 ได้แนวทางที่ทีมต้องกลับไปทำต่อและทุกทีมต้องเพิ่มข้อมูลหรือเพิ่มสิ่งที่เห็นในระหว่างทำงานเข้าไปในบทที่ 3 เป็นระยะ ๆ วันนี้ทีมใดมีข้อสงสัยก็สามารถแลกเปลี่ยนและซักถามได้เลย 3) ครั้งนี้หลายทีมมีเยาวชนมาร่วมประชุมด้วย ซึ่งเยาวชนมีหน้าที่เขียน พิมพ์ และมีโอกาสได้นำเสนอหน้าเวทีด้วย

วันที่ 6-7 มีนาคม 2560 ณ รับลมชมโขง โฮมสเตย์บ้านหอคำตำบลหอคำ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เป้าหมายเพิ่มประสิทธิภาพการเขียนรายงานการวิจัยทั้ง 3 บท ต้องมาจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน วิเคราะห์ทุนในพื้นที่ว่าหอคำเป็นการท่องเที่ยวชุมชนได้หรือยังซึ่งครั้งนี้ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง Thai PBS ได้มาจัดทำสารคดีตะลุยทั่วไทย ถือเป็นโอกาสดีที่เราชุมชนคนหอคำจะได้นำเสนอตัวเองว่า อันที่จริงเราเหมาะสมกับการท่องเที่ยว? กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนชาวบ้าน 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 1 คน อสม. 2 คน ตัวแทนกลุ่มองค์กร 4 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ผู้ประสานงาน สกว. 1 คน ผู้ช่วยผู้ประสานงาน 1 คน ทีมนักวิจัย 4 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน กระบวนการดำเนินงาน อ.พิภพ หัสสา ผู้ประสานงาน สกว. ให้ทีมเขียนแผนที่ระบุตำแหน่งที่สำคัญของบ้านหอคำ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 13 ถ้านักท่องเที่ยวมาที่หอคำจะพานักท่องเที่ยวไปที่ไหนบ้าง และการท่องเที่ยวชุมชนของหอคำควรจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงวิถีวัฒนธรรมซึ่งเหมาะกับเปิงบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจด้านความเชื่อความศรัทธา ดินบุญประเพณีต่างๆที่น่าสนใจ ซึ่งครั้งนี้ได้มีทีมงานจาก Thai PBS ร่วมลงสำรวจพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชน วิถีความเป็นอยู่ของชุมชนโดยเริ่มจากการล่องเรือที่ท่าวัดล่องขึ้นไปทิศตะวันออกเพื่อจะไปดูแก่งหมอบซึ่งเป็นจุดเหนือสุดของอีสานห่างจากท่าวัดประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นลักษณะโขดหินกระจายกันอยู่และมีปลายแหลมยื่นออกมามีความสวยงาม เสียอย่างเดียวว่าพื้นที่บริเวณดังกล่าวได้กลายเป็นของเอกชนไปแล้วจึงทำให้ทีมไม่สามารถขึ้นไปข้างบนได้ หลังจากนั้นทางคณะได้ล่องเรือกลับมาขึ้นท่าวัดเพื่อดูเกษตรริมโขงซึ่งถือเป็นวิถีความเป็นอยู่ที่สำคัญของชุมชน แหล่งความมั่นคงทางอาหารที่สำคัญลงมาที่แก่งอาง จุดลึกสุดของแม่น้ำโขงซึ่งเรียกว่า “สะดือแม่น้ำโขง” ลึกประมาณ 200 เมตร และขึ้นไปฟังประวัติความเป็นมารวมถึงการสร้างศาลาการเปรียญแต่ละแห่ง การบูรณปฏิสังขรณ์ที่ไถ่ได้แนะนำว่าพระอาจารย์ต้องการเห็นผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมได้มีความสุขในรูปแบบที่นักท่องเที่ยวต้องการ หลังจากนั้นได้เข้าไหว้หอคำหอประวัติศาสตร์ที่มีความเป็นมาที่ยาวนานรวมถึงชมวัตถุโบราณที่มีคุณค่าซึ่งขุดค้นพบในวัดสุวรรณราชดราม (วัดบ้านหอคำ) เยี่ยมชมตลาดนัดสองฝั่งโขงซึ่งมีการแลกเปลี่ยนสินค้าของชาวบ้านจากลาว-ไทย เป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน กระชับความแน่นแฟ้นของพี่น้องทั้งสองฝั่ง หลังจากนั้นชมกิจกรรมมเหยงทรายโดยเด็กๆเยาวชนคนน้ำของบ้านหอคำที่สืบทอดวิธีการทำมาหากินมาจากบรรพบุรุษ มเหยงทรายจะต่างจากมเหยงตรงที่เนื้อหอยจะนิ่มและมีรสชาติหวานกลมกล่อม นิยมนำมาผัดกะเพราและทำแกงอ่อม ช่วงกลางวันได้มีการถอดบทเรียนโดยผู้ประสานงาน สกว.อ.พิภพ หัสสา ได้โยงประเด็นของพื้นที่หอคำว่าที่จริงแล้วหอคำมีวิถีวัฒนธรรมที่โดดเด่นโดยให้ใช้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นตัวหลักในการเชื่อมไปสู่การท่องเที่ยว โดยเน้นการมีกระบวนการร่วมจากหลายภาคส่วน ท้องที่ ท้องถิ่น บ้าน วัด โรงเรียน เด็กและเยาวชน คนในชุมชน เอกชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การออกแบบรวมถึงการบริหารจัดการ

วันที่ 27 – 28 เมษายน 2560 ณ วัดสุวรรณราชดราม บ้านหอคำ ตำบลหอคำ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เพื่อทบทวนและรายงานความก้าวหน้างานวิจัยทั้ง 6 ทีม หลังจากที่เราได้รายงานมา 3 ครั้ง 1 โพธิ์ตาก 2 บ้านม่วง 3 ร่องเม็ก 4 หอคำนำเสนอโดยใช้แผนที่ เดินดิน ได้ข้อมูลบริบทจากเทศบาล ปะโคเมื่อก่อน เมียงพระโค ดำเนินมีพระธาตุองค์หนึ่งมาบูรณะ เกิดจากบารต ลูกเจ้าเมือง จ.อุดรธานี ได้รับกระทง

ของนางอุสาซึ่งเสี่ยงทายมาว่าต้องการคุ้มครองท้าวบารต จึงได้ขี่ม้าตามหานางอุสา เมืองปะโคเป็นศูนย์กลางการค้าสองฝั่งแม่น้ำโขง อาจเป็นระบบแลกเปลี่ยนสินค้าแลกเปลี่ยนวัวควายด้วยจึงเป็นที่มาของพะโค โดยเฉพาะในสมัยที่ฝรั่งเศสปกครองประเทศลาว สมัย ต่อมากษัตริย์เสียชีวิตชาวบ้านได้ทิ้งวัวทั้งควายจึงเป็นที่มาของคำว่า ปะโค เมืองพะโคมีแม่น้ำล้อมรอบ ด้านเหนือ แม่น้ำโขง ตะวันออกหนองกอมเกาะ ด้านใต้ หนองกวก ด้านตะวันตก ห้วยบังพวน ภาษา พิสน ส่วย เลย โคราช ลาวเวียงจันทน์ ย้อ เจ๊ก แกว ศาสนา พุทธ คริสต์ อาชีพ ทำนา ทำสวน คำขาย จักสาน ประเพณี เช่น ขอสาว บุญพระเวส รักษาโดยไชยารากไม้ มีการดูหมอ มีสวนสมุนไพรโบราณที่ในสมัยโบราณที่ออกสงครามได้รับบาดเจ็บยังมีตำรายาที่ใช้รักษาจนถึงปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าเก็บข้อมูล ประชากรตามสันโนประชากรปรากฏว่าไม่ค่อยอยู่ไปทำงานต่างจังหวัด การสัมภาษณ์ควรสอบถามเนื่องจากผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนมากการศึกษาน้อย งบประมาณน้อย ไม่เพียงพอ การได้รับความร่วมมือน้อยจากผู้นำชุมชน ทีมวิจัยคุก ใช้แบบจำลองการเข้าเก็บข้อมูล แสดงถึงปัญหาที่ได้รับจากการเข้าเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ถึงความเชื่อต่อเทพ เชื่อว่าจะสามารถดลบันดาลให้ชุมชนมีความสุขโดยการจัดทำเครื่องเช่นไหว้ก่อนที่จะทำการค้าขายลงไร่ลงนา เชื่อเรื่องผี ห้ามออกบ้านหน้าวัดกุศลนารเป็นกุศโลบายให้คนประพฤติดี สถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา มีศาลหลักเมืองอยู่วัดเทพพล บ่อน้ำเก่าวัดสิดอ บุญบ้านมี บุญพระเวส บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวก็ บุญข้าวสาก บุญทำให้ชุมชนดีขึ้นช่วยให้จิตใจดี ลูกหลานกลับบ้านมาหาคนเฒ่าคนแก่ ประเพณี สิบห้าค่ำเดือนเจ็ด บุญบั้งไฟ ลูกหลานกลับมาช่วยกันทำแกะเทียน ทำบั้งไฟ ตกแต่งประดับบั้งไฟ งานฝีมือสามารถแกะลายบั้งไฟและมีการสืบทอดสู่รุ่นลูกหลานด้วย มีการคัดเลือกสาวพรหมจรรย์มาเป็นนางอุสากับท้าวบารต การแต่งกาย สื่อกางทางแต่งงานใช้ชุดอีสานประยุกต์ นุ่งซิ่นหม้อสไบ แนวทางการฟื้นฟู อยากรได้เยาวชน กลุ่มกลางคน คนเฒ่า รร.ในชุมชนเข้ามาร่วมในการทำวิจัยเพื่อให้บรรจุวิชาเมืองโบราณ ในหลักสูตรการเรียนการสอน ประเพณีตักบาตรเทโว ไหลเรือไฟ ผ้าป่าทุกเดือน งานฝีมือ งานจักสาน เอ็ดบาศรี อ.พิภพ อะไรที่แสดงถึงความเป็นเมืองโบราณ เช่นการแต่งกาย วัดสิดอมีบ่อน้ำเก่าแก่ การแต่งกายในพิธีแต่งงาน เจตียเก่า มีโบราณสถาน ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรื่องผี เรื่องเทพ มีภาษาเป็นของตัวเอง ความเชื่อก่อให้เกิดการสร้างศาสนสถาน แล้วทำกิจกรรมเกี่ยวกับความเชื่อนั้นเช่นงานบุญ งานประเพณี ความเป็นโบราณ เช่น ภาษา ศิลปะ การจักสาน ให้เรียบเรียงตามลำดับจะเห็นได้ชัดเจนขึ้น ทีมผาตั้งทีมเรื่องที่ทำการวิจัย คือ การอนุรักษ์รักษาผืนป่า การป้องกันไฟป่า ป่าภูพานน้อย ต.ผาตั้ง อ.สังคม จ.หนองคาย การเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล โดยก่อนเข้าเก็บข้อมูล มีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบล่วงหน้า ออกสัมภาษณ์วันสัปดาห์ใหญ่ชาวบ้านจะอยู่บ้าน วันที่ผู้สูงอายุรับเงิน ก็จะมีผู้สูงอายุอยู่บ้าน กำหนดกรรมการ ออกเก็บข้อมูลพื้นที่ บ้านดงตอง หมู่ที่ 6 ขอข้อมูลประโยชน์จากป่ามีอะไรบ้าง คำตอบคืออาหาร ที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน เป็นต้น ปัญหาไฟป่าลดลง เพราะเรามีการตื่นตัวช่วยกันรักษา ปัญหาคือเกิดไฟป่าบ่อยมากในอดีตที่ผ่านมา ได้รับรางวัลคนกล้า ยึดได้งบประมาณ สองหมื่นห้าพันบาทในการบริหารจัดการป่าหลักการบริหารจัดการบริหารบุคคล โดยการใช้ความไว้วางใจ เชื่อใจ และมั่นใจ ซึ่งกันและกันและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานเวียงคุกอยากทราบวิธีการป้องกันแก้ไขอย่างไรในการจัดการคนภายนอกเข้าไปสร้างปัญหาให้กับชุมชนในการจัดการดูแลรักษาป่า ทีมผาตั้ง กำลังหารีหรือร่วมกับทางป่าไม้จังหวัดในการตั้งกฎกติการ่วมกันระหว่างภาครัฐกับชุมชน

อ.พิภพ ประโยชน์ที่ได้จากป่า เช่นสมุนไพร เป็นต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งอาหาร พืชเช่นเห็ด หน่อไม้ อาหารที่ได้จากน้ำเช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ทุกพื้นที่ต้องถอดบทเรียน แล้วจะเห็นแนวทางที่เหมาะสมกับ พื้นที่วิจัยคืออะไร ทีมเวียงคุกกล่าวขอบคุณทีมผาตั้งที่ได้อนุรักษ์รักษาผืนป่าไว้ให้พวกเรา

3.3.6 กิจกรรมทดลองปฏิบัติ

1) การประชุมทีม วันที่ 1 ตุลาคม 2560 การประชุมเพื่อการทดลองทำกิจกรรมที่จะสร้างสำนักรักเยาชนบ้านหอคำในวันสำคัญทางศาสนาที่ทีมคิดว่าทุกคนจะมาร่วมใจกันในชุมชน โดยทีมหลายคนที่มีทั้งหัวหน้าทีมวิจัย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3 คน สมาชิกเทศบาล คน 4 อสม. 2 คน กลุ่มแม่บ้าน 4 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน ตำรวจ 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 1 คน นักพัฒนาชุมชน 1 คน ก็ได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป โดยลงความเห็นว่าจะทำเพื่อทดลองการสร้างสำนักรักชุมชนของเยาชนบ้านหอคำคือ 1. กิจกรรมทำบุญตักบาตรและไหลเรือไฟ วันออกพรรษา 2. กิจกรรมวันบุญกฐิน 3. กิจกรรมค่ายเยาชนศึกษาวิถีชุมชนคนหอคำ สู่รูปแบบการสร้างสำนักรักชุมชนของเยาชนบ้านหอคำ 4. กิจกรรมวันสงกรานต์

2) ประชุมออกแบบกิจกรรม วันที่ 3 ตุลาคม 2560 ทีมวิจัยโครงการศึกษารูปแบบการสร้างสำนักรักชุมชนของเยาชนบ้านหอคำได้ประชุมหารือกันอีกครั้งเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมต่างๆ

กิจกรรมวันออกพรรษา วันที่ 5 ตุลาคม 2560

- ช่วงเย็นวันที่ 4 มีการเตรียมทำขนม ข้าวต้มผัดเพื่อจัดไว้ให้กับผู้สูงอายุและเด็กๆ รวมทั้งผู้เข้าร่วมตักบาตรทำบุญทุกท่านและมีการเตรียมอาหารเช้าเพื่อทำบุญ
- เด็กๆ เยาชนและทีมวิจัยรวมตัวกันที่วัดสุวรรณราชดราม เพื่อทำบุญตักบาตรตอนเช้าและทางปราชญ์ชาวบ้านและผู้ใหญ่บ้านก็ได้เล่าให้เด็กๆ ทุกคนได้ฟังและเข้าใจถึงความสำคัญของบุญออกพรรษา เด็กๆ ทำบุญตักบาตรและล้างทำความสะอาดวัด ล้างถ้วยชามในวัด
- ป้ายโม่งตรงนัดเจอกันที่ศาลาริมโขงวัดสุวรรณราชดราม (วัดกลาง) เพื่อช่วยกันทำเรือไฟโดยทางผู้สูงอายุออกแบบเรือไฟที่ทำด้วยไม้ไผ่และขวดกระติ่งแดงใส่น้ำมันและจุดไฟ
- ช่วงเย็นเด็กและผู้ใหญ่ได้รวมกันที่ริมน้ำโขงเพื่อจะไหลเรือไฟพร้อมกันทั้งสองหมู่บ้าน

กิจกรรมวันบุญกฐิน วันที่ 23 พฤศจิกายน 2560

- ช่วงเช้าทีมวิจัยและเด็กๆเยาชนรวมตัวกันที่วัด เวลา 7.30 น.เพื่อทำโรงทานให้กับคนที่มาร่วมทำบุญได้รับประทาน โรงทานเรามีข้าวเปียก ผัดหมี่และน้ำเปล่า
- เวลา 9.00 น. เด็กๆ ที่แต่งตัว แต่งหน้าเสร็จรอต้อนรับพระพุทธรูปปางลีลาเป็นการสักการะต่อพระพุทธรูป และหลังจากกราบเสร็จก็ร่วมกับทางผู้ร่วมทำบุญนับต้นเงินเพื่อถวายวัดเป็นยอดกฐินของปีนี้

กิจกรรมงานค่ายเยาชนศึกษาวิถีชุมชนคนหอคำ สู่รูปแบบการสร้างสำนักรักชุมชนของเยาชนบ้านหอคำ วันที่ 22-23 มกราคม 2560

- กิจกรรมช่วงเช้า ท่านนายกเทศมนตรีเทศบาลหอคำเดินทางมาเปิด หัวหน้าโครงการรายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมาให้ผู้เข้าร่วมได้รับฟัง โดยมีผู้เข้าร่วมที่หลากหลายเช่น หน่วยงานท้องถิ่น นายก สท.ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้สูงอายุ ข้าราชการเกษียณ กลุ่มผู้แทนอสม. กลุ่มประมงพื้นบ้าน เกษตรริมโขง และเด็กๆเยาชน หลังจากท่านนายกกล่าวเปิดและฟังรายงานผลโครงการมีกิจกรรมสัมพันธ์
- กิจกรรมเข้าฐาน Work Shop 4 ฐานข้อมูล คือฐานข้อมูลเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชน (คุณพ่อทวี เทพสุรินทร์ สท.สมัย นารินทักษ์ คุณหมอสสมหมาย จันทรัตน์)
- กิจกรรมเข้าฐาน บุญประเพณี (ผู้ใหญ่ประสิทธิ์ นาหอคำ แม่ครูกนกพร เนื่องณ.สุวรรณ)
- กิจกรรมเข้าฐาน ความเชื่อ ความศรัทธา (ผู้ช่วยขันทอง ขุนพิทักษ์ แม่จ๋า)

- กิจกรรมเข้าฐาน ทรพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน (คุณแม่จินตนา เกตุพิมล คุณลุงโสพล ที่หอคำ)
 - ภาคบาย 5 โมงเย็นพาเด็กลงเก็บหอยทราย อาหารพื้นถิ่นในแม่น้ำโขงของบ้านหอคำ
 - ภาคคำ กิจกรรมการแสดงของเด็กๆ และพิธีบายศรีสู่ขวัญให้ผู้เฒ่าผู้แก่และเด็กๆ โดยมีผู้เฒ่าเล่าถึงความสำคัญของประเพณี ผูกแขน สู่ขวัญให้เด็กๆ ฟัง พร้อมกับกินข้าวแกงชุมชน
 - วันที่ 2 ของการเข้าค่ายเด็กๆ ใส่บาตรเช้าพร้อมกัน หัวหน้าโครงการเล่าถึงความสำคัญของการทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ให้เด็กๆ ฟัง
 - สายๆ มาเด็ก ๆ มาเล่าในสิ่งที่พวกเขาได้รับฟังในวันแรก และพาเด็ก ๆ ดูกุ่มโอท๊อป ลูกหยียักษ์แม่ประเนียน การทำข้าวฮางของกลุ่มการคัดเลือกเมล็ดข้าวของกลุ่ม พร้อมกับสอนเด็กๆ ถึงคุณค่าของข้าวให้เด็กๆ ฟัง และกลับมาที่วัดดูกลุ่มสานกระติบข้าว พาเด็กๆ ทำต๋นเงินเพื่อถวายพระและล้างทำความสะอาดบริเวณรอบๆ หอคำ เสร็จแล้วทานข้าวเที่ยงและแยกย้ายกลับบ้านกัน
- กิจกรรมงานวันสงกรานต์ วันที่ 13-14 เมษายน 2561
- เข้าวันสงกรานต์ 13 เมษายน พาเด็กๆ เข้าวัดทำบุญตักบาตร บ่ายโมงเข้าร่วมขบวนแห่นางสงกรานต์โดยเด็กๆ ฟ้อนรำ
 - วันที่ 14 เมษายน พาเด็กๆ ขนทรายเข้าวัด และรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และสงฆ์ พระพุทธรูป ในวัดสุวรรณราชดราม (วัดกลาง)

3) กิจกรรมวันออกพรรษา สรุปภาพรวมของกิจกรรมทดลอง การสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ วันออกพรรษา วันที่ 5 ตุลาคม 2560 ตรงกับวันออกพรรษา ซึ่งตรงกับพลุหสบัติ เป็นวันที่ทางทีมวิจัย ศึกษารูปแบบการสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนบ้านหอคำได้สร้างกิจกรรมขึ้นมาโดยร่วมกับทางชุมชนบ้านหอคำหมู่ 1 หอคำเหนือ หมู่ 13 โดยคาดหวังว่า จะกิจกรรมในครั้งนี้จะสร้างสำนึกให้กับเยาวชนในชุมชนได้ในการร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ฮีต 12 คอง 14 ของคนอีสานและคนหอคำก็มีการสืบสานประเพณีนี้เรื่อยมา ประเพณีอันดีงามนี้เป็นประเพณีที่คนหอคำเมื่อในอดีตมีการรวมตัวกันที่สถานที่สำคัญเช่นวัด การรวมตัวกันของคนทุกกลุ่มวัยเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ช่วงเช้าของวันออกพรรษาชาวบ้านที่นี้จะรวมตัวกันเพื่อทำบุญตักบาตรที่วัดในชุมชน โดยการนำของผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน) การทำบุญตักบาตรประเพณีของที่นี่เชื่อว่า จะสามารถส่งเครื่องถวายให้กับพระสงฆ์ตรงนี้จะสามารถส่งต่อถึงผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว (ทำบุญให้กับคนตาย) โดยจะนำเอาข้าวปลาอาหารมารวมกันไว้ที่วัด เพื่อถวายให้กับพระสงฆ์อย่างพร้อมเพรียงกัน พอช่วงบ่าย ชาวบ้านในชุมชนก็จะรวมตัวกันอีกครั้งเพื่อ ทำเรือไฟ เพราะในวันออกพรรษา ช่วงกลางคืนจะมีการไหลเรือไฟ การไหลเรือไฟมีความเชื่อกันสืบทอดกันมาว่า การไหลเรือไฟจะเป็นทำพิธี บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแม่น้ำ ซึ่งชุมชนหอคำของเราเป็นชุมชนที่ติดแม่น้ำโขง เราเชื่อกันว่า แม่น้ำโขงจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คือพญานาค ที่คอยปกป้องรักษาลูกหลานในชุมชนนี้ การทำเรือไฟ จะใช้อุปกรณ์ที่เป็นโครงเหมือนรูปลำเรือที่ทำจากไม้ไผ่โดยมีการประดับประดาด้วย หลอดไฟ และนำขวดกระทิงแดงใส่น้ำมันก๊าดมาและจุ่มเส้นด้ายนํ้ามันจุดไฟให้มีแสงสว่าง สวยงาม เด็กๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนให้ความสนใจกับกิจกรรมนี้อย่างมาก

4) กิจกรรมบุญกฐิน วันที่ 23 พฤศจิกายน 2560 ทางชุมชนบ้านหอคำหมู่ 1 และหมู่ 13 ได้ร่วมกันเพื่อจัดงานบุญกฐินขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์คือการนำต๋นกฐินนี้เพื่อร่วมสมทบไปสร้างหอที่จะบรรจุสารีริกธาตุที่อยู่ในวัดป่าเทพภูมิ โดยการรวมใจของคนในชุมชนเองและลูกหลานคนบ้านหอคำที่ไปทำงานอยู่

ในเมืองกรุงที่จะนำเงินปัจจัยมาเพื่อทำตักบาตรที่จะสมทบบุญ บุญฐิณจะจัดขึ้นในเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายนของแต่ละปีขึ้นอยู่กับปฏิทินเป็นเดือน 11 และขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 เท่านั้น (พ่อทวี เทพสุรินทร์ ปราชญ์ชาวบ้าน) ปีนี้เด็ก ๆ ได้เข้าร่วมงานบุญฐิณโดยได้ร่วมในขบวนการพ้อนรำถวายต่อหน้าพระพุทธรูปปางลีลา เด็ก ๆ มีความสุขกับการร่วมงานบุญนี้และอีกส่วนหนึ่งก็จะเห็นว่าความสำคัญของบุญกระฐิณเป็นอย่างไรรู้ว่าชาวพุทธและบุญประเพณีอีสานเป็นอย่างไรบ้าง

5) กิจกรรมค่ายเรียนรู้วิถีชุมชนคนหอคำสู่รูปแบบการสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนบ้าน

หอคำ วันที่ 22-23 มกราคม 2561 ทางทีมวิจัยโครงการศึกษารูปแบบการสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนบ้านหอคำได้จัดค่ายเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนขึ้นมา วัตถุประสงค์เพื่ออยากให้เด็กๆ กลุ่มนี้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตบ้านตัวเองให้มากขึ้นเพราะที่ผ่านมาการอาศัยอยู่ในชุมชนไม่ค่อยจะสนใจในวิถีพ่อแม่ วิถีของชุมชนเลยเนื่องจากด้วยหลายๆ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบเข้ามาทำให้เด็กๆ รุ่นใหม่หรือแม้แต่วัยกลางคนเองเปลี่ยนความคิด เปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตไปอย่างมากและอีกปัจจัยที่เข้ามามีส่งผลให้ชุมชนขาดความสามัคคีกันเพราะปัญหามันเกิดจากปัจจัยหลายเรื่อง เช่น ปัจจัยทางการเมืองระดับท้องถิ่นที่ทำให้คนทะเลาะกัน หัวคะแนนสองสามฝ่ายทำให้เกิดความคิดแตกแยกกัน ส่งผลกระทบไปกับชุมชนที่ไม่มีใครสนใจเท่าที่ควร ผู้ใหญ่หรือเด็กๆ ที่มองชุมชนแบบผ่านๆ ไม่สนใจและไม่คิดอยากจะพัฒนาและที่สำคัญคนที่นี้ไม่รู้จักความสำคัญของชุมชนตัวเองเท่าที่ควร การจัดค่ายในครั้งนี้ทางทีมวิจัยมีความคาดหวังว่าทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีแนวคิดหลังจากที่ได้รับความรู้จากกิจกรรมจะทำให้ทุกคนไม่ว่าวัยไหนจะเห็นความสำคัญของชุมชนตนเองมากขึ้น กิจกรรมในสองวันเราเน้นกระบวนการพูด คิด และทำกิจกรรมร่วมกันหลายอย่างมากเช่นการให้เด็กๆ ได้ฟังเรื่องราวของประวัติศาสตร์บ้านหอคำโดยมีทางปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เรื่องนี้มาเล่าให้ฟัง ความเป็นมาของความเป็นลูกหลานกษัตริย์ในราชวงศ์ของประเทศลาวใน 300 ปีที่ผ่านมาเชื้อสายของลาวเวียงที่ออกมาทางภาษาพูดที่คนในชุมชนพูดเสื่อออกมา เด็กๆ สนใจและตั้งใจฟังมากในช่วงของการฟังเด็กๆ ก็คอยถามทำให้การเรียนรู้ค่อยข้างมีประโยชน์ต่อทุกคน ช่วงของการพูดคุยเรื่องบุญประเพณีที่มีผู้รู้มาเล่าให้เด็กๆ ฟังและเด็กๆ เองได้วาดรูปที่เกี่ยวข้องกับบุญประเพณีฮีต 12 คอง 14 ของคนอีสานและบุญประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านหอคำ ช่วงของความเชื่อ ความศรัทธาที่มีทางแม่จ๋ามาเล่าเรื่องความกลัว ความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อคำแดงหรือเจ้าพ่อกุดเป่งที่คนหอคำมีความเชื่อว่าเจ้าพ่อกุดเป่งดูแลรักษาลูกหลานคนหอคำเสมอมา ตั้งแต่เราจำความได้เราก็เห็นว่าพ่อแม่ปู่ย่าตายายเรามีความเชื่อเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ทุกๆ ปีพ่อแม่และคนในชุมชนจะมีพิธีกรรมเลี้ยงขึ้นเลี้ยงลงอยู่เสมอในเดือนมกราคมและเดือนพฤษภาคมของทุกปีและความเชื่ออีกเรื่องของคนที่นี่อีกเรื่องคือความเชื่อเรื่องแม่น้ำโขงที่มีความเชื่อเรื่องพญานาคที่คอยปกปักรักษาคนน้ำโขงเหมือนกัน ในช่วงของการพูดคุยเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีพี่ๆ ที่ถนัดในเรื่องนี้มาพูดคุยเรื่องแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีมากมาย เรื่องของแม่น้ำโขงที่เป็นสายน้ำที่คนที่นี่ได้พึ่งพิงช่วงนี้เด็ก ๆ ก็ค่อนข้างจะสนใจในสิ่งที่ทางวิทยากรเล่าให้ฟังมีการโต้ตอบกันเป็นระยะ ๆ หลักการของการพูดคุยกันช่วงนี้เพื่ออยากให้เด็ก ๆ ทุกคนสามารถรู้และเข้าใจได้ว่าความสำคัญของแหล่งน้ำที่พ่อแม่ทำมาหากินมีที่ไหนบ้าง อาชีพของพ่อแม่ปู่ย่าตายายทำอะไรมา อาชีพหลัก อาชีพรองของคนที่นี่ ช่วงสุดท้ายของวันคือช่วงที่เด็ก ๆ ได้ลงเก็บหอยทราย อาหารพื้นถิ่นของคนที่นี่ ที่ขณะนี้หอยทรายค่อนข้างหายากและจะสูญพันธุ์ไปในไม่ช้านี้เพราะมีคนต่างถิ่นเข้ามาเก็บและเอาตัวเล็กๆ ไปอย่างมากส่งผลให้หอยทรายตอนนี้สูญพันธุ์และแม่น้ำโขงที่มันขึ้นลงผิดปกติทำให้หอยทรายเองไม่มีเลยเพราะตะกอนดินในแม่น้ำโขงไม่เกิดการทับถมกันเรื่องนี้ทางผู้ใหญ่ก็ได้เล่าให้เด็กๆ ฟังเพื่อจะได้เรียนรู้ไปด้วย วันที่ 2 ของการเข้าค่ายเมื่อช่วงเย็นของวันแรกช่วงที่เด็กๆ เข้าฐานการเรียนรู้ ผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองหลายคนก็พากันทำขนม ทำข้าต้มมัดเพื่อจะเก็บไว้ให้ทุกคนได้ใส่บาตรในวันรุ่งขึ้น เด็กๆ นัดกันเพื่อตื่นแต่เช้าและใส่บาตรร่วมกันที่วัดสุวรรณราชดราม รับประทานอาหารเช้าและทีมวิจัยก็พาเด็กๆ ลงไปดูกลุ่มการทำลูกหยียักษ์

แม่ประเนียน แม่ประเนียนได้สาริการคัดเลือกข้าวเพื่อทำข้าวฮางของกลุ่มพร้อมกับแม่ประเนียนก็สอนเด็กๆที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของข้าวที่เรากินอีกด้วย เสร็จจากกลุ่มแม่ประเนียนเด็กๆเดินทางมาที่วัดและดูวิธีการสานกระติ๊บข้าวจากกลุ่มสานกระติ๊บข้าวบ้านหอคำ พี่ๆในกลุ่มสอนวิธีทำและแนะนำว่าวัสดุในการทำกระติ๊บข้าวทำจากอะไรบ้าง ทำแล้วจะไปขายที่ไหน ใครเป็นคนมารับซื้อ ราคาเท่าไร เด็กๆได้รับความรู้จากกิจกรรม 2 วันนี้เต็มๆต่อจากนั้นทีมกีฬาเด็กทำต้นเงินเพื่อถวายวัดเพราะว่าเรามาทำกิจกรรมในวัดจะต้องชำระหนี้สงฆ์โดยการถวายปัจจัยให้กับทางวัด ต่อจากนั้นเด็กๆและหัวหน้าทีมวิจัยก็ได้ยกกำลังไปล้างห้องน้ำ และทำความสะอาดบริเวณวัดพร้อมกับล้างบริเวณหอคำและเก็บขยะภายในวัดเพื่อให้เกิดความสะอาด จากกิจกรรม 2 วันเกิดปรากฏการณ์ที่มีการกระตุ้นคนในชุมชนได้ไม่น้อยเพราะผู้ใหญ่และผู้ปกครองที่เห็นการกระทำของเด็กก็ให้ความสนใจและเด็กเองก็สนใจมากขึ้นและทีมวิจัยก็มีความหวังมากขึ้นกับการที่คนในชุมชนหันมาสนใจชุมชนตนเองมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา

6) บุญสงกรานต์ วันที่ 13 เมษายน 2561 ชุมชนบ้านหอคำหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 13 ได้จัดงานประเพณีวันสงกรานต์ขึ้นร่วมกัน วันที่ 13 เด็กๆเยาวชนได้ร่วมในขบวนแห่เป็นขบวนพ็อนรำที่สวยงามเริ่มจากการรำถวายพระและรำในขบวนแห่ ซึ่งการการสังเกตในงานสงกรานต์เปลี่ยนไปมากการเข้าร่วมในงานคนน้อยมาก ส่วนใหญ่จะตั้งวงดื่มกินกันมากกว่าที่จะสนใจในสิ่งที่ชุมชนจัดขึ้นเท่าที่ควร การจัดงานสงกรานต์ในปัจจุบันเน้นไปที่ความสนุกสนาน เหล้า ของมีเงินมาและอบายมุขเท่านั้น ผู้คนไม่สนใจวัฒนธรรม ฮีตคองเก่าแก่ที่เคยทำมาด้วยเหตุผลนี้เลยทำให้เด็กไม่สามารถสืบทอดสิ่งดีๆไปได้เลย และในการจัดงานวันสงกรานต์ทางชุมชนเองไม่ได้นำเอาวิถีเดิมมาใช้เลย ไม่ว่าจะเป็นการแห่หรือพิธีกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประเพณีนี้ มันทำให้เห็นว่าชุมชนอ่อนแอลงเนื่องจากไม่ได้สนใจในสิ่งที่ผู้หลักผู้ใหญ่หรือผู้เฒ่าผู้แก่บอก วันสงกรานต์ในยุคปัจจุบันกลายเป็นว่าเป็นวันที่ไม่มีความสำคัญเท่าที่ควร แต่การนำเด็กเข้ามาร่วมในปีนีทำให้เกิดความหลากหลายในวันแห่งความสนุกสนานนี้เด็กเองชักจูงผู้ใหญ่เข้ามาดูการพ็อนรำที่เด็กเองตั้งใจมากที่จะแสดงให้ทุกคนได้ดู ผู้ใหญ่บางคนเห็นความสามารถของเด็กก็สนับสนุนและแจ้งว่ามาว่าจะส่งเสริมให้มากกว่านี้หลังจากแห่ขบวนเสร็จเด็กๆก็ร่วมในการสรงน้ำพระและรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุคนเฒ่าคนแก่ร่วมกัน วันที่ 14 เด็กๆได้ร่วมกันขนทรายเข้าวัดเพื่อก่อเจดีย์ทรายโดยทางทีมเราได้จัดให้มีการแข่งขันประกวดก่อเจดีย์ทรายเพื่อกระตุ้นให้เด็กให้ผู้ใหญ่สนใจ ปรากฏว่าได้รับความสนใจอย่างมากในกิจกรรมนี้ เมื่อก่อนทรายในแม่น้ำโขงจะเยอะมากเนื่องจากพื้นที่นี้จะเกิดหาดทรายในเดือนมีนาคมถึงเมษายนแต่ณ.ปัจจุบันน้ำโขงขึ้นลงตลอดทำให้หาดทรายแทบจะไม่มี ปีนี้เราเลยต้องซื้อทรายมากองไว้ริมตลิ่งและให้ทุกคนไปขนขึ้นมาอีกครั้ง เด็กๆได้เรียนรู้การก่อเจดีย์ทราย การทำให้สวยงามเพื่อจะแข่งขันทำให้กิจกรรมคึกคักเป็นอย่างมาก

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัย “รูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำ” เป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research : CBR) เพื่อหารูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนหอคำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชน2) เพื่อศึกษาสถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ 4) เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนและนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

4.1. บริบทชุมชน

4.1.1 ประวัติศาสตร์ชุมชน

“หอคำ”มีชื่อมาจากที่ตั้งของวังหรือเรียกว่า “หอคำ”ของเจ้านางสุมังคลาพระธิดาของพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช แห่งล้านช้างเวียงจันทน์ ซึ่งในขณะนั้นพระนางสุมังคลาทรงพระครรภ์และหนีภัยทางการเมืองมาประทับและคลอดพระโอรสที่ภูส่วง้อหอคำ พระนามว่า “เจ้าหน่อขัตติย์” ซึ่งต่อมาพระองค์ได้เป็นกษัตริย์แห่งนครจำปาศักดิ์ (พระอาจารย์มอญธิ วัดบ้านหอคำเหนือ วันที่ 6 เมษายน 2560, อาจารย์ไผ่ ภูธา หนังสือปูแผ่นพื้น ดั้นแผ่นทอละนี 2554) จากคำบอกเล่าของปราชญ์ชาวบ้านโดย คุณพ่อทวี เทพสุรินทร์ (30 มกราคม 2559) และ ร.ต.ต. สมัย นารินทร์รักษ์ รองประธานสภาเทศบาลตำบลหอคำ (12 มีนาคม 2560) “บ้านหอคำ” นอกจากจะเป็นที่ตั้งพระราชวังของพระนางสุมังคลา บริเวณนี้ยังสามารถที่จะพัฒนาในการเคลื่อนสินค้าได้ สถานการณ์การเมืองที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับก่อนหน้านี้ที่ลาว (ล้านช้าง) มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 อาณาจักร คือ อาณาจักรหลวงพระบางและอาณาจักรเวียงจันทน์ จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงปลายสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ซึ่งมีอาณาจักรที่กว้างใหญ่รวมทั้งภาคอีสานและสิบสองจุไทย เมื่อ พ.ศ.2238 พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชเสด็จสวรรคต และพระองค์เองไม่มีทายาทสืบทอด จึงเกิดการแย่งชิงอำนาจระหว่างอำมาตย์กับราชวงศ์ ราชวงศ์ส่วนใหญ่แตกหนีกระจัดกระจายไป ขณะนั้นมีอำมาตย์ชื่อ “พระยาหลวงเมืองจัน” ผู้เป็นใหญ่ของมหากลาโหม อยู่ที่ปากห้วยหลวง (โพนพิสัยในปัจจุบัน) สถาปนาตัวเองขึ้นเป็นกษัตริย์แทนพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ข้าราชการบริพารทั้งหลายอยู่ไม่ปกติสุขเพราะคิดว่าพระยาหลวงเมืองจัน ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากราชวงศ์ ดังนั้นพระยาหลวงเมืองจันจึงคิดเอาพระนางสุมังคลามาเป็นพระมเหสี ซึ่งขณะนั้นเองพระนางยังทรงพระครรภ์แต่ก็ไม่สามารถต้านทานอำนาจของพระยาหลวงเมืองจันได้ พระนางสุมังคลาจึงได้ไปขอความช่วยเหลือจากพระครูโพนสะเม็กให้ช่วยคุ้มครอง ซึ่งสมัยนั้นบารมีทางด้านศาสนาของพระครูโพนสะเม็กกว้างขวางยิ่งนัก เมื่อพระนางสุมังคลาได้ไปขอพึ่งบุญ ด้วยความที่ท่านเป็นบรรพชิตจึงคิดว่าไม่เหมาะที่จะให้พระนางสุมังคลามาพำนักด้วย อีกทั้งยังคงไม่ปลอดภัยจากการตามล่าของพระยาหลวงเมืองจัน ท่านจึงคิดหาวิธีช่วยเหลือโดยการออกอุบายว่าจะพาพระนางสุมังคลาร่วมไพร่พลบริวารลงไปปฏิบัติธำรงองค์พระธาตุพนม ระหว่างนั้นขบวนเสด็จได้เดินทางมาถึงภูส่วง้อหอคำที่บ้านพันลำสมสนุก ซึ่งพระครูโพนสะเม็กคิดว่า พระนางสุมังคลาคงปลอดภัยจากเงื้อมมือพระยาหลวงเมืองจัน จัดให้ไพร่พลสร้างที่ประทับให้พระนางสุมังคลาและพระนางให้ประสูติกาลเป็น พระราชโอรสมีพระนามว่า “เจ้าหน่อขัตติย์” หรือ เจ้าชายศรีสมุทรพุทธางกูร ทางด้านของพระครูโพนสะเม็กนำไพร่พลที่เล็กร่องเรือลงไปบูรณะองค์พระธาตุพนมในปี พ.ศ.2235-2245 ดังที่ท่านได้ตั้งปณิธานเอาไว้ ปี พ.ศ.2257 พระครูโพนสะเม็กได้ทูลเชิญเจ้าศรีสมุทรพุทธางกูรโอรสของพระนางสุมังคลาที่เกิดอยู่ภูส่วง้อหอคำมาเป็นกษัตริย์แห่งนครจำปาศักดิ์สืบมา

เมื่อ 50 ปีของบ้านหอค้า ในน้ำมีปลาในนามีข้าวอุดมสมบูรณ์มากพอถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปีน้ำจะมา ปลา ก็จะขึ้นมาวางไข่ชาวบ้านในชุมชนลงหาปลาโดยการเอามือเปล่าจับเอาก็ได้ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของชุมชน เข้าป่ากลับออกมาสัตว์ป่าติดมือมาทุกครั้ง เข้าห้วย เข้าหนองได้หนองไม้ พืชผักมาทำอาหารในครอบครัว มีอยู่ มีกินตามอัตภาพ มีความสุขตามวิถี (คุณพ่อเขา นาคหอค้า วันที่ 23 ธันวาคม 2560)

4.1.2 สภาพทางสังคม

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลหอค้า มีเนื้อที่ทั้งหมดโดยประมาณ 40.04 ตารางกิโลเมตร หรือจำนวน 25,033 ไร่ ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดบึงกาฬ 26 กิโลเมตร ถนนทางหลวงสาย บึงกาฬ-หนองคายบ้านหอค้า หมู่ที่ 1 มีเนื้อที่ 7,307 ไร่ บ้านหอค้า หมู่ที่ 13 มีเนื้อที่ 5,257 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป ตำบลหอค้าเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำโขงไหลผ่านไหลหมู่บ้าน มีหนองน้ำธรรมชาติที่สำคัญเหมาะต่อการทำเกษตร เช่น หนองเมือก หนองกุดเป่ง ฝายน้อย ฝายใหญ่ เป็นต้น ลักษณะหมู่บ้านตั้งอยู่เป็นแนวยาวตามถนนทางหลวงสายหนองคาย-นครพนม และแนวยาวตามลำน้ำโขง

ทิศเหนือ	จรด	แม่น้ำโขง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	จรด	ตำบลโนนสว่างและตำบลหนองเล็งอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
ทิศตะวันออก	จรด	ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
ทิศตะวันตก	จรด	ตำบลนาแก และตำบลปากคาด อำเภอปากคาด จังหวัดบึงกาฬ

รูปภาพที่ 4.1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลหอค้า

ตำบลหอค้ามีจำนวนหมู่บ้าน มีทั้งหมด 14 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านหอค้า หมู่ที่ 2 บ้านสะจ้อหมู่ที่ 3 บ้านหนองเซิง หมู่ที่ 4 บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ 5 บ้านโนนยาง หมู่ที่ 6 บ้านม่วงมีชัย หมู่ที่ 7 บ้านหนองบัวทองหมู่ที่ 8 บ้านหนองแสง หมู่ที่ 9 บ้านนาโซ่ หมู่ที่ 10 บ้านวังด่าน หมู่ที่ 11 บ้านไทยเจริญ หมู่ที่ 12 บ้านสมประสงค์ หมู่ที่ 13 บ้านหอค้าเหนือ และหมู่ที่ 14 บ้านเจริญรัตน์

2) ข้อมูลประชากร

ประชากรของตำบลหอค้ามีทั้งหมด จำนวน 7,219 คน เป็นชาย จำนวน 3,614 คน หญิง จำนวน 3,605 คน ครรภ์เรือนทั้งหมดจำนวน 2,159 ครรภ์เรือนจำนวนประชากรบ้านหอค้าหมู่ที่ 1 แบ่งเป็นชาย

423คนหญิง 473 คน รวม 896 คน 293 ครั้วเรือน จำนวนประชากรบ้านหอคำเหนือ หมู่ที่ 13 แบ่งเป็น ชาย 199 คน หญิง 191 คน รวม 390 คน 105 ครั้วเรือน (ข้อมูลจากเทศบาลตำบลหอคำ ณ พฤษภาคม 2559)

หมู่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร		รวม	จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง		
1	หอคำ	423	473	896	293
2	สะง้อ	317	287	604	210
3	หนองแข็ง	229	221	450	147
4	โคกสะอาด	450	474	924	243
5	โนนยาง	334	316	650	158
6	ม่วงมีชัย	284	308	592	178
7	หนองบัวทอง	245	244	489	145
8	หนองแสง	55	46	101	30
9	นาโไซ	201	192	393	114
10	วังดำน	132	127	259	80
11	ไทยเจริญ	250	262	512	168
12	สมประสงค์	120	114	234	91
13	หอคำเหนือ	199	191	390	105
14	เจริญรัตน์	375	350	725	197
รวม		3,614	3,605	7,219	2,159

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรตำบลหอคำ (ข้อมูลจากเทศบาลตำบลหอคำ)

3) การศึกษา

จากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ 100 คน จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้ข้อมูล การ ศึ ก ษ า ของคน ในชุมชนดังนี้

1) ไม่ได้ศึกษา	จำนวน -	คน
2) ระดับประถมศึกษา	จำนวน 34	คน
3) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน 9	คน
4) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	จำนวน 11	คน
5) ระดับอนุปริญญา/ปวส.	จำนวน 7	คน
6) ระดับปริญญาตรี	จำนวน 34	คน
7) สูงกว่าปริญญาตรี	จำนวน 5	คน

4) ผู้นำตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน

4.1) ผู้นำที่เป็นทางการ

4.1.1) กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน

ลำดับที่	ปี พ.ศ.	ชื่อ – นามสกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	2461 – 2470	หลวงแก้วไม่ทราบนามสกุล	ผู้ใหญ่บ้าน	ผู้ใหญ่บ้านคนแรก
2		หมื่นเภา พลภักดี	ผู้ใหญ่บ้าน	
3		หมื่นเทพ สุวรรณเทพ	ผู้ใหญ่บ้าน	
4		นายลา พลภักดี	กำนัน	
5		นายเพ็ญ เทพสุรินทร์	กำนัน	
6		นายจวน นามวงศ์	กำนัน	
7		นายเพ็ง เทพสุรินทร์	กำนัน	
8	2491 – 2500	นายสนธิ์ ศรีแก่น	กำนัน	
9	2500 - 2504	นายนำ ศรีแก่น	กำนัน	
10		นายเรียน สุขมา	ผู้ใหญ่บ้าน	
11		นายชัย เมืองทอง	ผู้ใหญ่บ้าน	
12		นายสำรวย ทิหอคำ	ผู้ใหญ่บ้าน	
13	2538 - 2545	นายบุญน้ำ คำพุธา	ผู้ใหญ่บ้านหอคำหมู่ที่ 13	แยกหมู่บ้านเป็นหอคำเหนือ ม.13
14	2540 - 2545	นายวรภฏ ศรีแก่น	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1	
15	2545 - 2550	นายอร่าม วารุกะ	กำนัน	
16	2550 -2555	นายวรภฏ ศรีแก่น	กำนัน	
17	ปัจจุบัน	นายประสิทธิ์ นาหอคำ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1	
18	ปัจจุบัน	นายพูลสุข สุขมา	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2	
19	ปัจจุบัน	นายมานิตย์ ธรรมรินทร์	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3	
20	ปัจจุบัน	นายแสงดาว หลาบหนองแสง	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4	
21	ปัจจุบัน	นายเสรี หน่อแก้ว	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 5	
22	ปัจจุบัน	นายชาญชัย อาษาจิตร	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6	
23	ปัจจุบัน	นายอนันต์ อินทร์แสง	กำนันตำบลหอคำ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7	
24	ปัจจุบัน	นายปรีชา ชินคำ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 8	
25	ปัจจุบัน	นายเดช ยุทธธรรม	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 9	
26	ปัจจุบัน	นายณัฐพล คำสอน	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 10	
27	ปัจจุบัน	นางสำลี ทิหอคำ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 11	
28	ปัจจุบัน	นายทวีศักดิ์ โคตรรวงค์	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 12	
29	ปัจจุบัน	นายสมศักดิ์ นาหอคำ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 13	
30	ปัจจุบัน	นางไพรวัลย์ สุวาศรี	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 14	

ตารางที่ 4.2 รายชื่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

4.1.2) ผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล หัวหน้าส่วน พนักงานเทศบาลตำบลหอค้า

- (1) นางสมบัติ บุตรศรี รองนายกเทศมนตรีตำบลหอค้า
- (2) นายชัยเนตร มินเทน รองนายกเทศมนตรีตำบลหอค้า
- (3) นายวิชัย โพธิ์ปรากฏ เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลหอค้า
- (4) นายคุณกร อินทร์แสง ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลหอค้า
- (5) นายสังทอง บุตรใส ประธานสภาเทศบาลตำบลหอค้า
- (6) ร้อยตำรวจตรีสมัย นารินทร์รักษ์ รองประธานสภาเทศบาลตำบลหอค้า
- (7) นายอดิศักดิ์ ภูพระอินทร์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอค้า เขต 1
- (8) นายเชาวลิต โทสาลี สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอค้า เขต 1
- (9) นายวรจักรย์ เสมียนสิงห์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอค้า เขต 1
- (10) นายชาญชัย จันทรงาม สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอค้า เขต 1
- (11) นายอาทิตย์ ชัยจันทรา สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอค้า เขต 1
- (12) นางวาริน จันทา สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอค้า เขต 2
- (13) นายอดิศักดิ์ พิณฑา สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอค้า เขต 2
- (14) นายพายุ ทองอ่อน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอค้า เขต 2
- (15) นายจาตุรงค์ ศรีนามล สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอค้า เขต 2
- (16) นางสาวรสรณ์ สิงห์บุตดี สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอค้า เขต 2
- (17) นายสุนทร สุดแก้ว ปลัดเทศบาลตำบลหอค้า
- (18) นายอำนาจ วิธูระ หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลหอค้า
- (19) นางนิรัญ เดชเมือง หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและสวัสดิการสังคม
- (20) นางกัลยากร อจรรักษ์ หัวหน้าฝ่ายพัฒนารายได้ หอค้า
- (21) นายนवल สีชมภู หัวหน้าฝ่ายการโยธา
- (22) นางวงจันทร์ สีชมภู หัวหน้าฝ่ายปกครอง
- (23) นางจรรุวรรณ วิธูระ หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษา
- (24) นางนิตยา กิจจรรยา หัวหน้าฝ่ายบริหารงานคลัง
- (25) นางสาวปัญญารัตน์ สันติวิริยาภรณ์ หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน

สาธารณสุข

- (256) นางน้ำฝน ไชโยเย็น นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
- (27) นายอุดมศักดิ์ ทะนะบริหาร เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทา
- (28) นายอาทิตย์ คำวงษา นายช่างไฟฟ้าปฏิบัติงานหอค้า

4.2) ผู้นำทางธรรมชาติ

4.2.1) นายทวี เทพสุรินทร์ ผู้นำด้านประวัติศาสตร์ชุมชน

ขนบธรรมเนียม ประเพณี

- 4.2.2) นายเดือน เพชรบงกต ผู้นำด้านการจักสานจากไม้ไผ่
- 4.2.3) นายเชา นาหอค้า ผู้นำด้านการจักสาน จากไม้ไผ่
- 4.2.4) นายสมหมาย จันทรัตน์ ผู้นำด้านพากย์เรือยาว
- 4.2.5) นายบัญญัติ ศรีแก่น ครูเรือยาว

4.2.6) นายกัณยา นาหอคำ ผู้นำด้านประมงพื้นบ้าน

4.2.7) นายทรงศักดิ์ สายทองมาตร ผู้นำด้านประมงพื้นบ้าน

5) หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่ม

5.1) หน่วยงานราชการ

5.1.1) เทศบาลตำบลหอคำ

5.1.2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหอคำ

5.1.3) โรงเรียนหอคำพิทยาสรรค์

5.1.4) สถานีตำรวจภูธรหอคำ

5.2) องค์กร

5.2.1) สภาองค์กรชุมชนตำบลหอคำ

5.2.2) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหอคำ

5.3) ชุมชนบ้านหอคำหมู่ 1 และบ้านหอคำเหนือหมู่ 12 มีกลุ่มทั้งหมดดังนี้

5.3.1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหอคำ

5.3.2) กลุ่มเกษตรกรทำนา

5.3.3) กลุ่มโค-กระบือพระราชทาน

5.3.4) กลุ่มประมง

5.3.5) กลุ่มเกษตรริมโขง

5.3.6) กลุ่มนาแปลงใหญ่

5.3.7) กลุ่มแม่บ้านวัดป่าเทพวิมุตติหอคำ

5.3.8) กลุ่มเด็กเยาวชนคนน้ำของบ้านหอคำ

5.3.9) ชมรมผู้สูงอายุบ้านหอคำ

5.3.10) กองทุนหมู่บ้าน

5.3.11) กองทุนแม่ของแผ่นดิน

5.3.12) กลุ่มแม่บ้านลูกหยีักษ์

6) การสาธารณสุข

ประวัติการเจ็บป่วยของคนในตำบลหอคำ

ลำดับที่	โรค	จำนวนผู้ป่วย	ร้อยละของประชากร(%)
1	เบาหวาน	83	7
2	ความดัน	125	10
3	มะเร็ง	20	2
4	โรคระบบหายใจ	10	0.78
5	โรคระบบย่อยอาหาร รวมโรคในช่องปาก	4	0.3

ตารางที่ 4.3 การสาธารณสุข (ที่มา : โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหอคำ)

7) สถานที่สำคัญ

- 7.1) วัดสุวรรณราชคารม เป็นวัดประจำหมู่บ้านหอคำหมู่ที่ 1 ซึ่งเป็นที่ตั้งของหอคำ
- 7.2) วัดพระตุ้มแสนพลบ้านหอคำเหนือ เป็นวัดประจำหมู่บ้านหอคำเหนือหมู่ที่ 13
- 7.3) วัดป่าเทพวิมุตติบ้านหอคำ
- 7.4) ศาลเจ้าพ่อกุดเป่งเป็นที่เคารพ สักการะของชาวประมงและคนทั้งตำบลหอคำ

4.1.3 ด้านเศรษฐกิจ

จากการเก็บข้อมูลชุมชนหมู่ที่ 1 และ 13 ตำบลหอคำ พบว่าอาชีพของคนในชุมชนมีทั้งอาชีพหลักและอาชีพรองซึ่งมีข้อมูลดังต่อไปนี้

1) อาชีพ

อาชีพหลัก ได้แก่

ทำสวนยางพารา/ทำนา	จำนวน	239	คน
ค้าขาย	จำนวน	25	คน
ข้าราชการ	จำนวน	54	คน
รับจ้างทั่วไป/ลูกจ้าง	จำนวน	39	คน
นักเรียน/นักศึกษา	จำนวน	35	คน
อื่นๆ	จำนวน	8	คน

อาชีพรอง ได้แก่

ปลูกลูกหยี	จำนวน	9	คน
ปลูกผักสวนครัว	จำนวน	26	คน
ประมงพื้นบ้าน	จำนวน	25	คน
การเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ เป็ด โคและกระบือ	จำนวน	34	คน
เกษตรริมโขง	จำนวน	17	คน

อาชีพเสริม คือการทำผลิตภัณฑ์ในกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มแปรรูปลูกหยี กลุ่มข้าวซ้อมมือ การจักสาน การทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มทำกล้วยแปรรูป

2) ที่มาของรายได้

1) การประกอบอาชีพต่างๆ	จำนวน	171	คน
2) ลูกหลานส่งให้	จำนวน	39	คน
3) สวัสดิการของรัฐ	จำนวน	8	คน
4) อื่นๆ โปรรณะ			

3) ที่มาของรายจ่าย

1) เพื่ออุปโภคบริโภค	จำนวน	665	คน
2) การศึกษา	จำนวน	96	คน
3) สุขภาพ	จำนวน	270	คน
4) การชำระหนี้	จำนวน	490	คน
5) งานสังคม	จำนวน	679	คน

4) เงินออม

การเก็บออมเงินของคนในชุมชนส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบเงินออมกับสถาบันการเงินในชุมชน กองทุนในชุมชนรูปแบบต่างๆเช่นกองทุนสวัสดิการชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มฌาปนกิจ กองทุนที่ดินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

5) หนี้สินของคนในชุมชน

1) ในระบบ

1) สถาบันการเงินชุมชน	จำนวน 56 คน
2) ธนาคาร	จำนวน 78 คน

2) นอกกระบบ

1) หนี้นอกระบบ	จำนวน 14 คน
2) ยืมจากญาติ พี่น้อง	จำนวน 317 คน

4.1.4 ด้านทรัพยากร

รูปที่ 4.2 แผนที่ทำมือแสดงอาณาเขตและทรัพยากรการเกษตรของตำบลโคกสี

1) ทรัพยากรดิน

1.1) ที่อยู่อาศัย	จำนวน 1,374 ไร่
1.2) ที่ดินทำกิน	
ที่นา	จำนวน 2,307 ไร่
ที่สวน	จำนวน 5,535 ไร่
อื่นๆ	จำนวน 1,053 ไร่
1.3) ที่ดินสาธารณะ	
ป่าชุมชน	จำนวน 500 ไร่
ที่สาธารณะ	จำนวน 1,795 ไร่

ดินบริเวณริมฝั่งโขงถือเป็นทรัพยากรดินที่มีความสำคัญของคนในชุมชนคนหอคำในการเลี้ยงปากท้อง เพราะดินบริเวณริมฝั่งโขงมีลักษณะเป็นดินเหนียวปนทรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ ใช้ในการเพาะปลูกเพื่อหารายได้ให้กับคนในครอบครัวถือเป็นแหล่งความมั่นคงทางอาหารที่มีมาช้านานแต่ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงจากน้ำมีมนุษย์แม่น้ำโขงมีความแปรปรวนทำให้เกิดภาวะน้ำโขงขึ้น-ลง

ผิดปกติ ซึ่งในฤดูกาลเพาะปลูกบ่อยครั้งน้ำท่วมผลผลิตทำให้เกิดความเสียหายต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
จึงทำให้หลายครอบครัวในชุมชนต้องหันเหไปหาอาชีพอื่น ทำให้อาชีพที่มีมาแต่บรรพบุรุษเริ่มเลือนหายไป

2) ทรัพยากรน้ำ

ทรัพยากรน้ำ เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อคนในชุมชนตำบลหอคำเพราะใช้ในการ
สาธารณสุขปีละ 20 % ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 25 % ประกอบอาชีพการประมง 50 % แหล่งพักผ่อนหย่อน
ใจ 5 %

4.1.5 ด้านวัฒนธรรม

1) ความเชื่อ

1.1) ความเชื่อด้านศาสนา

ความเชื่อทางศาสนาทั้งสองชุมชนนับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อด้านพุทธ เข้าวัด ฟัง
ธรรม ผู้เฒ่าผู้แก่ใส่บาตรตอนเช้าให้ลูกหลานได้เห็นเป็นตัวอย่างอยู่มีได้ขาด วันสำคัญทางพุทธศาสนาจะช่วยกัน
พัฒนาหมู่บ้านแต่ก่อนมีชาวบ้านจำนวนมากออกมาร่วมกิจกรรมแต่ทุกวันนี้ไม่ค่อยมีคนเพราะสาเหตุข้างต้นที่
เล่ามามีส่วนทำให้คนในชุมชนไม่สนใจกิจกรรมต่างๆในชุมชน วันพระในชุมชนจะมีเรื่องราวที่เป็นจุดเด่นคือ
ชาวประมงที่ทำอาชีพนี้จะหยุดหาปลาทั้งหมดเพราะเชื่อว่าการหาปลาในวันพระจะเป็นการทำบาปอย่างมาก
ทุกวันนี้ศาสนาพุทธยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนอยู่ไม่ได้เปลี่ยนแปลง

1.2) ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์

(1) “เจ้าพ่อกุดเป่ง” หรือ “ปู่คำแดง” แต่คนในชุมชนนิยมเรียกว่าเจ้าพ่อกุดเป่งเพราะ
เรียกตามภูมินิเวศน์ที่ท่านพำนักอยู่ เพราะคนหอคำเชื่อว่าเจ้าพ่อกุดเป่ง เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้อง รักษา
คุ้มครอง ดูแลหนองกุดเป่งและป่าไม้บริเวณนั้นทั้งหมด รวมถึงความเชื่อด้านการปกป้อง คุ้มครองให้คนใน
ชุมชนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง คุ้มครองให้หมู่บ้านปลอดภัยจากภัยพิบัติต่างๆการบอกกล่าวให้ประสบ
ความสำเร็จในชีวิต การบอกกล่าวให้หายจากการเจ็บไข้ได้ป่วยและการอัญเชิญเจ้าพ่อขึ้นประทับบนเรือ
เทพบุตรหอคำทุกครั้งที่มีประเพณีแข่งเรือยาวและได้รับชัยชนะกลับมาทุกครั้ง ด้วยความเชื่อ ความศรัทธาชาว
ชุมชนหอคำจะมีการเลี้ยงขึ้น เลี้ยงลง การเลี้ยงขึ้นคือการเลี้ยงหลังฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงระหว่างเดือน
ธันวาคมถึงเดือนมกราคม การเลี้ยงลงคือการเลี้ยงก่อนที่จะลงทำนาในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคมถึง เดือน
มิถุนายน ทุกคนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ เยาวชน ลูกเล็กเด็กแดงต่างพากันไปรวมตัวกันที่หน้าศาลเจ้า
พ่อกุดเป่งที่อยู่ในบริเวณริมหนองกุดเป่ง เพื่อร่วมแสดงความเคารพโดยการกราบไหว้บูชา โดยผ่าน”จ๊า” ตาม
ความเชื่อของคนในหมู่บ้านคือตัวแทนที่สามารถบอกกล่าวและสื่อสารกับเจ้าพ่อได้ เครื่องเซ่นไหว้ที่ใช้ในการ
ถวายจะประกอบไปด้วย หัวหมู ไก่ต้ม เหล้า บุหรี่ และอาหารคาวหวานต่างๆ ที่ชาวบ้านหลายๆคนนำมา
รวมกันเพื่อแสดงความเคารพต่อศาลเจ้าพ่อกุดเป่งเรื่อยมา

จากคำบอกเล่าของคุณพ่อทวี เทพสุรินทร์ อายุ 75 ปี ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านและ
เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์คนหอคำได้เล่าว่า “ตั้งแต่จำความได้ก็ได้ยินชื่อและรู้จักเจ้าพ่อแล้ว และมี
พิธีกรรมกราบไหว้บูชาทุกปีจนถึงทุกวันนี้ “เจ้าพ่อกุดเป่ง” หรือ “ปู่คำแดง” มีรูปร่างใหญ่ใส่โจงกระเบนสีม่วง
สะพายย่ามสีแดง ไม่ใส่เสื้อ ชอบบุหรี่และเหล้าต้ม มีเต้าเป็นพาหนะ หรือที่เรียกว่าควายเจ้าพ่อที่ใช้ขึ้น
ประทับในการเดินทางเพื่อไปประชุมบนสวรรค์และการไปช่วยเหลือมนุษย์ในที่ต่างๆ หลายครั้งที่เจ้าพ่อกุดเป่ง
ได้แสดงอิทธิฤทธิ์และปาฏิหาริย์ถ้ามีใครไปรุกรานหรือทำอะไรที่เป็นการละเมิดท่าน มีครั้งหนึ่งคนในหมู่บ้าน
ใกล้เคียงได้เข้ามาหาสัตว์ในป่าคุยกกลางได้ตัวเห็นไปหัวตัว หลังจากนำไปประกอบอาหารทาน คนที่นำสัตว์

เหล่านั้นนั้นไปได้ตายลงไปที่ละคนๆ ต่อเนื่องกันห้าคนตามลำดับ สร้างความหวาดกลัวและเป็นที่เลื่องลือให้คนหมู่บ้านนั้นไม่กล้าเข้ามาลวงล้ำในป่าอีกเลย ทุกคนในชุมชนจะรู้ว่าห้ามหาปลา ลำสัตว์และทำไร่ทำนาในวันพระ เพราะมีหลายครั้งหลายเหตุการณ์ที่มีใครละเมิดก็จะมีอันเป็นไป บางคนไปไถนาวันพระ รถไถนาดับไปใช้งานไม่ได้ต้องไปขอมาเจ้าพ่อรถไถนาคนนั้นติดแล้วนำกลับบ้านไม่ได้ทำงาน เพราะถือว่าเป็นการลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ และก็ยังมียี่สิบหลายเหตุการณ์ที่เล่าต่อกันมาหลายเรื่อง ที่เป็นการแสดงอิทธิฤทธิ์ของ เจ้าพ่อกุดเป่ง แห่งนี้” ปัจจุบันสถานที่บริเวณหนองกุดเป่งได้มีการทำแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา ห้ามมีการจับสัตว์น้ำทุกชนิดโดยทำป้ายห้ามอย่างชัดเจน โดยการนำของ คุณจินตนา เกสรสมบัติ ผู้นำชุมชนบ้านหอคำและชาวบ้านเพื่ออนุรักษ์ไว้เป็นเวลา 2 ปีแล้ว

จากการพัฒนาสังคมที่มุ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและกระแสการพัฒนาสังคมแบบโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นชุมชนแบบดั้งเดิมที่มีลักษณะของการพึ่งพาอาศัย มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันภายในอดีตเกิดการเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบันความเป็นอยู่ของชุมชนเกิดความแตกแยก ขาดความสามัคคี และมีความเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น ทำให้ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ที่เคยดำรงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก เด็ก เยาวชน ในชุมชนประพฤติปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม ขาดสัมมาคาราวะ กาลเทศะ ทำตัวมั่วสุมติดยาเสพติด ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม และรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอก รับสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาทำให้ชุมชนเกิดปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย ถึงแม้ความเชื่อ ของคนในชุมชน เรื่องของศาลเจ้าพ่อกุดเป่ง ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคนชุมชน บ้านหอคำก็ตาม ก็ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่สนใจ ไม่ใส่ใจในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์นี้เลย บางส่วนที่เข้าไปร่วมพิธีกรรมนี้ก็ไปอย่างไม่มีความเข้าใจในพิธีกรรมนี้ ว่ามีความสำคัญอย่างไร มีความเป็นมาอย่างไร ถ้าไม่มีพิธีกรรมนี้จะเกิดอะไรขึ้นกับชุมชนและที่สำคัญจะสืบทอดพิธีกรรมนี้ไว้ให้รุ่นต่อไปได้อย่างไร โดยเฉพาะเด็กเยาวชนที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพิธีกรรมนี้ และที่สำคัญพิธีกรรมนี้จัดขึ้นมีความเปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างมากมาย ยุคปัจจุบันพิธีกรรมได้จัดขึ้นอย่างใหญ่โต อาหารเช่น ไห้ว มากมาย มีมหรสพคั้งงัน เกิดให้มีความสนุกสนาน รื่นเริงต่อคนที่เข้ามาร่วมพิธี แต่ถึงอย่างนั้น นอกจากการร่วมพิธีนี้แล้ว คนในชุมชนก็ยังมีความเห็นแก่ตัว ไม่มีความสามัคคี (สังเกตจากการไม่มาร่วมประชุมหมู่บ้าน) คนในชุมชน (บางส่วน) ยังมีการลักลอบหาปลา และตัดต้นไม้อยู่เป็นประจำ

(2) ความเชื่อเรื่องน้ำโขงหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแม่น้ำโขง บ้านหอคำหมู่ 1 และหมู่ 13 ที่มีพื้นที่ติดแม่น้ำโขง มีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพิงสายน้ำที่ยาวใหญ่แห่งนี้เพื่อดำเนินชีวิต เช่น อาชีพประมงพื้นบ้าน เกษตรริมโขง น้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภค ทุก ๆ ปีในช่วงขึ้นปีใหม่หรือราวๆ ต้นเดือนมกราคม ชาวประมงที่อาศัยหาปลาในแม่น้ำแห่งนี้ประมาณ 25 ลำเรือและกลุ่มที่ทำเกษตรริมโขง จะพากันทำพิธีกรรมอย่างหนึ่งเรียกว่า “พิธีเลี้ยงรวง” หรือ “การบูชาแม่น้ำโขง” โดยคนในชุมชนเชื่อว่า มีผีน้ำและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแม่น้ำ การทำพิธีคนในชุมชนจะนำเอาเครื่องเช่น ไห้ว ไก่ต้ม หวีหมู ไก่ต้ม ขนมหวานต่างๆ ผลไม้ ข้าวเหนียวหนึ่ง ที่สำคัญต้องมีเหล้าขาวและน้ำแดงเพื่อเซ่นไหว้ด้วยชาวประมงจะพากันจุดธูปเรียงรายตามหาดทราย แล้วทำพิธีบอกกล่าวและขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองพวกเขาให้การทำมาหากินในแม่น้ำโขงไม่มีปัญหาอุปสรรคใดๆ ในแต่ละปี จากนั้นรองจันทูปหมดควันเป็นอันเสร็จพิธีแล้วนำเอาของเซ่นไหว้มารับประทานร่วมกันเป็นอันเสร็จพิธี

2) บุญ (ฮีต12)

2.1) บุญมหาชาติหรือบุญผะเหวด เป็นการนำเรื่องราวของ ภาพเขียนพระพุทธรูปประวัติและการเทศน์เรื่องผะเหวดสันตรชาดกหรือเทศน์มหาชาติ กัณฑ์ 13 กัณฑ์มาถ่ายทอดเป็นเรื่องราวให้คนในชุมชนรับรู้และเข้าใจความเป็นมาของบุญและเพื่อระลึกถึงผะเหวดสันตรผู้ซึ่งบริจาคทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้ายหรือมหาชาติของพระพุทธองค์ก่อนจะเสวยชาติและตรัสรู้เป็น พระพุทธเจ้า โดยบุญผะเหวดนี้ทาง

ชุมชนได้มีการสืบสานมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายเป็นบุญที่จัดขึ้นทุกปี ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม โดยมีทางผู้นำชุมชนเป็นหลักในการจัดงานและมีชาวบ้านทุกหลังคาเรือนออกมาช่วยกันที่วัดบุญผะเหวดถือเป็นการรวมบุญหลายๆบุญในงานเดียว ได้แก่ บุญประทายข้าวเปลือก โดยคนในชุมชนจะนำข้าวเปลือกมารวมกันในวันแรกเพื่อทางวัดจะได้ใช้ในการจัดงาน บางส่วนก็เอาไปขายเพื่อเอาเงินมาใช้สาธารณประโยชน์ทางศาสนาในวัด เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ และส่วนอื่นๆตามสมควร ในสมัยก่อนการจัดงานบุญนี้จะมีความสุขสนุกสนานมาก ก่อนวันงานจะมีการเตรียมการ บ้านหอคำทั้งสองหมู่บ้านนี้จะช่วยกันเตรียมและตกแต่งสถานที่วัดโดยแต่ละบ้านจะทำดอกไม้จากวัสดุต่างๆ เช่น ธิบับัน กระดาษทิชชู หลอดและวัสดุจากธรรมชาติ มาช่วยกันตกแต่งบริเวณวัดเตรียมข้าวเพื่อทำขนมเช่น ข้าวโป่งหรือภาษาที่นี้เรียกข้าวเขียบ ขนมต้มต่างๆและขนมจีนหรือข้าวปุ้น คนในชุมชนจะทำข้าวปุ้นหรือขนมจีนไว้ค่อนข้างเยอะเพื่อต้อนรับญาติพี่น้องที่มาทำบุญจากหมู่บ้านอื่น (ปัจจุบันคนในชุมชนไม่นิยมทำขนมจีนแล้วเพราะยุ่งยากและต้องใช้เวลาในการหมักนานจึงได้มีการสั่งซื้อจากแม่ค้าที่ทำ) เมื่อถึงวันงานตลอดทั้งวันจะมีผู้คนจากหมู่บ้านอื่นมาทำบุญโดยนำต้นเงินมาถวายที่วัด จากนั้นช่วงบ่ายไม่มีการร่วมกันแห่ผะเหวดสัณตธเข้าวัด ตอนกลางคืนมีมหรสพเพื่อคบงัน เช่น รำวงชาวบ้าน หมอลำเรื่องต่อกลอน เป็นต้น

2.2) บุญสงกรานต์ บุญสงกรานต์ของบ้านหอคำหมู่ 1 และหมู่ 13 ถือเป็นงานบุญที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของคนในชุมชนสองหมู่บ้าน โดยสถานที่จัดกิจกรรมของคนในชุมชนคือวัดที่มีถึง 3 วัด ได้แก่ วัดป่าเทพวิมุตติหรือวัดป่ามีพระครูสุทธธรรมญาณ รัตนยาโน เป็นเจ้าอาวาสและเจ้าคณะอำเภอเมืองบึงกาฬ วัดสุวรรณราชดาราหรือวัดกลางที่เป็นวัดเก่าแก่ประจำตำบลและวัดบ้านหอคำเหนือซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านหอคำเหนือ หมู่ 13 โดยวันที่ 13 เมษายน จะมีการร่วมทำบุญตักบาตรในตอนเช้า พอถึงตอนภาคบ่ายทางชุมชนทั้งสองหมู่บ้านจะเอาพระพุทธรูปขึ้นรถที่ตกแต่งด้วยดอกไม้สวยงามแล้วทำการแห่รอบทั้งสองหมู่บ้าน พร้อมทั้งมีการแห่นางสงกรานต์ โดยกลุ่มเด็กๆเยาวชนในหมู่บ้านก็จะมีกรฟ้อนรำในขบวนแห่นั้นด้วย ในเวลานั้นคนในชุมชนจะเตรียมโอ่ง และถังรองน้ำและทำน้ำอบน้ำหอมไว้เพื่อสรงน้ำขบวนแห่ที่หน้าบ้าน เมื่อขบวนแห่มาถึงผู้คนที่ออกมาสรงน้ำพระ นางสงกรานต์แล้วเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน วันที่ 14 ของทุกปีทางชุมชนจะมีการจัดพิธีสรงน้ำผู้เฒ่า ผู้แก่ ผู้หลักผู้ใหญ่ในชุมชนบางปีจะมีพิธีการสรงน้ำและผูกแขนให้ผู้เฒ่าผู้แก่ด้วย ตบท้ายด้วยการกินข้าวร่วมกันอย่างมีความสุขกันถ้วนหน้า วันที่ 15 เป็นวันสุดท้ายของช่วงบุญสงกรานต์เป็นวันครอบครัวลูกหลานจะทำอาหารกินด้วยกันในครอบครัวและไปเที่ยวสถานที่ต่างๆด้วยกัน และในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 ของทุกปี คนในชุมชนถือเป็นวันสุดท้ายของบุญสงกรานต์ จะมีการแห่ดอกไม้ ซึ่งเป็นพิธีอันเก่าแก่ที่สืบทอดต่อกันมา โดยผู้นำและคนในชุมชนจะจัดเตรียมเครื่องเสียง เครื่องดนตรีขึ้นรถแล้วออกไปที่ทุ่งนาเพื่อไปเก็บดอกไม้ในป่าและตามทุ่งนามาประกอบการทำพิธีที่วัดแล้วมีการสรงน้ำพระด้วยน้ำอบน้ำหอมส่งท้ายบุญสงกรานต์ เป็นอันว่าสงกรานต์ของปีนั้นๆสิ้นสุดลงอย่างมีความสุข

2.3) บุญเบิกบ้าน สำหรับบ้านหอคำทั้ง ๒ หมู่บ้านมีการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 19 เมษายน 2561 ตรงกับวันขึ้น 5 ค่ำ เดือน 6 เนื่องจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนเห็นว่าคนในชุมชนไม่สามัคคีกัน ชุมชนไม่สงบสุข มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน จึงรื้อฟื้นบุญเบิกบ้านขึ้นมาใหม่ เพื่อชำระล้างสิ่งที่เป็นเสนียดจัญไร อันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนไม่อยู่เย็นเป็นสุข และขอฝนแล้งซึ่งเชื่อว่าจะทำให้ฝนตกและคนในหมู่บ้านก็จะอยู่เย็นเป็นสุข เพราะจะได้ทำนาไร่นาตามฤดูกาล

2.4) บุญบั้งไฟ บุญบั้งไฟของคนในชุมชนนี้ไม่เน้นและไม่มีพิธีกรรมเพราะทางเทศบาลตำบลหอคำที่เป็นผู้จัดงานจะไปจัดที่ชุมชนที่ในเขตเทศบาลคือบ้านโคกสะอาดโดยมีแค่การแห่ที่ไม่

ยิ่งใหญ่เท่าไรและก็จุดบั้งไฟของแต่ละหมู่บ้านเท่านั้น เพราะในปัจจุบันบุญบั้งไฟจะเป็นการเล่นการพนันส่วนใหญ่

2.5) บุญเข้าพรรษาเป็นบุญที่ทางชาวบ้านก็ถือว่าเป็นอีกบุญใหญ่ที่เราในชุมชนสองหมู่บ้านยึดถือ บุญเข้าพรรษาคือบุญที่ชาวบ้านทุกครัวเรือนต่างต้องเตรียมอาหารหวานคาวหลากหลายชนิดเพื่อจะได้ทำบุญช่วงเช้าของวันเข้าพรรษา พ่อแม่ปู่ย่าตายายคนเฒ่าคนแก่จะเตรียมตัวอย่างดี ออกมาวัดตั้งแต่เช้า ผู้เฒ่าที่เป็นผู้หญิงจะจัดเตรียมขันหมากเบ็ง พานบูชาและดอกไม้เพื่อใช้ในพิธีกรรม เช้าๆชาวบ้านจะทยอยกันมาเพื่อตักบาตรทำบุญมีผู้คนหลากหลายทุกเพศทุกวัยออกมารวมกันใส่บาตรที่วัดทั้ง 3 วัดเพื่อเป็นการทำบุญตามประเพณีและเป็นสิริมงคลต่อตัวเองและครอบครัวและหลังจากทำบุญในช่วงเช้าแล้วชาวบ้านก็จะพากันเริ่มทำความสะอาดบริเวณรอบๆหมู่บ้านช่วยกัน

2.6) บุญเดือนเก้าหรือบุญข้าวประดับดิน คือ บุญที่ทำในวันแรมสิบสี่ค่ำ เดือนเก้า (ประมาณเดือนสิงหาคม) เป็นการนำข้าวปลา อาหาร คาวหวาน ผลไม้ หมาก พลู บุหรี่ อย่างละเล็ก อย่างละน้อย แล้วห่อด้วยใบตองทำเป็นห่อเล็กๆ นำไปวางตามโคนต้นไม้ใหญ่หรือตามพื้นดินบริเวณรอบๆ เจดีย์หรือโบสถ์ เป็นการทำบุญที่ชาวบ้าน จัดขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว เนื่องจากคนในชุมชนมีความเชื่อถือสืบต่อกันมาแต่โบราณว่ากลางคืนของเดือนเก้าดับ(วันแรม 14 ค่ำ เดือน 9)เป็นวันที่ประตูนรกเปิดยมบาลจะปล่อยให้ผีนรกออกมาเยี่ยมญาติในโลกมนุษย์ ในคืนนี้คืนเดียวเท่านั้นในรอบปี ดังนั้นจึงพากันจัดห่อข้าวไว้ให้แก่ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้ว

2.7) บุญเดือนสิบ บุญข้าวสาก จะจัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เวลาประมาณ 9 - 10 โมงเช้า ชาวบ้านจะนำอาหารที่เตรียมถวายพระสงฆ์และห่อข้าวน้อยซึ่งมีอาหารคาวหวานอย่างละเล็กละน้อยนำมาผูกกันเป็นพวงแล้วนำไปเลี้ยง "ผีตาแฮก" ที่นาของตนเองด้วย โดยมีความเชื่อว่าจะทำให้ผีตาแฮกพอใจ และช่วยดูแลข้าวกล้าในนาให้งอกงามสมบูรณ์ ตลอดจนช่วยขับไล่ศัตรูข้าวได้แก่ นก หนู ปูนา ไม้ให้มาทำลายต้นข้าวในนาอีกส่วนหนึ่ง เมื่อนำอาหารมาถึงศาลาวัดที่จะทำบุญแล้ว ชาวบ้านจะเขียนชื่อของตนลงในกระดาษ ม้วนลงใส่ในบาตร แล้วนำไปให้พระเณร จับสลากที่อยู่ในบาตร พระเณรจับได้สลากของใครผู้เป็นเจ้าของพาข้าวและเครื่องปัจจัยไทยทานก็นำไปประเคนให้พระรูปนั้น

2.8) บุญออกพรรษาบุญออกพรรษาเดือนตุลาคมของทุกปี เป็นบุญอีกบุญหนึ่งที่ทางชุมชนเองเตรียมพร้อมหลายเรื่องตามฮีตคองพ่อแม่ปู่ย่าตายาย เนื่องจากว่าช่วงของการเข้าพรรษาลอดระยะเวลา 3 เดือนเต็มที่ชาวบ้านตั้งมั่นในการทำมาดีและลดละเลิกอบายมุขต่างๆไม่ว่าจะเป็นการเล็ดดื่มเหล้าหรือเล่นการพนัน เช้าของวันออกพรรษาชาวบ้านในสองหมู่บ้านจะจัดเตรียมของเพื่อทำบุญตักบาตรที่วัดตามประเพณี แต่ช่วงสายๆจะมีการรวมตัวกันของชาวบ้านทุกกลุ่มวัยเพื่อทำเรือไฟร่วมกัน การทำเรือไฟของคนทั้งสองชุมชนนี้เชื่อกันว่าเป็นการขอพร การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแม่น้ำคงคาผู้หล่อเลี้ยงชีวิตลูกหลานที่นี่ การทำเรือไฟของคนที่นี่คือการนำเอาไม้ไผ่ลำยาวๆหลายลำมาผูกมัดติดเข้าด้วยกันเป็นรูปเรือและนำเอาวัตถุที่ทำให้เกิดแสงไฟเช่นขวดเครื่องดื่มบำรุงกำลัง(เอ็มร้อย) มาใส่น้ำมันที่ซุกกับเชือกฝ้ายและทำให้เกิดแสงสว่างสวยงามประดับประดาให้สวยงามเต็มลำเรือเพื่อจะได้จุดในเวลากลางคืน ช่วงหัวค่ำ ชาวบ้านในชุมชนจะออกมารวมตัวกันที่ริมน้ำโขงเพื่อรอดูปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอีกอย่างหนึ่งที่คนที่นี่เชื่อกันว่า นี่คือน้ำบั้งไฟพญานาค บั้งไฟพญานาคเป็นลูกไฟดวงเล็กๆสีแดงสุกที่ขึ้นมาจากผิวน้ำน้ำโขงที่พุ่งขึ้นมาโยไม่มีเสียงและกลิ่นอะไรทั้งสิ้น พวยพุ่งขึ้นมามากมายเป็นร้อยๆลูก ชาวบ้านบอกว่ามันการจุดบั้งไฟของ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแม่น้ำ คือพญานาคนั่นเอง คนที่นี้จะรอดูด้วยจิตใจจดจ่อว่าจะขึ้นมากแต่ละปีมากมายแค่ไหน และในช่วงระยะเวลาที่ใกล้ๆกันชาวบ้านหรือชาวประมงก็จะออกไปปล่อยเรือไฟให้มีแสงสว่างสวยงามเช่นเดียวกัน

2.9) บุญกฐิน บุญกฐินของชุมชนนี้จะเป็นการรวบรวมปัจจัยที่เป็นเงินบริจาคมา รวบรวมกันไม่ว่าจะเป็นของพี่น้องในชุมชนหรือลูกหลานที่ไปทำงานต่างจังหวัดและบางส่วนก็ส่งไปบอกบุญ ให้กับพี่น้องบ้านใกล้เคียงเพื่อจะได้มาตั้งต้นกฐินร่วมกัน บุญกฐินจะจัดขึ้นในเดือนตุลาคมและพฤศจิกายน แล้วแต่บางปี โดยในแต่ละปีจะมีการพูดคุยกันของคณะกรรมการหมู่บ้านว่าจะนำต้นกฐินนี้ไปทอดถวายที่วัด ไหนและมีวัตถุประสงค์เพื่อจะนำเงินปัจจัยนี้ไปทำอะไร เพราะการนำเงินกฐินที่ชาวบ้านรวมกันมาคือบุญคุณ อันยิ่งใหญ่เพราะงานบุญกฐินจัดได้ปีละครั้งแต่งงานบุญผ้าป่าจะจัดได้ตลอดทั้งปี งานบุญกฐินในปัจจุบันก็จะมี ช่วงของตอนเช้าที่จะจัดให้มีการใส่บาตรยังวัดที่ชาวบ้านจะทอดต้นกฐินและพอช่วงสายก็จะมีการแห่ต้นกฐิน รอบๆบริเวณวัด มีขบวนพอรำจากเด็กๆในชุมชนและหลังจากแห่เสร็จก็จะนบยอดเงินเพื่อถวายแก่พระสงฆ์ใน วัดนั้นๆ

3) ประเพณี

3.1) ประเพณีแข่งเรือยาว ถือเป็นประเพณีที่มีมาแต่โบราณ ที่ลูกหลานบ้านหอค้า ได้มีการสืบทอดประเพณีดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน การแข่งเรือในสมัยก่อนใช้เรือประมงที่ใช้ในการหาปลาใน แม่น้ำโขงเพื่อใช้เป็นกิจกรรมสันทนาการ เพื่อสร้างความสนุกสนาน และสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน หลังจากเสร็จสิ้นการหว่านกล้าดำนา ในช่วงฤดูน้ำหลาก โดยการแข่งขันมีตั้งแต่สองคนขึ้นไป จนถึงสิบคน แต่ ในปัจจุบันประเพณีแข่งเรือยาวบ้านหอค้าเป็นที่สร้างชื่อเสียงให้กับคนในชุมชนและเป็นการสร้างรายได้ให้คนใน ชุมชนเป็นอย่างมาก เริ่มจากปี พ.ศ.2553 ชาวบ้านหอค้าได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าอันหาที่สุดมิได้ คือการ แข่งขันเรือยาวประเพณีประจำปีที่มีถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี พระราชทานรางวัลมาให้ซึ่งถือได้ว่าเป็นเกียรติประวัติอันหาที่สุดมิได้กับคนในชุมชน สร้างความปลื้มปิติยินดี ให้กับคนในชุมชน

3.2) ประเพณีไหลเรือไฟในวันออกพรรษา จัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 หรือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ประเพณีไหลเรือไฟ มีความเชื่อว่าเป็นการบูชาอวยพระพุทธรูป การระลึกถึงพระคุณของ พระแม่คงคาและการบูชาพญานาคในลำน้ำโขง เรือไฟปัจจุบันนิยมออกแบบให้เข้ากับเหตุการณ์ เมื่อได้ภาพก็ เริ่มทำลวดลายของภาพ โดยส่วนที่จะก่อให้เกิดลายนั้น เป็นไม้ไผ่อันเล็ก ๆ และลวดคิดให้เป็นลาย ตามที่ ต้องการ พอถึงวันงานชาวบ้าน พระภิกษุสงฆ์และสามเณร จะช่วยกันทำเรือไฟ เพื่อไปลอยที่แม่น้ำ โดยเอาต้น กล้วยมาเสียบไม้ต่อกันให้ยาว วางสองแถว นำไม้ไผ่มาผูกไขว้เป็นตารางสี่เหลี่ยมและมัดด้วยลวดให้แน่น ต่อจากนั้นก็จะนำฝ้ายหรือผ้าแกมฉีกแล้วขลิบ ด้วยน้ำมันให้ชุ่มพอประมาณ นำไปผึ่งแดดประมาณ 6-7 วัน จนมีสีน้ำตาลเข้ม นำไปมัดและผูกด้วยลวด ภายในเรือจะนำกล้วย อ้อย เผือก มัน ฟานู้ง ฝ้ายหอม ใส่ไว้เพื่อเป็น ทานให้แก่ผู้สัญจรไปมาเมื่อถึงเวลาตอนเย็นชาวบ้านต่างพากันลงเรือและร้องเพลงกันอย่างสนุกสนานพอตอน ค่ำก็จุดไฟในเรือ ลากไปกลางน้ำแล้วปล่อยให้เรือลอยไปเรื่อยๆ โดยยังมีการควบคุมเรืออยู่แต่พอพ้นเขตหมู่บ้าน ก็จะมีคนมาเอาสิ่งของในเรือไปจนหมด

3.3) งานบวช สมัยก่อนลูกผู้ชายทุกคนต้องบวชเพื่อทดแทนคุณบิดามารดา ปัจจุบัน แนวคิดของการบวชเปลี่ยนไป คือ แต่ยังมีแนวคิดบวชเพื่อทดแทนคุณ, บวชเพื่อแก้บน, บวชเพื่อเข้ารับการ อบรมบ่มนิสัยและการปฏิบัติตัวให้อยู่ในศีลธรรมและพุทธศาสนาสำหรับเด็กและเยาวชนจะมีกิจกรรมบวชภาค ฤดูร้อน, บวชหน้าไฟเมื่อมีญาติพี่น้องเสียชีวิตโดยคนในชุมชนก็ยังคงวิถีเดิมๆเกี่ยวกับเรื่องการบวชเช่นเดิม

3.4) งานแต่งงาน เดิมเป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเพราะ เป็นการบ่งบอกว่าคนที่แต่งงานนั้นมีความเป็นผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบและเกิดจากความยินยอมของญาติ ผู้ใหญ่ มีขั้นตอนคือ การหาบ่าว การสู่ขอ การหมั้น การประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญ การจดทะเบียนสมรส

เมื่อก่อนการแต่งงานที่ชุมชนแห่งนี้จะมีการจัดงานแบบดั้งเดิมคือมีความเรียบง่าย สู่ขอไว้เป็นปีๆกว่าฝ่ายเจ้าบ่าวจะหาเงินทองสินสอดมาแต่งเจ้าสาวได้ต้องใช้เวลาค่อนข้างนานเนื่องจากเงินทองค่อนข้างหายากในยุคสมัยนั้น ต้องอาศัยการเก็บเงินจากการทำนา ขายข้าวได้ในแต่ละปีก่อน ถึงจะมาจัดงานได้ มีการล้มวัวล้มควายล้มหมูซึ่งเป็นสิ่งที่พอหาได้ในการเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน ทางฝ่ายหญิงก็จะเตรียมงาน ทำเหล้าหมัก(สาโท) เตรียมไว้เป็นเดือนๆซึ่งเป็นการทำงานแต่งที่มีความสุข ส่วนใหญ่ผู้คนในชุมชนสมัยก่อนจะอยู่เป็นคู่ชีวิตอย่างยั่งยืน ไม่ค่อยมีเลิกรา หย่าร้างเหมือนผู้คนสมัยนี้ (คุณพ่อเขา นาหอคำ เล่าให้ฟัง 12 พ.ค. 60) แต่ปัจจุบันก็ยังมีแนวคิดเดิมอยู่ แต่ผู้ปฏิบัติตามนั้นมีน้อยมากเพราะความรักของคนยุคใหม่ส่วนมากจะอยู่ด้วยกันก่อนการแต่งงาน ใช้การแต่งงานเป็นงานแสดงความรับผิดชอบของฝ่ายชาย ทำให้ลดลำดับขั้นตอนของพิธีการ เช่น บางงานจะเหลือเพียงแค่การสู่ขอแล้วจัดการพิธีบายศรีสู่ขวัญแบบเล็กๆ เป็นต้น

3.5) งานศพ งานศพของคนในชุมชนนี้เมื่อก่อนในยุคสมัยที่ยังไม่มีความเจริญเข้ามามากมายนัก การจัดงานศพในชุมชนจะเป็นงานที่เรียบง่ายเนื่องจากภาวะเรื่องฐานะ ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนทำให้การจัดงานตามมีตามเกิด เมื่อมีคนเสียชีวิตในชุมชนจะมีพี่น้องญาติมิตรสหายมาช่วยกันเตรียมงาน ซึ่งหลักๆก็จะมีงานในพิธีทางพุทธศาสนา เช่น การสวดอภิธรรมสามคืนและส่วนใหญ่งานจะจัดไม่ใช้เวลามากนักเพราะถ้าใช้เวลามากจะมีค่าใช้จ่ายมาก ตอนกลางคืนของงานจะมีญาติพี่น้อง ชาวบ้าน มีร่วมงานโดยจุดประสงค์คือมาอยู่เป็นเพื่อนทางครอบครัวผู้เสียชีวิต โดยจะมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นคือ วงไฟ วงไฮโล ซึ่งวัตถุประสงค์ในการมีกิจกรรมในสมัยก่อนมุ่งเน้นความสนุกสนานกลบเกลื่อนกับความโศกเศร้าที่เกิดขึ้นกับครอบครัวนั้นๆ งานศพในชุมชนเปลี่ยนไปเมื่อมีเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามา ผลกระทบที่เกิดขึ้นถึงแม้จะไม่ใช่วิทยาการมากมายแต่มันก็ทำให้ชุมชนเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติมากขึ้นทุกวันเช่นการร่วมงานวัตถุประสงค์คือการมาเล่นไพ่ เล่นไฮโลเป็นหลัก บางครอบครัวที่เจ้าภาพใจดีหน่อยจะมาเล่นการพนันเป็นการหาเงินเลยก็มี งานศพในชุมชนจะนิยมเคลื่อนศพไปเผาปนกิจ(ไปป่า) ในวันปกติ โดยการยกเว้นในการเผาศพในวันพุธเพราะมองว่าวันพุธเป็นวันแข่งส่วนใหญ่แล้ววันพุธจะนิยมเผาปนกิจสำหรับพระสงฆ์เท่านั้น

3.6) งานขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ของคนในชุมชนเป็นประเพณีที่คนในชุมชนทำมาตั้งแต่รุ่นสมัยปู่ย่าตายาย สำหรับผู้ที่ได้สร้างบ้านเรือนใหม่หรือกรณีที่ยกเสาเอกไว้ กรณียกเสาเอกชาวบ้านจะหาวันที่ฤกษ์งามยามดี ทางช่างที่เป็นชาวบ้านจะตอกเสาเข็มไว้ให้เรียบร้อยก่อน เตรียมดินเพื่อเตรียมทำพิธีและผูกโครงสร้างหลักที่มีความสูงจากฐานรากขึ้นมาถึงพื้นชั้นสองซึ่งโดยปกติจะมีความยาวตั้งแต่สามเมตรขึ้นไปแล้วรอไว้ซึ่งขั้นตอนนี้อาจน้อยต้องทำเสร็จเรียบร้อยก่อนทำพิธีหนึ่งวัน และเตรียมข้าวของคือเหรียญทอง เงินอย่างละ 9 เหรียญ หวายเสก 1 ชัน น้ำมนต์ 1 ชัน(พร้อมด้วยกำหญาคา 1กำ) ด้ายสายสิญจน์ 1 ม้วนเล็ก ทองคำปลิว 3 แผ่น ผ้าแพรสีแดงหรือสามสี ห่มเสาไว้ มีหน่อกล้วย อ้อยอย่างละ 1 หน่อ ไม้มงคล 9 ชนิด(ถ้ามีความประสงค์) ให้นำหน่อกล้วยและอ้อยอย่างละหน่อพร้อมผ้าสามสีและผ้าขาวม้ามาผูกติดกับเสาหลักต้นที่ทำพิธีขึ้นเสาเอกซึ่งอาจจะให้ช่างในชุมชนเป็นคนจัดการแต่บางหลังเจ้าของบ้านก็ทำเองขึ้นต้นเพื่อความเป็นมงคลซึ่งต้องให้เสร็จเรียบร้อยไม่งั้นจะไม่ทัน หลังจากนั้นจะเป็นพิธีที่จะทำในวันขึ้นเสาเอก ซึ่งเราอาจจะเชิญพราหมณ์มาทำพิธีให้ซึ่งเราเพียงตั้งโต๊ะรอ ส่วนพิธีในส่วนของการพราหมณ์ท่านจะนำมาเองหรือเราอาจจะเชิญพระที่วัดใกล้บ้านมาช่วยทำพิธีซึ่งถ้าเชิญท่านมาเราต้องตั้งโต๊ะและจัดจตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระ 1 ชุดและอาจจัดหาอาหารสำหรับฉันท์เพล แจ้งให้ท่านทราบ หรือบ้านบางหลังเราอาจจะให้ผู้หลักผู้ใหญ่มาเป็นประธานในพิธีก็ได้ และทุกครั้งในการลงเสาเอกต้องมีการขอขมากับเจ้าแม่ธรณีขอความเป็นสิริมงคลกับเจ้าของบ้านเองทุกครั้ง นั่นคือวิธีการลงเสาเอกในชุมชน แต่พอการสร้างบ้านเสร็จเรียบร้อย และทำการสร้างบ้านใหม่ พอบ้านเสร็จเจ้าของบ้านก็จะหาฤกษ์ยามในการทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การขึ้นบ้านใหม่แตกต่างกัน

เล็กน้อยตามฐานะของเจ้าของบ้าน ส่วนใหญ่การขึ้นบ้านใหม่ก็มีการทำบุญก็จะเน้นการทำบุญเลี้ยงพระ ตักบาตร รดน้ำมนต์ เพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลให้กับคนในครอบครัวในตอนเช้า โดยมีญาติมิตรพี่น้องในชุมชนมาร่วม เจ้าภาพก็จะเตรียมอาหารหวานคาวไว้สำหรับเลี้ยงพระและเลี้ยงผู้เข้าร่วมงานตามความเหมาะสม

3.7) การบายศรีสู่ขวัญ เป็นพิธีกรรมอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญกับคนในชุมชน โดยจะทำในวันที่มีการมงคล เช่น สู่ขวัญนา (งานบวช) งานรับตำแหน่งใหม่ สู่ขวัญในวันแต่งงานงานพิธีต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองที่มาเยี่ยมเยือนในหมู่บ้านชุมชนบายศรีสู่ขวัญส่งลูกหลานไปเป็นทหารหรือรับราชการเพราะมองว่าการไปรับใช้ชาติ ภาษา ชุมชน เรียกว่า ไปเป็นเจ้าเป็นนาย จะมีการบายศรีสู่ขวัญและเรียกขวัญหรือการเอ็นขวัญ คำสำคัญ...ขวัญเอ๊ย!! มาเด้อ มาเด้อขวัญเอ๊ย!!! ซึ่งพิธีกรรมนี้จะเสริมพลังใจเสริมพลังกายในการดำเนินชีวิตต่อไป คนอีสานและคนในสองหมู่บ้านนี้มีความภาคภูมิใจในพิธีกรรมเหล่านี้อย่างมาก เพราะเป็นพิธีกรรมที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของคนในชุมชน

4) การดำรงชีวิต

4.1) การเป็นอยู่ หมู่บ้านหอคำหมู 1 และหมู่บ้านหอคำเหนื่อหมู่ 13 เป็นสังคมที่อยู่อย่างเรียบง่าย เพึ่งพาอาศัยกันและมีความสามัคคีกันโดยมีผู้นำชุมชนเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์อันดีในชุมชน (เมื่อในอดีต) แต่ก็มีบางเรื่องในสังคมปัจจุบันที่ทำให้สังคมเหล่านี้เปลี่ยน เช่น วิถีในการทำมาหากิน ยุคสมัยที่ต้องใช้เงินนำหน้าความเป็นพี่เป็นน้องทำให้ความสัมพันธ์อันดีค่อยๆเลือนหายไป ส่วนลักษณะบ้านเรือนสมัยก่อนจะเป็นบ้านไม้ยกใต้ถุนสูง มีชานยื่นออกมาเพื่อรับลมเย็นๆให้คนในครอบครัวนั่งพักผ่อนหย่อนใจเวลาเลิกจากงานนาหรืองานต่างๆแต่ ณ.ปัจจุบัน เปลี่ยนไปตามยุคสมัยคือ เป็นบ้าน 2 ชั้น ครึ่งไม้ครึ่งปูนเพื่อความสะดวกสบายในการอยู่อาศัยมีเพียงบ้านบางหลังที่ยังคงหลงเหลือความเป็นอัตลักษณ์ของสมัยก่อนอยู่บ้าง

4.2) การกิน การกินของคนที่นี่ไม่ค่อยซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากหมู่บ้านสองหมู่บ้านติดแม่น้ำโขงและมีห้วย หนอง คลอง บึง ที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ยังคงมีอยู่ ยังไม่ถูกทำลายแหล่งอาหารมากนัก ทำให้วิถีของเราคือการ กินหรือการบริโภคยังคงบริโภคปลาเป็นหลัก กินผักเป็นอาหาร ปลาส่วนใหญ่จะหามาจากแม่น้ำโขงและน้ำที่เป็นแหล่งทำมาหากินในพื้นที่ชุมชน ถึงกระนั้นเอง แหล่งอาหารเหล่านี้ก็จะถูกทำลายไปที่ละน้อย ค่อยๆหมดไป เช่นการนำสารเคมี(ยาฆ่าหญ้า) ไปใช้ในสวนยางพาราซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณใกล้แหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์เรื่องปลา ผลกระทบคือปลาส่วนใหญ่ก็หายไปหมด ส่วนการบริโภคผัก ผักที่สองชุมชนนี้นิยมบริโภคคือผักที่เป็นผักธรรมชาติ เกิดขึ้นริมฝั่งโขงและบริเวณหนองน้ำ หรือมีบางคนไปเก็บเอาตามหัวไร่ปลายนามาบริโภคกัน การปลูกผักริมโขงค่อยข้างจะได้ผลดีเพราะตะกอนน้ำในแม่น้ำโขงค่อยข้างจะใช้เป็นปุ๋ยในการปลูกผักได้ ผักที่นิยมปลูกก็มีหลากหลายมาก เช่น กระหล่ำปลี ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วฝักยาว ต้นหอม กระเทียม ผักชี ผักกาด ผักกวางตุ้ง มะเขือ มะเขือพวง เป็นต้น

4.3) ภาษา พื้นถิ่นที่คนหอคำใช้ในการสื่อสารกัน คือภาษา ลาวเวียงจันทน์ เพราะเชื้อสายเชื้อชาติเรามาจากกษัตริย์ทางฝั่งประเทศลาว (ข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลจากหนังสือพงศาวดารลาวจากหนังสือของอาจารย์ไพฑูรย์ สัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ ประชาชนชาวบ้านในชุมชนและทีมวิจัยก็มีการรวบรวมข้อมูล) ภาษาของสองหมู่บ้านเป็นภาษาที่มีความนุ่มนวล ไพเราะ อ่อนหวานและอ่อนโยน น้ำเสียงจะนุ่มๆและช้าเนิบๆคล้ายกับภาษาของพี่น้องฝั่งลาวเวียงจันทน์ มันเป็นอัตลักษณ์ของสองชุมชนเราที่เรามีความภูมิใจอย่างมาก

4.4) การแต่งกาย ของคนในชุมชนสองชุมชนนี้ เรียบง่าย เน้นเป็นการแต่งกายแบบคนอีสานทั่วไปและเปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่เกิดขึ้น เมื่อก่อนจากการสัมภาษณ์กลุ่มตามอายุที่อยู่ในวัยผู้สูงอายุจะได้รับคำตอบว่า ผู้หญิงจะแต่งกายด้วยผ้าถุงและเสื้อแขนกระบอกหรือเสื้อคอกระเช้า(ภาษาท้องถิ่นเรียกเสื้อพวง)และผู้ชายส่วนใหญ่จะใส่กางเกงขาวาวและเสื้อเชิ้ต ผ้าขาวม้าจะใส่กันมากโดยเฉพาะผู้ชายโดยผ้าขาวม้าจะเน้นผ้าขาวม้าทอเมื่อ แต่ปัจจุบันการแต่งกายเปลี่ยนไปมาก การใส่ผ้าถุงจะไม่ค่อยมีเน้นความสะดวกสบายคือใส่กางเกง

4.2 สถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน

สถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน ทางทีมวิจัยได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์ เวทีประชุม สนทนากลุ่มและข้อมูลจากหน่วยงานราชการรวบรวมได้ดังนี้

4.2.1 ข้อมูลเยาวชน

1) จำแนกจำนวน อายุ เพศ

อายุ (ปี)	จำนวน(คน)	เพศ	
		ชาย	หญิง
ระหว่าง 8-12 ปี	18	12	6
ระหว่าง 13-15 ปี	22	8	14
ระหว่าง 16-18 ปี	7	2	5
ระหว่าง 19-25 ปี	6	3	3
รวม	53	25	28

ตารางที่ 4.4 จำแนกอายุเยาวชนจำนวน 53 คน

จากตารางแบ่งตามช่วงอายุ สรุปได้ดังนี้ อายุระหว่าง 8-12 ปี จำนวน 18 คน แบ่งเป็นหญิง 12 คน ชาย 6 คน อายุระหว่าง 13-15 ปี จำนวน 22 คน แบ่งเป็นหญิง 14 คน ชาย 8 คน อายุระหว่าง 16-18 ปี จำนวน 7 คน แบ่งเป็น หญิง 5 คน ชาย 2 คน อายุระหว่าง 19-25 ปี จำนวน 6 คน แบ่งเป็นหญิง 3 คน ชาย 3 คน

2) ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กำลังศึกษาระดับประถมศึกษา	3	5.66
กำลังศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น	48	90.57
กำลังศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	2	3.77
กำลังศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่า	0	0
กำลังศึกษาปริญญาตรี	0	0
จบการศึกษาแล้ว	0	0

รวม	53	100
-----	----	-----

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับการศึกษาเยาวชนจำนวน 53 คน

กลุ่มเยาวชนผู้ให้ข้อมูล เรียงลำดับตามการศึกษา ดังนี้ กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 90.57 ลำดับที่ 2 กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 5.66 และลำดับที่ 3 กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 3.77

4.2.2 สถานการณ์เยาวชนในพื้นที่

1) คุณค่าและความสำคัญของเยาวชน (ระดับครอบครัวและชุมชน)

เวทีถอดบทเรียน วันที่ วันที่ 19 พฤษภาคม 2560 ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนถึงประเด็นคุณค่าและความสำคัญของเยาวชนในพื้นที่บ้านหอคำหมู 1 และหอคำเหนือหมู่ 13 ว่าเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมาเด็กและเยาวชนถือเป็นกำลังของครอบครัว ชุมชนเป็นที่พึ่งและผู้แบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เพราะจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกอย่าง ทั้งในระดับครอบครัวหรือในชุมชนค่อนข้างจะชัดเจน เด็กเมื่อก่อนในสังคมชนบทเขาจะช่วยทำงานบ้าน ทำกับข้าว บางคนก็ช่วยพ่อแม่ขายของหรือแม้กระทั่งการทำงานนอกบ้าน เช่น ทำสวน ทำไร่ทำนา ทำการเกษตรในครอบครัว เพราะวิถีของคนหอคำคือการทำการเกษตรกรรมส่วนใหญ่ เด็กๆ บางส่วนพ่อแม่ผู้ปกครองจะปลูกฝังหรือสอนโดยการให้ลงมือปฏิบัติ เช่นพาเด็กๆออกไปด้วยเวลาที่ผู้แม่แม่ออกไปทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการทำประมงพื้นบ้าน หาปลาน้ำโขงและใส่เบ็ดใส่มอญและใช้ประโยชน์กับแม่น้ำต่างๆ ห้วย หนอง คลอง บึง การมีส่วนร่วมในระดับชุมชนก็จะช่วยในกิจกรรมของชุมชนทุกอย่าง กิจกรรมทำความสะอาดชุมชน กิจกรรมงานกีฬาของทางท้องถิ่นหรือกิจกรรมที่ผู้ใหญ่บอกให้ทำ ซึ่งนิสัยใจคอของเด็กๆ เมื่อก่อนจะไม่แข่งกร้าวเหมือนกับเด็กในปัจจุบัน

ปัจจุบันเยาวชนถือเป็นอนาคตของชาติ เป็นกลุ่มคนที่มีพลังอันสำคัญที่จะสามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชนในอนาคต เป็นผู้สืบทอดความรู้ ภูมิปัญญา และเป็นดวงใจของพ่อแม่และคนในครอบครัว เยาวชนควรได้รับการศึกษาที่ดี พ่อแม่ในยุคปัจจุบันจึงมุ่งเน้นเรื่องการศึกษาของลูกมากกว่าจะให้มาช่วยประกอบอาชีพเพราะผู้ใหญ่เองคิดว่าถ้าหากบุตรหลานของเขามีได้เรียนสูงๆจะสามารถทำงานและส่งเสียครอบครัวให้มีความสุขได้นั่นเอง แต่สังคม ณ ปัจจุบันมีเรื่องราวของเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์มากมายเช่น โทรศัพท์เป็นต้น ปัจจัยที่ทำให้จากการลงสัมภาษณ์ ทุกคนเองมองเห็นคุณค่าในตัวของเยาวชนที่หลากหลายเช่น เป็นผู้นำในอนาคต เป็นผู้สร้างบ้านแปงเมือง เป็นตัวอย่างของคนรุ่นหลัง และเป็นผู้ชี้แนวทางและนำแสงสว่างมาให้ชุมชนต่อไปได้

2) สถานการณ์ปัญหาของเยาวชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนทางทีมวิจัยได้รวบรวมจากการสังเกต การสัมภาษณ์
เวทีประชุมและข้อมูลจากหน่วยงานราชการ ซึ่งสามารถรวบรวมได้ดังนี้

2.1) ติดเกมส์/ติตโทรศัพท์ จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของเด็ก
และเยาวชนในชุมชน พบว่ามีเด็กและเยาวชนติดเกมส์/ติตโทรศัพท์ จำนวน 11 คน แบ่งเป็นหญิง 9 คน ชาย 2
คน เด็กๆ กลุ่มนี้ที่มีพฤติกรรมติดเกมส์หมายถึงเกมส์ที่เป็นการเล่นเกมที่อยู่ในมือถือเป็นส่วนใหญ่เพราะใน
ชุมชนทางหน่วยงานตำรวจไม่ให้เปิดร้านเกมส์ที่เป็นสิ่งมอมเมาเด็กๆ เด็กๆ กลุ่มนี้จะรวมตัวกันที่วัด(วัดกลาง)โดย
ใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตของวัดแห่งนี้เล่นเกม จ๊อบกลุ่มกันหลายคนและเล่นเกมที่เด็กติดจะเป็นเกมส์ต่อสู้กัน
นั้นหมายถึงอารมณ์หรือนิสัยของเด็กๆ ก็จะก้าวร้าวตามไปด้วย แต่โทรศัพท์ที่เด็กๆ นำมาเล่นกันจะมีทาง
ผู้ปกครองที่ซื้อให้ลูกส่วนใหญ่ เพราะเกิดจากความอยากให้ลูกสะดวกสบายในยุคสมัยนี้เอง

2.2) ต้มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรม
ของเด็กและเยาวชนในชุมชน พบว่ามีเด็กและเยาวชนที่ต้มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่เป็นประจำจำนวน 3 คน
เป็นเพศชายทั้งหมด การดื่มพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชนที่นี้โดยสาเหตุเกิดจากเห็น
พฤติกรรมของผู้ใหญ่บางกลุ่มที่จ๊อบกลุ่มดื่มเหล้ากันตอนเย็นๆ ของทุกวันทำให้เด็กในชุมชนซึมซับเอาวัฒนธรรม
เหล่านี้เข้าไปโดยไม่รู้ตัวส่วนการสูบบุหรี่ของเด็กๆ ก็เป็นการเห็นตัวอย่างจากผู้ใหญ่เช่นเดิมและอีกอย่างเด็กเอง
อยากรู้อยากเห็นและอยากลองนั่นเอง

2.3) สารเสพติด จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของเด็กและ
เยาวชนในชุมชน พบว่า มีเด็กและเยาวชนสารเสพติดจำนวน 1 คน เป็นเพศชาย การติดยาของเด็กคนนี้
เนื่องจากอายุของเด็กที่อยู่ในวัยที่อยากลองตลอดเวลาทำให้เด็กติดยาแต่สถาบันครอบครัวของเด็กเอง พ่อแม่
และพี่สาวก็คอยดูตลอดเวลาแต่ตัวเด็กเองก็ติดเพื่อนที่อยู่ในชุมชนอื่น(เด็กบ้านอื่นเข้ามาเป็นเพื่อน) ทำให้เกิด
พฤติกรรมที่เป็นเด็กติดยาเพราะพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ติดชายขอบประเทศลาวอยู่แล้วทำให้การเสี่ยงต่อเรื่องนี้
ค่อนข้างสูง

2.4) ขั้บรถจักรยานยนต์ซิ่ง/แว่น จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของ
เด็กและเยาวชนในชุมชน พบว่า มีเด็กและเยาวชนขั้บรถจักรยานยนต์ซิ่งจำนวน 11 คน เป็นเพศชายทั้งหมด
การที่เด็กกลุ่มนี้มีพฤติกรรมขั้บรถแรงและเสียงดังรบกวนชาวบ้านก็เนื่องจากว่าเด็กกลุ่มนี้เองส่วนใหญ่จะอาศัย
อยู่กับปู่ย่าตายายที่บ้านโดยผู้ปกครองไปทำมาหากินในเมืองหลวงทำให้เด็กก็ถูกตามใจจากผู้ปกครองซื้อรถให้
และอาศัยว่าปู่ย่าตายายตักเตือนไม่ฟังเด็กก็คึกคะนองและอยู่ในวัยรุ่นทำให้เกิดปัญหาแบบนี้ในชุมชนแต่ถ้ามี
ผู้ใหญ่ในชุมชนเห็นพฤติกรรมนี้ก็จะคอยว่าคอยเตือนอยู่เสมอ

2.5) ติดเพื่อน จากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน
ในชุมชน พบว่า มีเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมติดเพื่อนจำนวน 19 คน แบ่งเป็นหญิง 10 คน ชาย 9 คน การติด
เพื่อนของเด็กๆ กลุ่มนี้จากการสอบถามเป็นเพราะว่าเด็กเองขาดที่พึ่งในการพูดคุย ขาดที่ปรึกษาหารือที่ดี
เพราะเป็นครอบครัวเดี่ยวซะส่วนใหญ่ พ่อแม่ไม่อยู่ไปทำงานในกรุงเทพ ทิ้งไว้กับตายายทำให้ติดเพื่อนมากกว่า
ที่บ้านและบางส่วนไม่ช่วยงานที่บ้านเลยเลิกโรงเรียนมาก็ไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน เล่นโทรศัพท์บ้านเพื่อนถ้าเด็ก
เจอเพื่อนที่ดีก็จะดีไปแต่ถ้าเจอสังคมเพื่อนที่เลวร้ายเด็กก็จะเสี่ยงเสียคนเลยก็มี

และมีปัญหาอื่นอีกหรือไม่ เช่น เด็กก้าวร้าว เด็กไม่เชื่อฟังผู้ปกครอง เด็ก
ท้องก่อนวัยอันควร ติดการพนัน เห็นคุณค่าวัฒนธรรมดั้งเดิมน้อย เรียนไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ปัญหาการ
เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องจากสื่อต่างๆ และจากบุคคลใกล้ตัว แต่งกายไม่เหมาะสม เทียวกลางคืน นอน
ดึกตื่นสายพูดจาไม่เพราะ ไม่รู้จักกาลเทศะ เป็นต้น เนื่องจากหลายสาเหตุที่ทำให้เด็กเหล่านี้มีพฤติกรรมที่

เปลี่ยนไปในสังคมปัจจุบัน จากการลงเก็บข้อมูลของบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ ด้วยยุคแห่งเทคโนโลยีที่มันเข้ามากระทบวิถีชุมชนสิ่งของที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆเช่น โทรศัพท์ หรือสื่อทุกอย่างที่ส่งผลให้เด็กเหล่านี้ทำตามสื่อที่ไม่เหมาะสมอีกส่วนหนึ่งเองเพราะว่าในชุมชนเองมีผู้ใหญ่ที่ทำตัวไม่เหมาะสมให้เด็กเห็นเช่น การตั้งวงกินเหล้า ตั้งวงการพนันพ่อแม่บางคนทะเลาะกันพอกินเหล้าก็อารมณ์เปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดีทำให้เด็กเหล่านี้เห็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเกิดการเรียนแบบอีกส่วนหนึ่งเด็กก็ติดเพื่อนที่ไม่ดีอีกด้วย

การแก้ไขที่ผ่านมามีครอบครัวและผู้ปกครอง ทำได้เพียงบอกกล่าวตักเตือนอบรมสั่งสอนลูกหลาน กลุ่มที่ดีก็มี กลุ่มที่ไม่เชื่อฟังก็มี ในส่วนของชุมชนและผู้นำชุมชนจัดให้มีมาตรการทางสังคมในชุมชน สร้างธรรมนูญในชุมชน เทศบาลตำบลหอค้ามีการจัดกีฬาต้านยาเสพติด ประสานหน่วยงานราชการเป็นวิทยากรให้ความรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพเด็กและเยาวชน ประเด็น การส่งเสริมอาชีพ การให้ความรู้เรื่องยาเสพติดและการจัดตั้งแกนนำเด็ก/เยาวชนในชุมชนเพื่อสร้างบทบาทและเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแลเพื่อนๆ สภ.หอค้ามีการจัดอบรมสร้างเครือข่ายสายข่าวอาชญากรรมในชุมชน, โครงการอาสาสมัครตำรวจบ้าน, การป้องกัน เฝ้าระวังและการส่งตัวผู้เสพเพื่อเข้ารับการบำบัด จากการอบรมที่ผ่านมาพบว่าเด็กประถมจะเชื่อและฟังมากกว่าเด็กมัธยมหรือเด็กโต ครูในโรงเรียนจะมีการบอกสอนผ่านรายวิชา สำหรับเด็กที่มีปัญหามากครูก็จะเช็คประวัติของเด็กคนนั้น จากนั้นลงไปดูสภาพความเป็นอยู่/เยี่ยมบ้านเด็ก สอบถามความเห็นผู้ปกครองและช่วยกันหาทางแก้ไข และมีการจัดตั้ง “กลุ่มเยาวชนคนฮักน้ำของ” เป็นการนำของนางสาวจินตนา เกตุพิมล และคุณครู สุวรรณ นามวงศ์ ที่ช่วยกันทำเพื่อมุ่งหวังให้เด็กกลุ่มนี้ที่คิดดีได้เรียนรู้ทุกอย่างเพื่อดูแลชุมชนตนเอง โดยเยาวชนกลุ่มนี้จะสับเปลี่ยนกันร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆในชุมชน เช่น การเก็บขยะและรักษาความสะอาดรอบหมู่บ้าน การดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนทุกเรื่อง การช่วยเหลือกิจกรรมในวันที่มีบุญประเพณีประจำหมู่บ้าน การร่วมฟ้อนรำ และร่วมศึกษาศักยภาพชุมชนได้แก่ เก็บข้อมูลพันธุ์ปลาน้ำโขง พันธุ์พืชริมโขง การทำแผนที่ทำมือ เส้นทางวัฒนธรรม ของดีในชุมชน โดยเด็กๆกลุ่มนี้ทำงานมาต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 5 ปีแล้ว

4.2.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการ

1.1) การเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหอค้า ได้แก่ โครงการ อย.น้อย, รณรงค์ป้องกันลูกน้ำยุงลายในชุมชน, กิจกรรมเด็กไทย ฟันดี, การเข้าร่วมอบรมการป้องกันกรณีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มวัยรุ่น เป็นต้น

1.2) สภาเด็กและเยาวชนตำบลหอค้า ประกอบด้วย

คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนตำบลหอค้า

(1) นางสาวธัญญรัตน์ โพธิ์ทอง	ประธาน
(2) นายพัศกร เกสรสมบัติ	รองประธาน 1
(3) นายนรินทร์ เหล่ายา	รองประธาน 2
(4) นางสาวจันทร์จุรี จันทรทองศรี	เลขานุการ
(5) นางสาวภักจิรา วุฒามนตรี	ผู้ช่วยเลขานุการ
(6) นางสาวนัฐฐา โทนาคง	เหรัญญิก
(7) นางสาวณัฐริกา โพธิ์ทอง	กรรมการ
(8) นายอภิสิทธิ์ ลีกล้วย	กรรมการ

(9) นายพีรพัฒน์ ศาลาคำ	กรรมการ
(10) เด็กหญิงณัฐริกา พงษ์แก้ว	กรรมการ
(11) เด็กหญิงศิริรัตน์ ศรีสมโภชน์	กรรมการ
(12) เด็กหญิงวริษา กงระหัด	กรรมการ
(13) เด็กชายณัฐวัฒน์ วัฒนาคำ	กรรมการ
(14) เด็กหญิงมีนา สายทองมาตร	กรรมการ
(15) เด็กชายยุทธนา นิลเกตุ	กรรมการ
(16) เด็กหญิงชาลิสา เทพนา	กรรมการ
(17) เด็กชายวงศกร จันทรัตน์	กรรมการ
(18) เด็กหญิงณัฐนิชา ณะสาร	กรรมการ
(19) เด็กชายอนิรุทธิ์ นามสวัสดิ์	กรรมการ
(20) เด็กชายพงศธร บริหาร	กรรมการ
(21) เด็กชายจิตวัฒน์ เกสร	กรรมการ
(22) เด็กชายปรเมศ ดวงมา	กรรมการ

มีหน้าที่ดังนี้

- (1) เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านวิชาการและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษา กีฬาและวัฒนธรรมในตำบล
- (2) จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตำบล ให้มีความรู้และความสามารถมีคุณธรรม และจริยธรรม
- (3) ประสานการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม/ชมรมเด็กและเยาวชนในตำบลให้สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- (4) เสนอแนะให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตำบลต่อสภาเทศบาลตำบลหอคำ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน
- (5) ประสานการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชนอำเภอ

ที่ปรึกษาสภาเด็กและเยาวชน

- (1) นายอำเภอหรือผู้แทนที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบตำบลหอคำ
- (2) ผู้แทนสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบึงกาฬ
- (3) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบตำบลหอคำ
- (4) นายกเทศมนตรีตำบลหอคำ
- (5) ผู้อำนวยการสถานศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลหอคำ
- (6) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหอคำ
- (7) ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรหอคำ
- (8) ผู้แทนองค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนที่มีกิจกรรมหรือผลงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและ เยาวชน

การพัฒนาเด็กและ เยาวชน

มีหน้าที่ เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ เสนอแนะและกำกับดูแลการดำเนินงานของ คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบลหอคำ

มีการดำเนินกิจกรรมตามโครงการดังนี้ 1) กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในวัยรุ่น” 2) โครงการเยาวชนหอคำต้านภัยยาเสพติด

รูปที่ 4.3 อบรมต้านภัยยาเสพติด

1.3) การรวมกลุ่มของเยาวชน “คนฮักน้ำของ” มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มดังนี้

- (1) เพื่อให้เกิดการรวมตัวของเด็กเยาวชนคนหอคำทุกกลุ่มวัย
- (2) เพื่อการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมชุมชนและส่วนรวมของเด็ก

เยาวชนทุกเรื่อง

- (3) เพื่อให้เด็กเยาวชนกลุ่มคนฮักน้ำของได้เรียนรู้และสืบสานเรื่องราวในชุมชน

เช่น วิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อของชุมชน

โครงสร้างของกลุ่มเด็กเยาวชน คนฮักน้ำของ

(1) นายนรินทร์ เหล่ายา	ประธานกลุ่ม
(2) เด็กหญิงชาลิสา เทพนา	รองประธาน
(3) เด็กหญิงณัฐริกา พงษ์แก้ว	เลขานุการ
(4) เด็กหญิงฐิตินัน นาหอคำ	กรรมการ
(5) เด็กหญิงลัดดา จันทร์พวง	กรรมการ
(6) เด็กหญิง ณัฐฐนรี แก้วมีศรี	กรรมการ
(7) เด็กหญิงณิชกร น้อยจันทร์	กรรมการ
(8) เด็กหญิงปาณิดา คุปน์ติ	กรรมการ
(9) เด็กหญิงนภิสา น้อยจันทร์	กรรมการ
(10) นายพัศกรเกษรสมบัติ	กรรมการ
(11) เด็กหญิงนันทยา วิสัยเลิศ	กรรมการ
(12) เด็กหญิงนันทรัตน์ วิสัยเลิศ	กรรมการ
(13) เด็กหญิงณัฐณิชา ธนะสาร	กรรมการ
(14) เด็กหญิงวริษา กงระหัด	กรรมการ
(15) เด็กหญิงศิริรัตน์ ศรีสมโภชน์	กรรมการ

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา (1) กิจกรรมเรียนรู้พันธุ์ปลาน้ำโขง พันธุ์พืชริมโขง (2) กิจกรรมเก็บขยะริมโขง ทำความสะอาดวัด (3) กิจกรรมพ่อน้ำ ในงานสำคัญของชุมชน (4) กิจกรรมเรียนรู้การทำพายบานศรี (5) กิจกรรมเรียนรู้การทำขนมไทย

2) การมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการ

การมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการระดับครอบครัว ในครอบครัวเด็กเยาวชนบางส่วนจะช่วยทำงานบ้านหลังเลิกเรียน เช่น นึ่งข้าว ทำกับข้าว กรอกน้ำเข้าตู้เย็น กวาดบ้าน ถูบ้าน เลี้ยงน้อง เป็นต้น ช่วยในการประกอบอาชีพ เช่น เด็กหญิงนภิสา น้อยจันทร์ บ้านเลขที่ 81 หมู่ 1 ช่วยพ่อแม่ปลูกผัก เด็กชายยุทธนา นิเกตุ บ้านเลขที่ 189 หมู่ 1 ช่วยพ่อแม่กรีดยางเด็กชายกิตติภูมิ โทนาคง บ้านเลขที่ 55 หมู่ 1 เป็นลูมือร้านซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ เด็กหญิงเสาวลักษณ์ คล่องดี และเด็กหญิง ภาวิดา คล่องดี บ้านเลขที่ ม.13 ก็หารายได้ช่วยพ่อแม่ด้วยการทำขนมขาย

การมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการระดับชุมชนมีการช่วยจัดสถานที่ ล้างถ้วยชามในงานบุญประเพณี ช่วยทำขนม ร่วมทำกิจกรรมปลูกป่าในชุมชน ทำความสะอาดบริเวณที่สาธารณะ เด็กที่ชอบการแสดงก็จะมีแสดงพ่อน้ำในงานบุญ ประเพณีและการแสดงต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง และช่วยเหลืองานศพผู้ยากไร้

4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชน

4.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1) ตัวเยาวชน

จากการสำรวจเด็กเยาวชน จำนวน 53 คน พบว่าเด็กเยาวชนจำนวน 38 คน เห็นว่ากิจกรรมในชุมชนไม่น่าสนใจ น่าเบื่อหน่าย ขาดการกระตุ้นและการสร้างแรงบันดาลใจ ตัวกิจกรรมเองไม่ต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาทางท้องถิ่นจะมีการจัดตั้งกลุ่ม สภาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นทางการมีโครงสร้างที่ชัดเจน ประธาน รองประธาน หรือกรรมการในหน้าที่ต่าง ๆ กันก็ตามแต่มันก็ยังไม่มีความคืบหน้าในการทำกิจกรรมเท่าที่ควร ผู้ใหญ่(บางคน)เองไม่รู้จักชื่นชมเด็ก สิ่งไหนพวกเขาทำไม่ถูกก็จะดูว่ากล่าว ไม่เคยพูดเพราะกับเด็ก ไม่มีความเมตตากรุณาหรือจริงใจกับเด็กเท่าที่ควร เด็กๆเองก็มองว่าพวกเขาเองมีบทบาทแค่การเรียนหนังสือเท่านั้นเพราะบางครอบครัวไม่เคยปลูกฝังให้พวกเขาช่วยงานชุมชนเลย ไม่ปลูกฝังให้ทำงานจิตอาสา ทำให้เด็กบางคนรักคนอื่นไม่เป็น เพราะบางคนก็อาศัยอยู่กับตายายไม่ใช่พ่อแม่และมองว่าเรื่องดูแลชุมชนไม่ใช่เรื่องของเด็กมันเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ไม่อยากเข้าไปยุ่งเกะกะเปล่าๆ ผู้ใหญ่เองไม่ใส่ใจเขากลัวเสียงานหรืออีกอย่างมันมีกิจกรรมอื่นที่น่าสนใจมากกว่ากิจกรรมในชุมชน ส่วนหนึ่งมองว่าถ้าสิ่งไหนพวกเขาไม่ชอบพวกเขาก็จะไม่ทำเพราะงานจิตอาสาเหล่านี้ค่าตอบแทนก็ไม่มีแต่ก็มีบางคนบอกว่าถึงไม่มีค่าตอบแทนพวกเขาก็มาเพราะต้องการทำในสิ่งที่ชอบกันเช่นการเล่นกีฬา การเล่นดนตรีขอให้มีผู้สนับสนุนเท่านั้น ผู้ใหญ่มักมองว่าตัวเองถูกเสมอ พวกเขาจึงติดอยู่ในโลกออนไลน์มากขึ้นทำให้การสื่อสารการชุมชนน้อยลงหลายคนมองว่าการสร้างแรงบันดาลใจในการดูแลชุมชนสำคัญมาก ปัจจัยภายนอกมันกระทบแรง มันมีทันสมัยมากขึ้นเด็กเหล่านี้ต้องตามทันเพื่อนมันทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวมากขึ้นและมันทำให้ทุกคนมุ่งสร้างแต่รายได้ไม่เคยสนใจงานจิตอาสาเลย ครอบครัวควรปลูกฝังให้เด็ก ๆ มีจิตสำนึกในการดูแลชุมชนให้มากขึ้น ให้กล้าคิด กล้าแสดงออกในสิ่งที่

ดี รู้จักเสียสละ มีน้ำใจ ใฝ่รู้ โยงมาถึงสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนด้วยควรส่งเสริมให้เด็กๆ เรียนรู้ นอกห้องเรียนด้วยอย่างมุ่งมั่นให้เรียนในโรงเรียนอย่างเดียว

แต่การสำรวจก็ยังพบเด็กที่ยังเหลืออีก 15 คนที่ยังมีจิตใจอาสาพร้อมที่จะช่วยงานชุมชนในการทำกิจกรรมกับผู้ใหญ่ทุกเรื่องที่พวกเขาสามารถทำได้เช่น การช่วยดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม ทำความสะอาดสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น วัด โรงเรียน การช่วยในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดง(ฟ้อนรำ)ในงานบุญต่างๆ การร่วมกันทำกิจกรรมทุกอย่างเด็กเต็มใจและมีความสุขกับการทำกิจกรรมเหล่านี้ยิ่งเต็มที่

2) เพื่อน

สำหรับเพื่อนที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนก็คือ เพื่อนเป็นส่วนสำคัญที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านลบ การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมไปในทางที่สุ่มเสี่ยง เช่น เพื่อนชักชวนกันไปเที่ยวที่ไม่ดีไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เที่ยวเตร่กลางคืน เกาะกลุ่มกันมั่วดื่มสุรา สำหรับในชุมชนหอค้า คือ มีพฤติกรรมในการเกาะกลุ่มกันแข่งรถแว่นบนท้องถนน และติดเกมส์ ซึ่งเป็นปัจจัยส่งผลให้เด็กเยาวชนถูกเพื่อนชักจูงไปได้ง่ายๆ ด้านบวก ยังมีเด็กเยาวชนบางส่วนในชุมชนหอค้าที่เป็นเด็กดี ช่วยงานพ่อแม่และกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน เด็กกลุ่มนี้ก็จะชักชวนกันมาช่วยงานกิจกรรมของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการเก็บขยะ ช่วยงานผู้ใหญ่หยิบจับสิ่งของในการทำกิจกรรมต่าง เช่น การทำเรือไฟ ทำขนมถวายพระ เป็นต้น

3) ครอบครัว

ครอบครัวในชุมชนสองหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขยายมีผู้เฒ่าผู้แก่อยู่กับลูกหลาน พ่อแม่ไปประกอบอาชีพในเมืองหลวงหรือต่างจังหวัดและวัยทำงานไปทำงานในต่างจังหวัดยังคงเหลือกลุ่มเด็กที่เป็นวัยรุ่นอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่ ด้านลบ ถ้าครอบครัวใดปิดกั้นความคิดเด็ก ไม่ส่งเสริมและคอยหนุนเสริมเด็กก็จะยิ่งทำให้เด็กในชุมชนยิ่งขาดความมั่นใจในการที่จะทำกิจกรรมช่วยในชุมชน ด้านบวก ครอบครัวใดที่เข้าใจ ส่งเสริม เห็นด้วยและคอยเป็นกำลังใจให้เด็กที่คอยช่วยกิจกรรมของชุมชนทุกอย่างก็จะทำให้เด็กเหล่านี้มีแรงฮึดที่จะช่วยเหลือกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชนได้ดียิ่งขึ้นไป

ทีมวิจัยได้มีการสัมภาษณ์ครอบครัวของเด็กและเยาวชนจำนวน 53 คน ซึ่งมีข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1) จำแนกเพศ

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	9	16.98
หญิง	44	83.02
รวม	53	100

ตารางที่ 4.6 จำแนกเพศผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ที่ร้อยละ 83.02 เพศชาย อยู่ที่ร้อยละ 16.98

3.2) สถานะภาพ

สถานะภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
----------	------------	--------

โสด	4	7.55
สมรส	36	67.93
หย่าร้าง	4	7.55
หม้าย	9	16.98
รวม	53	100

ตารางที่ 4.7 จำแนกสถานะภาพผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามสถานะภาพ เรียงลำดับดังนี้ สมรส คิดเป็นร้อยละ 67.93 ลำดับที่ 2 เป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 16.98 ลำดับที่ 3 โสดและหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 7.55

3.3) ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	36	67.92
มัธยมศึกษาตอนต้น	9	16.98
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4	7.55
อนุปริญญา	4	7.55
ปริญญาตรี	0	0
รวม	53	100

ตารางที่ 4.8 จำแนกระดับการศึกษาผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 67.92 ลำดับที่ 2 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 16.98 และลำดับที่ 3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอนุปริญญา ร้อยละ 7.55

3.4) อาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกร	26	49.06
รับจ้างทั่วไป	11	20.76
ธุรกิจส่วนตัว	9	16.98
แม่บ้าน	2	3.77
ผู้สูงอายุ/ไม่มีอาชีพ	5	9.43
รวม	53	100

ตารางที่ 4.9 จำแนกอาชีพผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการประกอบอาชีพ ดังนี้ ประกอบอาชีพ เกษตรกร ร้อยละ 49.06 ลำดับที่ 2 ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 20.76 และลำดับที่ 3 ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 16.98

3.5) ด้านสุขภาพ

สุขภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แข็งแรง	31	58.49
มีโรคประจำตัว	22	41.51
รวม	53	100

ตารางที่ 4.10 จำแนกสุขภาพผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามสุขภาพ ดังนี้ สุขภาพแข็งแรง คิดเป็นร้อยละ 58.49 และมีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 41.51

3.6) รายได้และค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการประกอบอาชีพ ร้อยละ 52.83 จากสวัสดิการของรัฐ ร้อยละ 24.53 และอื่นๆ เช่น การประกอบอาชีพเสริม ผลตอบแทนจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น ร้อยละ 22.64 สำหรับค่าใช้จ่าย ผู้ให้ข้อมูล มีรายจ่ายจากการประกอบอาชีพ ร้อยละ 26.42 รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ร้อยละ 37.74 รายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ ร้อยละ 18.86 รายจ่ายอื่นๆ เช่น การศึกษาบุตร การรักษาสุขภาพ เป็นต้น ร้อยละ 16.98

3.7) หนี้สิน

แหล่งที่มาของหนี้สิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถาบันการเงินชุมชน	18	33.96
ธนาคาร	26	49.06
หนี้นอกระบบ	4	7.55
กู้ยืมจากญาติพี่น้อง	5	9.43
รวม	53	100

ตารางที่ 4.11 จำแนกแหล่งที่มาของหนี้สินผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามที่มาของหนี้สิน ดังนี้ เป็นหนี้ธนาคาร ร้อยละ 49.06 ลำดับที่ 2 เป็นหนี้ สถาบันการเงินชุมชน ร้อยละ 33.96 และลำดับที่ 3 กู้ยืมจากญาติพี่น้อง ร้อยละ 9.43

3.8) สาเหตุที่ทำให้เกิดหนี้สิน

สาเหตุที่ทำให้เกิดหนี้สิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้น้อยรายจ่ายมาก	16	30.19
ว่างงาน	4	7.55
ราคาผลผลิตตกต่ำ	18	33.96
อื่นๆ	15	28.30
รวม	53	100

ตารางที่ 4.12 จำแนกสาเหตุของหนี้สินผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามสาเหตุที่ทำให้เกิดหนี้สิน ดังนี้ จากราคาผลผลิตตกต่ำ ร้อยละ 33.96 ลำดับที่ 2 จากรายได้น้อยรายจ่ายมาก ร้อยละ 30.19 และลำดับที่ 3 จากสาเหตุอื่นๆ ร้อยละ 28.30

3.9) สถานะทางครอบครัว

สถานะทางครอบครัว	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ดี	13	24.53
ปานกลาง	40	75.47
ยากจน	0	0
รวม	53	100

ตารางที่ 4.13 จำแนกสถานะทางครอบครัวผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามสถานะทางครอบครัว ดังนี้ มีฐานะ ปานกลางร้อยละ 75.47 และมีฐานะดี ร้อยละ 24.53

ทีมวิจัยมีการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองเบื้องต้นพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การสำนึกรักชุมชนของเด็กและเยาวชนตำบลหอคำมีดังต่อไปนี้

1) พ่อแม่และผู้ปกครองบางครอบครัวที่มีเวลาอยู่กับลูกหลาน ไม่ว่าจะมีการประกอบอาชีพหรือไม่ ส่งผลให้เด็กมีที่พึ่งคอยตักเตือนคอยหนุนเสริมให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมกับชุมชน

2) พ่อแม่และผู้ปกครองบางครอบครัวที่มุ่งเน้นทำงานหาเลี้ยงครอบครัว และเครียดกับการหาเงินมาชำระหนี้สิน ทำให้ไม่มีเวลาดูแลใกล้ชิดลูก ทำให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้ชีวิตด้วยตนเองจากสังคมนอกบ้าน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนประพฤติตัวไม่เหมาะสม อีกทั้งการทำงานของผู้ปกครองทำให้ไม่ค่อยมีเวลาร่วมกิจกรรมกับชุมชน เด็กและเยาวชนจึงไม่ถูกปลูกฝังการมีส่วนร่วมในระดับครอบครัว

3) ครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง การขาดความอบอุ่น อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และการขาดการดูแลจากคนในครอบครัวทำให้เด็กเองมีปัญหาในระดับหนึ่งเพราะถ้าเด็กขาดที่ปรึกษาขาดคนคอยชักชวนร่วมในการทำกิจกรรมเรื่องราวต่างๆก็จะทำให้เด็กเหล่านี้ขาดโอกาสได้ทำความดี

4) การไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกหลานของคนในชุมชนล้วนมีผลกระทบอย่างเต็มที่เพราะถ้ามี พ่อแม่ ผู้นำ ที่ทำตัวไม่เหมาะสมเช่นการดื่มเหล้า เล่นการพนัน ทะเลาะเบาะแว้งกันทำเป็นตัวอย่างให้เด็กเห็นอยู่ตลอดเวลาทำให้เด็กมีพฤติกรรมทำตามผู้ใหญ่เหล่านี้และแยกไม่ออกว่าอะไรดีหรือไม่ดี

4.3.2 ปัจจัยสิ่งแวดล้อม

1) สื่อและเทคโนโลยี

จากสภาพสังคมปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่วนหนึ่งมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่รวดเร็วจนผู้คนในชุมชนปรับตัวไม่ทันเกิดปัญหาตามมาอย่างมากมายเช่น เกิดเป็นสังคมก้มหน้า ตัวใครตัวมัน เห็นแก่ตัวและไม่มีความสามัคคีเนื่องจากเทคโนโลยีกับเรื่องเศรษฐกิจเป็นเกี่ยวข้องกันต่างคนต่างดิ้นรนทำมาหากินเพื่อนำเงินมาซื้อสิ่งของที่ไม่จำเป็นทั้งหลาย คนในชุมชนเริ่มขาดความรักความสามัคคีไม่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเหมือนสมัยที่ยุคสมัยที่ผ่านมา

2) ชุมชน

- 2.1) ชุมชนขาดการให้ความรู้หรือถ่ายทอดองค์ความรู้ใดๆในชุมชน
- 2.2) ชุมชนขาดความรัก ความสามัคคี และเห็นแก่ตัว
- 2.3) ชุมชนเปลี่ยนวิถีในการดำเนินชีวิต

3) สังคมวัฒนธรรม

- 3.1) สังคมที่เห็นแก่ตัวมากขึ้น เพราะปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาหนี้สิน ปัญหาปากท้องของคนในชุมชน
- 3.2) สังคมที่เปลี่ยนไปเพราะสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายมากขึ้นทำให้ผู้คนต่างย้ายเข้ามาเป็นของตนเองไม่ดูแลช่วยกัน

4) นโยบาย

หน่วยงานภาครัฐเองก็มีปัญหาในการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน อีกทั้งยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับเด็กเยาวชน และข้อมูลเชิงพื้นที่ในระดับหมู่บ้าน หรือชุมชน ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงตามความเป็นจริง ไม่ตอบโจทย์ความต้องการในเรื่องที่เด็กเยาวชนอยากจะทำ การเปิดพื้นที่ให้กลุ่มเด็กเยาวชนยังมีน้อยมาก(เวทีของเด็กเยาวชนในชุมชน) และการส่งเสริมกิจกรรมดีๆในชุมชนมีน้อย(ผู้ใหญ่ไม่สนใจ)

4.4 รูปแบบการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนตำบลหอค้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนตำบลหอค้า ได้รูปแบบคือ “เด็กทำผู้ใหญ่หนุนโดยการสร้างพื้นที่ยื่นทางสังคมของเด็กและเยาวชนและผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก” โดยมีกิจกรรม 1) จัดให้มีการตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อร่วมทำกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้แสดงศักยภาพตนเองและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 2) การเสริมสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชน โดยให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบุญ และประเพณี โดยทีมวิจัยได้ ทดลองให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมบุญและประเพณี ดังนี้ บุญออกพรรษา บุญกฐิน และ บุญสงกรานต์ 3) การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยทีมวิจัยได้จัดกิจกรรมค่ายเรียนรู้วิถีชุมชนคนหอค้าสู่รูปแบบการสร้างสำนึกรักชุมชนของเยาวชนบ้านหอค้า วันที่ 22-23 มกราคม 2561

ผลที่เกิดขึ้น ได้แก่ ชุมชนวิจัยมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและกระบวนการทำงานกับเด็ก จากการที่ผู้ใหญ่เป็นคนคิดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชน มาเป็นให้เด็กเยาวชนมีส่วนร่วมออกแบบ ชุมชนได้จัดกิจกรรมและการสร้างพื้นที่ยื่นให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการแสดงออกทำให้เกิด “กลุ่มเด็กเยาวชนคนน้ำของ”โดยเด็กกลุ่มนี้เป็นต้นแบบของชุมชน ในงานจิตอาสาทุกอย่างที่อยู่ในชุมชน การศึกษารากเหง้าบริบทชุมชน การสืบทอดมรดกทางประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน การเก็บขยะในชุมชน บุญแข่งเรือยาวประจำปี (เด็กจะมีซุ้มทำกิจกรรมดีหลายอย่าง การจัดบูทแสดงผลงานที่ผ่านมา การทำขนมไทยขาย การรับสินค้าโอท็อปมาจำหน่ายในงาน การผลิตสินค้าจากเศษวัสดุเหลือใช้มาจำหน่ายในงาน) ทำให้เด็กและเยาวชนมีความตื่นตัวและเกิดความหวงแหนชุมชนถื่นเกิด พัฒนาการของกลุ่มเริ่มจากสมาชิกที่มี 15 คน ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มเป็น 40 คน การวิจัยยังพบว่า พฤติกรรมของผู้ใหญ่ในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นซึ่งเห็นได้จาก การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนการเฝ้าติดตามคอยหนุนเสริมเมื่อเด็กในชุมชนมีกิจกรรมและอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

เด็กเยาวชนสามารถเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นได้ชัดเจน 2 คน ผู้ใหญ่นำประวัติศาสตร์ไปเล่าได้ 5 คน กลุ่มเด็กเยาวชนที่ฟอนรำได้มี 25 คน และมีทีมผู้ใหญ่ที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อฟอนรำ อีก 2 คณะราว 40 คน ชุมชนนำข้อมูลมาต่อยอดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เด็กและผู้ใหญ่ก็จะฟอนรำต้อนรับนักท่องเที่ยว คนในชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น มีการตั้งกลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มกล้วยหอม และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

กลไก/ภาคีที่ร่วมกันขับเคลื่อนงานวิจัย ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบลหอค้า กลุ่มเยาวชนคนฮักน้ำโขง อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ผู้นำชุมชน ปราชญ์/ภูมิปัญญา กลุ่มออมทรัพย์ องค์การบริหารส่วนตำบลหอค้า การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยตำบลหอค้า (กศน.) วัดหอค้า

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย“รูปแบบการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนของเยาวชนหอคำ ตำบลหอคำ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ” เป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community –based Research : CBR) ที่เป็นการประยุกต์เทคนิควิธีการเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) มาปรับใช้ในการดำเนินงานวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณี วัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชน 2) เพื่อศึกษาสถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำ 4) เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำ พื้นที่การศึกษา จำนวน 2 หมู่บ้าน คือบ้านหอคำหมู่ 1 และบ้านหอคำเหนือ หมู่ 13 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ประเด็นวิเคราะห์เอกสาร ใช้เก็บข้อมูล ประวัติศาสตร์ชุมชน บริบทชุมชน 2) ประเด็นสนทนากลุ่ม ใช้เก็บข้อมูลบริบทชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน สถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำ รวมถึงการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนของเยาวชนหอคำ 3) แบบสัมภาษณ์ ใช้เก็บข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ประวัติศาสตร์ชุมชน บริบทชุมชน สถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำ แนวทางการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำ 4) ประเด็นเวที ใช้ในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอและคืนข้อมูลและเวทีถอดบทเรียน 5) แผนที่เดินดิน การทำแผนที่เดินดินเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา บริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้งอาณาเขต ของดีที่มีอยู่ในชุมชน สถานที่สำคัญในชุมชน ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

“รูปแบบการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนของเยาวชนหอคำ ตำบลหอคำ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ”เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อหารูปแบบการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนของเยาวชนหอคำ ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์ 1)เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชน 2)เพื่อศึกษาสถานการณ์เยาวชนในพื้นที่และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน 3)เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำ 4) เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างสำนักรักชุมชนเยาวชนหอคำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประเด็นวิเคราะห์เอกสาร ประเด็นการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 300 คน แยกเป็น แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง 100 คนแบบสัมภาษณ์หน่วยงาน จำนวน 100 คน แบบสัมภาษณ์เด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 10 -25 ปี จำนวน 100 คน การสำรวจเส้นทางโดยใช้แผนที่เดินดิน เวทีเสวนา เส้นเวลา การวิเคราะห์ข้อมูลเน้นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อตอบโจทย์ตามกรอบวัตถุประสงค์และมีการนำเสนอเป็นการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

5.1.1 ประวัติศาสตร์ บริบทชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ทางสังคม ทางประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชน

1) ประวัติบ้าน“หอคำ”มีชื่อมาจากที่ตั้งของวังหรือเรียกว่า “หอคำ”ของเจ้านางสุ่มังคลา พระธิดาของพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชแห่งล้านช้างเวียงจันทน์ ซึ่งในขณะนั้นพระนางสุ่มังคลาทรงพระ

ครรรค์และหนี้ยัยทางการเมืองมาประทับและคลอตพระโอรสที่ภูสะง้อหอคำ พระนามว่า “เจ้าหน่อกษัตริย์” ซึ่งต่อมาพระองค์ได้เป็นกษัตริย์แห่งนครจำปาศักดิ์ทรงพระนามว่า เจ้าศรีสมุทพรพุทธารุท (พระอาจารย์มอญี วัดบ้านหอคำเหนือ (วันที่ 6 เมษายน 2560) อาจารย์ไพฑูริยา ภูธา (หนังสือบุญแผ่นดิน ดันแผ่นดินทอละนี 2554) จากคำบอกเล่าของปราชญ์ชาวบ้านโดย คุณพ่อทวี เทพสุรินทร์ (30 มกราคม 2559) และ ร.ต.ต. สมัย นารินทร์รักษ์ รองประธานสภาเทศบาลตำบลหอคำ (12 มีนาคม 2560)

ความสำคัญในประวัติศาสตร์ “บ้านหอคำ” นอกจากจะเป็นที่ตั้งพระราชวังของพระนางสุ่มังคลา บริเวณนี้ยังสามารถที่จะพัฒนาในการเคลื่อนสินค้าได้ สถานการณ์การเมืองที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องก่อนหน้านี้นี้ที่ลาว (ล้านช้าง) มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 อาณาจักร คือ อาณาจักรหลวงพระบางและอาณาจักรเวียงจันทน์ จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงปลายสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ซึ่งมีอาณาจักรที่กว้างใหญ่รวมทั้งภาคอีสานและสิบสองจุไท เมื่อ พ.ศ. 2238 พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชเสด็จสวรรคต และพระองค์เองไม่มีทายาทสืบทอด จึงเกิดการแย่งชิงอำนาจระหว่างอำมาตย์กับราชวงศ์ ราชวงศ์ส่วนใหญ่แตกหนีกระจัดกระจายไป ขณะนั้นมีอำมาตย์ชื่อ “พระยาหลวงเมืองจัน” ผู้เป็นใหญ่ของมหากาลาโหม อยู่ที่ปากห้วยหลวง (โพนพิสัยในปัจจุบัน) สถาปนาตัวเองขึ้นเป็นกษัตริย์แทนพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ข้าราชการบริพาลทั้งหลายอยู่ไม่ปกติสุขเพราะคิดว่าพระยาหลวงเมืองจัน ไม่ได้สืบเชื้อสายมาจากราชวงศ์ ดังนั้นพระยาหลวงเมืองจันจึงคิดเอาพระนางสุ่มังคลามาเป็นพระมเหสี ซึ่งขณะนั้นเองพระนางยังทรงพระครรภ์แต่ก็ไม่สามารถต้านทานอำนาจของพระยาหลวงเมืองจันได้ พระนางสุ่มังคลาจึงได้ไปขอความช่วยเหลือจากพระครูโพนสะเม็กให้ช่วยคุ้มครอง ซึ่งสมัยนั้นบารมีทางด้านศาสนาของพระครูโพนสะเม็กกว้างขวางยิ่งนัก เมื่อพระนางสุ่มังคลาได้ไปขอพึ่งใบบุญ ด้วยความที่ท่านเป็นบรรพชิตจึงคิดว่าไม่เหมาะที่จะให้พระนางสุ่มังคลามาพำนักด้วย อีกทั้งยังคงไม่ปลอดภัยจากการตามล่าของพระยาหลวงเมืองจัน ท่านจึงคิดหาวิธีช่วยเหลือโดยการออกอุบายว่าจะพาพระนางสุ่มังคลาพร้อมไพร่พลบริวารลงไปปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุพนม ระหว่างนั้นขบวนเสด็จได้เดินทางมาถึงภูสะง้อหอคำที่บ้านพันลำสมสนุก ซึ่งพระครูโพนสะเม็กคิดว่า พระนางสุ่มังคลาคงปลอดภัยจากเงื้อมมือพระยาหลวงเมืองจัน จัดให้ไพร่พลสร้างที่ประทับให้พระนางสุ่มังคลาและพระนางให้ประสูติกาลเป็น พระราชโอรสมีพระนามว่า “เจ้าหน่อกษัตริย์หรือ เจ้าชายศรีสมุทพรพุทธารุท ทางด้านของพระครูโพนสะเม็กนำไพร่พลที่เลือกร่องเรือลงไปบูรณะองค์พระธาตุพนมในปี พ.ศ. 2235-2245 ดังที่ท่านได้ตั้งปณิธานเอาไว้ ปี พ.ศ. 2257 พระครูโพนสะเม็กได้ทูลเชิญเจ้าศรีสมุทพรพุทธารุทโอรสของพระนางสุ่มังคลาที่เกิดอยู่ภูสะง้อหอคำมาเป็นกษัตริย์แห่งนครจำปาศักดิ์สืบมา

2) บริบทชุมชน

2.1) ที่ตั้งตำบลหอคำ มีเนื้อที่ทั้งหมดโดยประมาณ 40.04 ตารางกิโลเมตร หรือจำนวน 25,033 ไร่ ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดบึงกาฬ 26 กิโลเมตร ถนนทางหลวงสาย บึงกาฬ-หนองคายบ้านหอคำ หมู่ที่ 1 มีเนื้อที่ 7,307 ไร่ บ้านหอคำเหนือ หมู่ที่ 13 มีเนื้อที่ 5,257 ไร่

2.2) ภูมิประเทศตำบลหอคำ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป ตำบลหอคำเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำโขงไหลผ่านไหลหมู่บ้าน มีหนองน้ำธรรมชาติที่สำคัญเหมาะต่อการทำเกษตร เช่น หนองเมือก หนองกุดเป่ง ฝายน้อย ฝายใหญ่ เป็นต้น ลักษณะหมู่บ้านตั้งอยู่เป็นแนวยาวตามถนนทางหลวงสายหนองคาย-นครพนม และแนวยาวตามลำน้ำโขง ทิศเหนือ จรด แม่น้ำโขง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทิศใต้ จรด ตำบลโนนสว่างและตำบลหนองเล็ง อำเภอมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬทิศตะวันออก จรด ตำบลโคส อำเภอมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬทิศตะวันตก จรด ตำบลนาแก และตำบลปากคาด อำเภอปากคาด จังหวัดบึงกาฬตำบลหอคำมีจำนวนหมู่บ้าน

มีทั้งหมด 14 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านหอคำ หมู่ที่ 2 บ้านสะอ้อหมู่ที่ 3 บ้านหนองเซิง หมู่ที่ 4 บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ 5 บ้านโนนยาง หมู่ที่ 6 บ้านม่วงมีชัย หมู่ที่ 7 บ้านหนองบัวทองหมู่ที่ 8 บ้านหนองแสง หมู่ที่ 9 บ้านนาโโซ หมู่ที่ 10 บ้านวังदान หมู่ที่ 11 บ้านไทยเจริญ หมู่ที่ 12 บ้านสมประสงค์ หมู่ที่ 13 บ้านหอคำเหนือ และหมู่ที่ 14 บ้านเจริญรัตน์

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ของทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งภาคีและหน่วยงาน โดยศึกษา ประวัติศาสตร์ชุมชน ตามแต่ละช่วง แต่ละปี มีความสำคัญอย่างไร จนถึงปัจจุบัน การจัดทำแผนที่เดินดิน ตลอดจนการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเยาวชน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่หน่วยงานในตำบล ถือเป็นการนำเข้าสู่ข้อมูล ของงานวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์ ถือว่าเป็นองค์ประกอบของการสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกรัก ชุมชนของเยาวชนหอคำ ตลอดจนได้รูปแบบการสร้างเสริมจิตสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ ตามที่ทางทีมผู้วิจัย ได้ แนวคิดและออกแบบโจทย์วิจัย กระบวนการและขั้นตอนงานวิจัยโดย ทีมวิจัยเองให้ความสำคัญใน กระบวนการมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จากของทุกฝ่าย ทั้ง เยาวชน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ หน่วยงานในตำบล ในทุกกระบวนการ จะสามารถสร้างจิตสำนึกรักชุมชนเยาวชนหอคำ ได้เพิ่มขึ้นมาเป็นส่วน หนึ่ง การขับเคลื่อนกิจกรรมงานพัฒนาต่อไป ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งหลายๆ และที่สำคัญ เยาวชน ถือเป็นหัวใจหลัก อีกกลุ่มที่ทางหน่วยงาน หรือกลุ่มองค์กรต่างๆ จะต้องให้ความสนใจ ในการสร้างหรือปลูกฝัง จิตสำนึกในหารหวงแหน รักบ้านเกิด สรุปลงได้ดังนี้

สมัยก่อนที่ความสะดวกสบายยังเข้าไม่ถึง ครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวใหญ่ ที่มีพ่อแม่ ปู่ย่า ตา ยาย พี่ป้าน้าอาอยู่รวมกัน การดำรงชีวิตเป็นแบบการพึ่งพาอาศัยกัน มีของกินก็แลกเปลี่ยนกัน และหากินตาม ธรรมชาติเก็บผักที่ขึ้นตามริมโขง เก็บเห็ดตามป่า หาปลาในแม่น้ำในการเลี้ยงดูครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองผู้นำ ชุมชน วัด โรงเรียน เป็นแบบอย่างที่ถูกหลานประพฤติปฏิบัติตัวตามเรื่องของการใช้ชีวิตแบบพอเพียง มีสัมมา การระ เชื่อฟัง ช่วยเหลือพ่อแม่ในการทำนา หว่านไถ และคอยดูแลผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ตามปู่ย่า ตายายไปวัด ฟังธรรม แต่ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ช่วยอำนวยความสะดวกสบายให้ผู้คนมากขึ้น ภาวะ เศรษฐกิจที่ตกต่ำ ความต้องการความสะดวกสบายมีมากขึ้น เพื่อความอยู่รอดบางครอบครัวจำต้องทิ้งลูกหลาน ไว้กับตายาย เพื่อหางานทำมาเลี้ยงครอบครัวทำให้พฤติกรรมของคนในชุมชนเปลี่ยนไปการช่วยเหลือกันมี น้อยลงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีบุญค่อยลดลงไปตามลำดับ การอยู่แบบตัวใครตัวมันมีมากขึ้น จากที่ เคยแลกเปลี่ยนกลายเป็นซื้อขาย ความเห็นแก่ตัวมีเพิ่มมากขึ้น บางคนก็ใช้วิธีการรวยทางลัดโดยให้เด็กเป็นคน เดินของให้ ความอยากทำให้คนทำได้ทุกอย่าง ที่สำคัญสถานการณ์ของเด็กเยาวชน ซึ่งเป็นผู้สืบทอดมรดกทาง วิถีวัฒนธรรมคนหอคำพบว่า “เด็กไม่มีจิตสำนึกรักบ้านเกิดตัวเอง” มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่มีสัมมา การระ ติดโทรศัพท์ ติดเกมส์ เชื่อฟังเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ผู้ปกครอง ติดยาเสพติด มั่วสุมตามที่ต่างๆ ซึ่งรณ อยากรได้ของหรูหรา มีจำนวน 20 คน ซึ่งกำลังศึกษา มีอายุระหว่าง 14-25 ปี ซึ่งพบว่า อยู่กับตายาย พ่อแม่ อยู่าร้างกัน แต่ในด้านที่ไม่ดี ก็มีเด็กกลุ่มหนึ่งที่มีจิตอาสาสำนึกรักแผ่นดินถิ่นเกิดมีสมาชิก จำนวน 35 คนคือ ชื่อกลุ่ม “เยาวชนคนน้ำของบ้านหอคำ” เด็กกลุ่มนี้จะคอยช่วยเหลือกิจกรรมงานบุญประเพณีทุกอย่างที่เกิดขึ้น ในชุมชน การดูแลทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การเก็บขยะริมโขง การปลูกป่าทดแทน การทำ ความสะอาดหมู่บ้านประจำเดือนร่วมกับคนในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการสืบทอดภูมิปัญญาด้านการฟ้อนรำ ภูมิ

ปัญญาความรู้ทางประวัติศาสตร์ชุมชนคนหอคำ ภูมิปัญญาด้านการแปรรูปผลผลิตที่มีในชุมชน เช่น การแปรรูปลูกหยีกล้วย การทำแผนที่เดินดิน การเรียนรู้พันธุ์ปลา เรียนรู้ผักกิมโง ซึ่งเด็กกลุ่มนี้สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กที่ไม่ได้เข้ามาสู่วงจรจิตอาสาได้เป็นอย่างดี

5.3 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย

จากสถานการณ์ปัญหาและการศึกษาวิจัยพบว่า แท้จริงแล้วเด็กมีความต้องการอยากให้พ่อแม่ ครอบครัวกลับมายุ่งร่วมกัน อยากได้ครอบครัวอบอุ่น สงบสุขนั่งกินข้าวพร้อมหน้าพร้อมตา อยากให้พ่อแม่รักกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน สามัคคีกัน ช่วยเหลือกันไม่อยากให้พ่อแม่ด่า อยากให้พ่อแม่เลิกเหล้าเพราะปัจจัยส่วนหนึ่งเด็กมักติดต่อกับภาพที่ผู้ใหญ่นั่งดื่มเหล้าเป็นกลุ่ม ผู้ใหญ่ทะเลาะกันและบางส่วนผู้ใหญ่ก็ดุด่าเด็กๆ อย่างไม่มีเหตุผล ครูอาจารย์ผู้ให้ความรู้เป็นอีกปัจจัยที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กเยาวชน เพราะครูคือพ่อแม่คนที่สอง ที่คอยดูแลให้สิ่งที่ดีงามทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้ความรู้ เป็นแบบอย่างให้กับเด็กมีความเคารพยำเกรง ผู้นำในชุมชน หน่วยงาน องค์กรก็ยังเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กได้ แต่ถ้าเมื่อไหร่ที่พฤติกรรมไม่เหมาะสมออกมาจากชุมชน เด็กก็จะคิดว่าท่านทำได้ หนูก็ได้ปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมการเลียนแบบจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการประพฤติตัวที่ไม่มีเหมาะสม ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กเยาวชนในชุมชนมากที่สุดคือ สื่อเทคโนโลยี การรับรู้ข่าวสารจากแหล่งข้อมูลเป็นการเลียนแบบได้เร็วและอันตรายมากที่สุดในสังคมปัจจุบัน การถูกล่อลวง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีลูกตั้งแต่เป็นเยาวชน ยาเสพติด อบายมุข มีเพิ่มมากขึ้น จนกลายมาเป็นปัญหาของสังคมทุกพื้นที่

5.4 ปัญหาและอุปสรรค

5.4.1 เนื่องจากการจัดเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ และการประมวณผล ทีมวิจัยยังเป็นทีมที่ผสมผสานระหว่างนักพัฒนาอิสระ และกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ ทำให้เกิดความล่าช้าในการประมวณผล สรุปเป็นงานวิชาการ

5.4.2 การเรียบเรียงรายงานในรูปแบบของงานวิชาการ งานวิจัย ยังคงไม่มีความชำนาญ ทำให้การเก็บข้อมูลของทีม ยังคงกระเจาและไม่มีการจัดเป็นหมวดหมู่ ยากต่อการนำมาวิเคราะห์ ประเมินผล ส่งผลในการสรุปงาน เพื่อวางแผนการขับเคลื่อนต่อ มีความล่าช้าออกไปอีก

5.4.3 การจัดระบบการนำเสนองานวิจัย ในแต่ละครั้ง ทีมยังนำเสนอแบบวกไปวนมา ไม่ได้เป็นไปตามลำดับเหตุการณ์

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ทีมงานควรจะมีทีมที่เป็นนักวิชาการที่มีแนวคิดและความรู้มากกว่านี้ เพราะจะช่วยหนุนเสริมงานเขียนของทีมชาวบ้านเพิ่ม

5.5.2 หน่วยงานท้องถิ่นต้องจริงจังกับการหนุนเสริมกิจกรรมของเด็กเยาวชนอย่างเต็มรูปแบบและเปิดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง

5.6 บทเรียน

บทเรียนของการทำงานโครงการนี้ ทำให้เราทีมนักวิจัยทุกคนได้เห็นการทำงานร่วมกันหลายอย่างมาก ทั้งส่วนดีและไม่ดีที่สะท้อนมาจากหลายคนเช่น

- 5.6.1 ได้รู้ข้อมูลด้านต่างๆภายในชุมชนมากขึ้น สามารถถ่ายทอดและนำเสนอได้อย่างถูกต้อง
- 5.6.2 ทำให้รู้จักผู้คนมากขึ้นทุกเพศทุกวัยและสังคมที่กว้างขึ้น
- 5.6.3 การเรียนรู้การทำงานและรับผิดชอบงานเป็นทีมที่ต้องเอาใจใส่กัน
- 5.6.4 การทำงานที่เป็นแนวความคิดของชาวบ้านแต่ต้องเป็นงานที่คิดเป็นงานวิชาการ
- 5.6.5 การทำงานที่ต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างชัดเจน
- 5.6.6 ความไว้วางใจในทีมงานที่จะขับเคลื่อนงานร่วมกัน
- 5.6.7 อย่าปล่อยให้คนใดคนหนึ่งรับงานไปจะเสียทั้งทีม
- 5.6.8 การทำงานที่ต้องเข้าใจคนทำงานที่ต่างวัยเช่นผู้สูงอายุและเด็กเยาวชน
- 5.6.9 คนทำงานที่รู้ไม่เท่ากันทำให้สามารถแยกแยะออกเลยว่าควรจะให้ใครมีบทบาทอะไรในทีม
- 5.6.10 กระบวนการทุกกระบวนการต้องเติมเต็มให้กันถึงจะสำเร็จลงได้
- 5.6.11 ประวัติศาสตร์ คนหอค้า ถูกเผยแพร่ออกมาและพร้อมจะให้ลูกหลานสืบทอดวิถีความเป็นคนหอค้าต่อไป

บรรณานุกรม

จันทิรา ธนสงวนวงศ์ (มปป) . วิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทย หน่วยที่ 8 จิตสาธารณะ . สืบค้น 1

กุมภาพันธ์ 2561 จาก <http://mos.e-tech.ac.th/mdec/learning/s1301/unit08.htm>

ณัฐพล พลเยี่ยม. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาบทบาทของเยาวชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ในชุมชนบ้านม่วงคำ ตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 2549.

บรรทม มณีโชติ. (2530). การศึกษารูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ที่มีผลคุณภาพแบบทดสอบ. วิทยานิพนธ์ กศม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ

ไพศาล ภูไพบูลย์, อังคณา ตติรัตน์ และปนัดดา มีสมบัติงาม. (2550). **หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.1.** กรุงเทพฯ: อักษรเจริญ.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.** พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์. 2539.

_____. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.** พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊ค. 2556.

นันทนา ผดุงเจริญ. (2548) **ความพร้อมในการดำเนินงานพัฒนาเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 5 จังหวัดลพบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. 2548.

ปฟาณี จิตวิวัฒนา (2535 : 46-53 บทบาทของเยาวชน)

ปฟาณี จิตวิวัฒนา, **การพัฒนาเด็ก เยาวชนและสตรี.** กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2535.

ยุทธนา วรณปิติกุล. (2542). **สำนึกพลเมือง : ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาคม

สมพงษ์ สิงหะพล. (2542). **ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่.** ใน สัมภาษณ์, 13 (27), 15-16.

สมพร เทพสิทธิ. (2540). **บทบาทของเด็กและเยาวชนในยุคโลกาภิวัตน์.** กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์. 2540.

หฤทัย ออาจปฐ. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ พย.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ

อนุชา จำปามณี ความสำคัญของการเป็นเยาวชนที่ดีมีความสำคัญต่อตนเองและประเทศชาติ
(ม.ป.ป.) พฤติกรรมมนุษย์.

ธีราพร ทองปัญญา วรรณิษฐ์ สุปัญญาประสงค์ และสันติศรี สนวนแต่ง. **จิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของ
เยาวชน: กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนอาสาสมัครพัฒนาชุมชนห้วยหมอนทอง อำเภอกำแพงแสน
จังหวัดนครปฐม : บทคัดย่อ.** ทุนวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สืบค้น สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2561 จาก
http://kasetartjournal.ku.ac.th/kuj_files/2016/A1601071437366070.pdf

ภาคผนวก

รายชื่อทีมวิจัย

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	เบอร์โทร/E-mail	อาชีพ/บทบาททางสังคม
1	นางสาวจินตนา เกษรสมบัติ	14 ม.13 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	099-1746846, 086-2272621	
2	นายวีระศักดิ์ ศรีเหล่า	256 ม. 1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	087-8521089 keepore21@hotmail.co m	ผอ. โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบลหอคำ
3	นางสาวสุวรรณี นามวงศ์	82 ม.19 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	081-7997533 Keaw1234@hotmail.co m	ครูผู้ดูแลเด็ก
5	นายประสิทธิ์ นาหอคำ	120 ม.1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	093-056784	ผู้ใหญ่บ้านหอคำหมู่ 1
6	นายวรจักษ์ เสมียนสิงห์	3 ม.13 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	085-6462494	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหอคำ
7	นายมงคล นิลเกตุ	26 ม.13 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	086-8566205	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหอคำหมู่ 13
8	นายโสภณ ทีหอคำ	8 ม.13 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	061-0281573	ประธานกลุ่มเกษตรกรทำนา บ้านหอคำ
9	นางสาวธิดาลักษณ์ ทีหอคำ	83 ม.13 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	086-4584938	ครูอาสา
10	นางขันทอง ขุนพิทักษ์	155 ม.1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	091-8622484	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หอคำหมู่ 1
11	นางมาลัย ณะสาร	131/17 ม.1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	094-3986547	แกนนำกลุ่มสตรี
12	นางสาวศรีวรรี ศรีแก่น	55 ม.1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	061-2574166	แกนนำกลุ่มสตรี
13	นางนิริฎุ เดชเมือง	143 ม.5 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	092-2934795	หัวหน้าฝ่ายส่งเสริม และสวัสดิการสังคมเทศบาล ตำบลหอคำ
14	นางสาวเสาวนีย์ ทีหอคำ	13 ม.13 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	091-2891261 aor_isc@hotmail.com	ผู้ช่วยฝ่ายส่งเสริม และสวัสดิการสังคมเทศบาล
15	นายกันยา นาหอคำ	151 ม.1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	061-1241030	ปราชญ์ชาวบ้าน/ชาวประมง
16	ร.ต.ต.สมัย นารินทร์รักษ์	118 ม.1 ต.หอคำ	094-2716774	รองประธานสภาเทศบาล

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	เบอร์โทร/E-mail	อาชีพ/บทบาททางสังคม
		อ.เมือง จ.บึงกาฬ		ตำบลหอคำ
17	นางสาวจันทร์จรี จันทองศรี	49 ม.12 ต.โนน สมบูรณ์อ.เมืองจ.บึง กาฬ	091-0564588	เยาวชน
18	นางสาวธันยรัตน์ โพธิ์ทอง	55 ม.1 ต.หอคำ อ.เมืองจ.บึงกาฬ	090-8592900	เยาวชน
19	นางสาวณัฐา โทนาคง	154 ม.2 ต.บึงกาฬ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	063-0459167	เยาวชน
20	นางสาวกานติมา โทนาคง	154 ม.2 9.บึงกาฬ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	091-7040917	เยาวชน
21	นางสาวณัฐริกา โพธิ์ทอง	55 ม.1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	088-5177259	เยาวชน
22	นางสาวภักจิรา วุฒามนตรี	149 ม.1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	061-1195148	เยาวชน
23	นายพัสกร เกษรสมบัติ	14 ม.13 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	063-4399637	เยาวชน
24	นายนรินทร์ เหล่ายา	220 ม.1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	096-9088373	เยาวชน
25	เด็กชายยุทธนา นิลเกตุ	189 ม.1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	062-5459223	เด็ก
26	เด็กชายกิตติภูมิ โทนาคง	154 ม.2 ต.บึงกาฬ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	062-5820132	เด็ก
27	เด็กชายณัฏวิวัฒน์ ะนาคำ	48 ม.1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	-	เด็ก
28	เด็กชายพงศธร บริหาร	44 ม.1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	095-3578533	เด็ก
29	เด็กหญิงณัฐริกา พงษ์แก้ว	43 ม.13 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	061-1513504	เด็ก
30	เด็กหญิงวริษา กงระหัด	65 ม. 1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	062-1568547	เด็ก
31	เด็กหญิงศิริรัตน์ ศรีสมโภชน์	156 ม. 1 ต.หอคำ อ.เมือง จ.บึงกาฬ	094-5193296	เด็ก
32	เด็กหญิงมินา สายทองมาตย์	5 ม.13 ต.หอคำ อ.เมืองจ.บึงกาฬ	061-1135799	เด็ก

เวทีออกแบบเครื่องมือวิจัย ฟาหลวงรีสอร์ท

เวทีออกแบบเครื่องมือวิจัยในพื้นที่

เวทีรายงานความก้าวหน้าวิจัยครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๗-๒๘ เมษายน ๒๕๖๐ ณ วัดสุวรรณราชดราม
บ้านหอคำ ตำบลหอคำ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

เวทีรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2

ณ วัดแก้วเสด็จ ตำบลบ้านม่วง อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย

เวทีถอดบทเรียน

